

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 875

24. SIJEČNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Zagrebački kvartet u Subotici

Kruna europskog puta

SADRŽAJ

6

Predsjedanje Hrvatske Vijećem EU u 2020.

Naslijeđena pitanja i hrvatski prioriteti

8

Tribina u povodu 50 godina postojanja HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica

Prošlost u znaku jubileja

12

Dr. Darko Polić, o arhitekturi i zajednicama koje je baštine

Ubrzati otvorenje spomen-doma bana Jelačića

19

Cesta Đurđin – Žednik i dalje se samo krpi

»Rupa na rupi«

30

Sumiranje: kultura Hrvata u Srbiji u 2019. godini

Kontinuitet uz pomake

36

In memoriam: Tomislav Ketig (1932. – 2020.)

Ugledni književnik i enciklopedist

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Čekajući novog veleposlanika

Na stranicama našeg tjednika ovoga puta pišemo o obilježavanju pol stoljeća od osnutka Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*, podsjećamo na okolnosti u kojima je *Bunjevačko kolo* osnovano i govorimo o tome što su neki ljudi preživjeli samo zato što su to bile godine u kojima na ovim prostorima nije bilo poželjno biti Hrvat. Neki su zbog toga desetljećima bili i trajno obilježeni. I nije mi ovdje namjera vraćati se 50 godina unatrag (uostalom, o tome opširno pišemo u ovom broju tjednika), već hoću napraviti poveznicu sa sadašnjicom. A u fokusu hrvatsko-srbijanskih odnosa proteklih dana bila je najava mogućeg dolaska **Hidajeta Biščevića** za novog veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu. Kažem mogućeg, jer se njegovo postavljanje treba desiti u trenutku odlaska dosadašnje predsjednice **Kolinde Grabar-Kitarović**, a prije službenog postavljanja novog predsjednika **Zorana Milanovića**. Premijer **Andrej Plenković** istaknuo je da imenovanje novog veleposlanika u Beogradu nije političko pitanje, već želja da se u srbijansku prijestolnicu pošalje jedan od najiskusnijih diplomata, s obzirom na to da su Hrvatskoj u političkom smislu bitni odnosi Beograda i Zagreba, pa zato i namjera da se u Srbiju pošalje jedan od najiskusnijih diplomata. Samo imenovanje Biščevića rješavat će se u Zagrebu. Što se tiče zemlje domaćina, čini se da neće biti smetnji oko dobivanja agremana, jer je srbijanski predsjednik **Aleksandar Vučić** kazao da poštuje izbor Zagreba i da će novom veleposlaniku poželjeti unaprjeđenje, jer smatra da su uz srbijansko-albanske, odnosi Srbije i Hrvatske ključni za očuvanje mira i stabilnosti u regiji. Ali, suprotno tim riječima, najava mogućeg dolaska Biščevića (očekivano) bila je povodom da se još malo poljuljaju odnosi na relaciji Beograd – Zagreb. Među ostalim, o dolasku novog veleposlanika očitovao se i **Milorad Dodik**, naravno u negativnom kontekstu. I ne samo on. Mediji (ne svi) su novom veleposlaniku kopali po prošlosti, dodjeljivali mu razne epitete, kreirajući tako stav javnosti spram novog predstavnika države Hrvatske u Beogradu.

I sada je moje pitanje (ili poveznica s početkom ovog teksta) – zar najava imenovanja novog veleposlanika nije mogla proći mirno, kao i u slučajevima dolaska veleposlanika iz drugih država? Nije li priča mogla biti drugačija? Recimo: koliko iskustvo novog veleposlanika može pridonijeti unaprjeđenju odnosa dviju država, rješavanju otvorenih pitanja, o tome kako proširiti gospodarsku suradnju, poboljšati položaj manjina i u jednoj i u drugoj državi? Ili je za ovih 50 godina malo toga postalo drugačije?

Z. V.

Zahtjev za promjenama na RTS-u

»Smatramo da RTS ne poštuje zakone o javnom informiranju i javnim medijskim servisima, a ono što radi je prikrivanje potpune istine, dezavuisanje i obmanjivanje građana. Stoga smo uputili zahtjev, tražeći da RTS krene s potpunim, istinitim, objektivnim i profesionalnim izvještavanjem građana o svim aktualnim temama i dilemama«, kaže znanstveni savjetnik Instituta za fiziku dr. sc. **Slobodan Prvanović**, inicijator zahtjeva za promjenu uređivačke politike javnog servisa za dnevni list *Danas*.

Do sada ga je potpisalo više od 140 članova akademske zajednice i on je u srijedu predan Upravnom odboru, direktoru i urednicima RTS-a.

»Tražimo da se u udarnim terminima i u svim informativnim emisijama na objektivni način razmatraju sve afere – od afera Krušik, Jovanjica, Beograda na vodi, rušenja u Savamali, rampe u Doljevcima, tetke iz Kanade, plagiranih i falsificiranih diploma i doktorata i ekološke katastrofe, pa do afera **'Dilasovih** milijuna' i odnosa **Boška Obradovića** prema **Ljotićevoj** ideologiji, ali i sve druge postojeće i buduće afere koje se prije svega vezuju za stranke na vlasti, ali i za one u oporbi«, navodi se u tekstu zahtjeva.

Potpisnici također traže da se na javnom servisu osigura mogućnost ravnopravnog nastupa svih relevantnih strana i aktera, koji bi mogli nesmetano i bez cenzure iznijeti svoje argumente i mišljenja, kao i to da se na uvid građanima daju detaljni prikazi dokumenata koji potkrepljuju njihove stavove.

Profesorica Ekonomskog fakulteta u Beogradu **Galjina Ognjanov** kaže za *Danas* da se boji da naši građani, pa ni pojedini urednici i novinari RTS-a nisu zaista svjesni važnosti javnog servisa za razvoj srpskog društva.

»Međutim, treba naglasiti i to da je ovdje reč o pružatelju medijskih usluga čiji sadržaj smo kao građani svi u obvezi plaćati. Stoga, kada gledamo iz tržišnog ugla, trebamo znati da je upravo po osnovu naplate usluge informiranja građana, RTS dužan poštivati potrebe za informativnim i edukativnim programima svih onih od kojih naplaćuje te usluge. Pošto u sadašnjem programu RTS-a neka značajna pitanja ostaju nedovoljno pokrivena ili potpuno sakrivena od javnosti očigledno je da izvještavanje RTS-a nije u skladu s interesima svih građana, te otuda i ovaj javni apel akademske zajednice«, kaže Ognjanov.

Predsjednik Upravnog odbora RTS-a **Vladimir Vuletić** kaže da je svaka građanska inicijativa dobrodošla i vrijedna pažnje.

»UO je i do sada raspravljao o predstavkama grupa građana koje su raznim povodima stizale na našu adresu, ako su bile u okviru naših ovlaštenja«, rekao je Vuletić za *Danas*, ne precizirajući hoće li i o ovom zahtjevu biti rasprave na UO.

Priridila: J. D.

Tavankutski Gubec dobio sredstva od Grada za prošlogodišnji Festival voća

U Plavoj dvorani Gradske kuće u petak, 17. siječnja, član Gradskog vijeća zadužen za područje privrede **Ākos Űjhelyi** uručio

je ugovore od strane Grada Subotice za refundaciju sredstava za organiziranje i održavanje sajamskih manifestacija za 2019. godinu. Među 11 udruženja je i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta koji je na ovom natječaju aplicirao s IX. *Tavankutskim festivalom voća* koji je održan 28. rujna 2019. godine. U ime tavankutskog udruženja potpisivanju ugovora je prisustvovao predsjednik Društva **Ladislav Suknović**.

I. D.

Dekan Veleučilišta Lavoslav Ružička u HNV-u

U subotu, 25. siječnja, u 18 sati, u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća bit će održan sastanak na temu osiguravanja upisnih kvota na Veleučilištu *Lavoslav Ružička* u Vukovaru, te stipendija i smještaja u Studentskom domu. Tom prigodom nazočni će biti dužnosnici HNV-a, dekan Veleučilišta *Lavoslav Ružička* dr. sc. **Željko Sudarić** i savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske dr. sc. **Milan Bošnjak**.

Joksimović: Opredijeljenost za europske integracije

Srbija je, na početku hrvatskog predsjedanja Vijećem EU-a, Europskoj komisiji (EK) službeno podnijela još jednu pregovaračku poziciju u poglavlju 27 – okoliš i klimatske promjene, izjavila je u ponedjeljak srbijanska ministrica za europske integracije **Jadranka Joksimović**.

Naglasila je da Beograd sada ima ukupno spremnih pet pregovaračkih poglavlja.

Srbija na taj način »pokazuje ozbiljnost, istrajnost i dosljednost u procesu reformi i opredjeljenju za europske integracije«, priopćeno je poslije sjednice Vlade Srbije.

Po riječima ministrice Joksimović, riječ je »o veoma zahtjevnom i kompleksnom pregovaračkom poglavlju, čija je izrada trajala skoro tri godine, uz sudjelovanje 28 institucija«, te da je riječ o »najkompleksnijem dokumentu s više od 1.600 stranica, koji je dosad Srbija predstavila Europskoj uniji«.

Ministarstvo za zaštitu okoliša istaknulo je da pregovaračka pozicija 27 sadrži ukupno 14 priloga u čijoj izradi je sudjelovalo 150 predstavnika iz 28 institucija i državnih tijela, te da je obrazložen financijski okvir za aktivnosti u narednom razdoblju, kako bi Srbija dosegla standarde EU na polju zaštite okoliša.

Joksimović je ocijenila da je novo pregovaračko poglavlje pripremljeno »zahvaljujući dobrom koordiniranju s predstavnicima EK«, te »velikoj energiji i taktičnosti« koju je Vlada pokazala nakon procesa *screeninga*.

Pregovaračka pozicija za poglavlje 27 dolazi, po njezinoj ocjeni, »u pravom trenutku«, to jest u vrijeme formuliranja europskog »Zelenog dogovora«, praćenog Investicijskim planom, koji je predsjednica Komisije **Ursula von der Layen** predstavila 14. siječnja u Strasbourgu.

Predstavljajte hrvatskih prioriteta u Beogradu

Zapadni Balkan ima mjesto u EU

Vrijeme je, a i važno je, da se punih 20 godina nakon Samita kada je Hrvatskoj i drugim zemljama jugoistočne Europe dana europska perspektiva pošalje ključna poruka da zapadni Balkan ima mjesto u EU», rekla je Bogdan

»S vjesni smo transformacijske snage pristupnog procesa na vlastitom primjeru i upravo zato ćemo se zalagati za nastavak dosljedne, djelotvorne i vjerodostojne politike proširenja«, izjavila je otpravnica poslova veleposlanstva Hrvatske u Beogradu **Maja Bogdan** predstavljajući 20. siječnja prioritete i

Maja Bogdan

koncept hrvatskog predsjedanja Europskom unijom. Ocijenila je i kako je vrijeme da zemlje zapadnog Balkana dobiju jasnu poruku o europskoj perspektivi. Zagreb će, rekla je, poticati ispunjavanje svih mjera za napredak Srbije i Crne Gore i zato će u svibnju biti domaćinom sastanka na vrhu između čelnika EU i država zapadnog Balkana, prenosi *Tanjug*.

Europska perspektiva i bilateralna pitanja

»Vrijeme je, a i važno je, da se punih 20 godina nakon Samita kada je Hrvatskoj i drugim zemljama jugoistočne Europe dana europska perspektiva pošalje ključna poruka da zapadni Balkan ima mjesto u EU«, rekla je Bogdan i dodala da će fokus Hrvatske biti na postizanju napretka u pristupnim procesima kao i da će se zalagati za otvaranje pregovora s Albanijom i Sjevernom Makedonijom te za vidljiv napredak BiH na putu ka statusu kandidata.

Bogdan je govorila i o četiri osnovna stupa predsjedanja EU – Europa koja se razvija, Europa koja povezuje, Europa koja štiti i utječajna Europa. »Ali u središtu svega bit će građani, njihove potrebe i očekivanja kako bi snažnije osjetili prednosti članstva, prednosti EU, boljitak života«, rekla je Bogdan te dodala kako će biti riječi i o proširenju jedinstvenog tržišta od pola milijarde ljudi, demografiji, odlasku mladih i migracijama«.

Predstavnik Ministarstva za europske integracije **Jugoslav Milačić** rekao je da se Srbija nada i očekuje da će Zagreb uspjeti da u okviru EU institucija zadrži kredibilnu politiku proširenja kao najvažniju politiku EU i u tom kontekstu da doprinosi dinamici proširenja.

»Nadamo se i siguran sam da se politika proširenja, da bi zadržala kredibilitet i povjerenje, mora voditi na iskren i sveobuhvatan način, što implicira da neće i ne bi trebalo biti uplitanja bilateralnih pitanja, jer bi svaka bilateralna rampa dovela do podrivanja cjelokupnog procesa«, rekao je Milačić.

Očekivanja Hrvatske od Srbije

Hrvatska, kao trenutno predsjedajuća EU, od Srbije očekuje ispunjavanje svih mjerila i kriterija u procesu pristupanja, te konstruktivni angažman u regionalnoj suradnji i jačanju odnosa sa susjedima. Također, očekuje i napredak u rješavanju otvorenih pitanja i naslijeđa rata, naveli su u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova.

U pisanom odgovoru Ministarstva na pitanje *Tanjuga* hoće li Hrvatska za vrijeme predsjedanja EU inicirati intenzivniji dijalog sa Srbijom o otvorenim pitanjima između dvije zemlje, koje Hrvatska vidi i kao dio kriterija za napredovanje Srbije na putu ka EU, a u Beogradu se uglavnom vide kao bilateralna, stoji:

»U skladu s pregovaračkim okvirom, od Srbije se očekuje konstruktivni angažman u inkluzivnoj regionalnoj suradnji i jačanju odnosa sa susjedima, kao i napredak u rješavanju otvorenih pitanja i naslijeđa rata«, navelo je Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. U odgovoru se navodi i da se Hrvatska zalaže za rješavanje otvorenih pitanja i da je »kao i uvijek do sada spremna raditi na njihovom rješavanju«, dodajući da postoje mehanizmi, poput međudržavnih komisija za pojedina pitanja, koje kontinuirano rade, ali da u većini otvorenih pitanja još uvijek nema značajnijih pomaka.

Naglašavaju da u pristupnom procesu Srbije ukupna dinamika zavisi od napretka u ključnim poglavljima vladavine prava i temeljnih prava, poglavlja 23 i 24, te da Srbija prije svega mora uložiti napore kako bi ostvarila napredak u punom ispunjavanju mjerila i kriterija zadanih u tim poglavljima.

»Hrvatska snažno zagovara proširenje koje se temelji na ispunjavanju kriterija, jer jedino tako proces može biti vjerodostojan. Hrvatska očekuje od Srbije ispunjavanje svih mjerila i kriterija, uključujući mjerila iz poglavlja 23 i 24. A kriteriji su već dobro poznati i jasno navedeni u dokumentima Europske komisije kao i Vijeća EU«, zaključuje se u odgovoru Ministarstva vanjskih i europskih poslova.

U povodu obilježavanja hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije navečer je u svečanoj dvorani Skupštine Beograda održan koncert *Zagrebačkog kvarteta* kojem su nazočili šef delegacije EU u Srbiji **Sem Fabrizi**, dužnosnici srbijanskog Ministarstva za eurointegracije, veleposlanici i brojni uzvanici. Koncert je organiziralo Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Srbiji uz potporu hrvatskog Ministarstva kulture.

Priredila: J. D.

Naslijeđena pitanja i hrvatski prioriteti

Uoči svečanog koncerta u HNK-u u povodu početka službenog predsjedanja Hrvatske Vijećem EU predsjednik Vlade Andrej Plenković rekao je: »Ovo je jedan lijep dan za Hrvatsku, Europski dan za Hrvatsku i hrvatski dan za Europu« * Program hrvatskog predsjedanja usmjeren je na četiri glavna prioriteta: Europa koja se razvija, Europa koja povezuje, Europa koja štiti i Europa koja je utjecajna * Teme kojima će se hrvatsko predsjedanje baviti obuhvaćaju Brexit i dugoročni proračun EU-a – višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027.

Hrvatski premijer **Andrej Plenković** nedavno je ocijenio svoj sastanak s francuskim predsjednikom **Emmanuelom Macronom** u Parizu izrazito korisnim i pravodobnim na samom početku hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije.

»Danas smo održali konzultacije o glavnim izazovima hrvatskog predsjedanja. Temeljito smo razgovarali o daljnjim koracima u pogledu Višegodišnjeg financijskog okvira, o pripremama za sastanak na vrhu EU – zapadni Balkan u svibnju u Zagrebu, pitanjima proširenja, Brexitu, pripremi Konferencije o budućnosti Europe te o bilateralnim odnosima. Ocjenjujemo ove konzultacije izrazito korisnim i pravodobnim na početku našeg predsjedanja«, rekao je Plenković, koji je s Macronom imao radni ručak u Elizejskoj palači, a prenose hrvatski mediji.

Počelo je i službeno hrvatsko predsjedanje Europskim vijećem. U Zagreb je 9. siječnja stigla gotovo cijela Europska komisija na čelu s predsjednicom **Ursulom von der Leyen** i predsjednikom Europskog vijeća **Charlesom Michelom**. Početak hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije obilježen je, uz dolazak članova Europske komisije u Zagreb, i koncertom u Hrvatskom narodnom kazalištu. Nastupio je orkestar i zbor Opere HNK-a.

Sutradan, zastupnicima u Europskom parlamentu predstavljena su četiri hrvatska prioriteta tijekom predsjedanja, a to su: dovršiti Brexit, održati sastanak na vrhu u Zagrebu o budućnosti jugoistočne Europe, pripremiti konferenciju o budućnosti Europe i raspravljati o višegodišnjem financijskom okviru za EU. Premijer Plenković je 14. siječnja u Europskom parlamentu u Strasbourgu na prvoj ovogodišnjoj plenarnoj sjednici predstavio prioritete hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije za sljedećih šest mjeseci.

Kapitaliziranje predsjedanja

No, je li za mnoge građane Hrvatske predsjedanje Vijećem EU nešto što se odvija na apstraktnom, državnom nivou? Hoće li

velik dio građana za tu temu čuti tek kada prometne gužve u njihovim gradovima postanu nemoguće zbog državnčkih posjeta i svih događaja koji će se odvijati u razdoblju predsjedanja? Član Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Zagreba i novinar zagrebačkih *Novosti* **Nenad Jovanović** kaže kako su mediji u Hrvatskoj, ali i drugim zemljama najavili da će Hrvatska u prvoj polovini ove godine predsjedati Vijećem EU, a na to je skoro svakodnevno, pa i u vrijeme predizborne kampanje podsjećala aktualna Vlada premijera Plenkovića.

»Većina građana ove zemlje prije svega se brine o egzistencijalnim pitanjima, tako da je to predsjedanje, iako zvuči pozitivno, kao što bi zvučao uspjeh reprezentacije ili pojedinačnog sportaša na nekom natjecanju, ipak pomalo apstraktno, gdje će realne biti, kako ste pitali, tek gužve na ulicama kad pristignu gosti iz EU. Uostalom, dok između rukovodstava Hrvatske i Srbije vlada određeni antagonizam praćen strijelicama s obje strane, dotle se brojna životna područja odvijaju bez problema; nadležne službe kao što su policija, carinici itd. surađuju, robna razmjena jača, ima sve više investicija, kao i turista... Pa i mi kao manjine surađujemo. Hrvati iz Srbije i Srbi iz Hrvatske. Ono jeste da su vaši čelnici otvoreno agitirali za Kolindu, što je nekima koji su to pročitali diglo tlak, jer se ovdašnji srpski čelnici nikad ne bi sjetili otvoreno agitirati za nekog kandidata u Srbiji, ali nema veze.«

U svezi s predsjedanjem Hrvatske i na pitanje je li u pitanju samo administrativna, a ne stvarna politička uloga, Jovanović kaže kako je činjenica da Hrvatska predsjedava Vijećem EU i da će tako Zagreb biti prijestolnica Unije, a to je rezultat prije svega činjenice da to nisu mogli Britanci zbog Brexita.

»Zbog referendumske odluke Britanaca o izlasku iz EU, ostali su od predsjedanja koje je bilo predviđeno za 2017. pa je predloženo da se sve zemlje u rasporedu rotirajućeg predsjedanja, koji je rađen do srpnja 2020., pomaknu za jedno mjesto unaprijed. Na upražnjeno mjesto predložena je Hrvatska i to je prihvaćeno. Hrvatska ima velike šanse da to predsjedanje kapitalizira, prije svega zbog slike koju će o njoj davati mediji

koji će, osim o političkim sjednicama i sastancima, izvještavati i o drugim pitanjima, pa i o pozitivnim i lijepim stvarima kojih u Hrvatskoj ima. Hrvatskoj je dobro došlo i što od 1. veljače Rijeka postaje Europska prijestolnica kulture, tako da te dvije prijestolnice mogu u sinergiji, ili u sudejstvu kako ja kažem, postići dosta toga u korist Hrvatske. Naravno, Vijeće EU tek je jedno tijelo vlasti, ali odluke u Uniji u većoj se mjeri donose negdje drugde, recimo u Komisiji ili u Parlamentu, a ni Hrvatska nije na glasu kao prva violina EU orkestra. Već se čuje, odnosno čita, da će se važnije odluke, između ostalog i u vezi s Brexitom, donositi za vrijeme njemačkog predsjedanja u drugoj polovini ove godine.»

Važan posao za Hrvatsku

Jovanović kaže da se predsjedanje treba smatrati važnim poslom, s obzirom na to da bi taj projekt, kako računaju u Vladi, mogao koštati oko 70 milijuna eura, odnosno oko 520 milijuna kuna.

»Taj se novac odnosi na uređenje prostorija u zgradi Nacionalne sveučilišne knjižnice koja je sjedište Vijeća EU, preseljenje službe zemljišnih knjiga, gruntnice na drugu lokaciju i plaćanje najma te lokacije, nabavu 90-ak vozila, edukaciju 800 službenika koji će biti uključeni u proces predsjedanja što Hrvatsku košta 1,1 milijuna kuna, dok razliku do 7,3 milijuna kuna pokriva Europski socijalni fond. Osim obuke, predviđeno je i zaposlenje dodatnih službenika koji će raditi u Zagrebu i Bruxellesu, gdje će biti održavani sastanci Savjeta ministara i pripremni tijela, a tu su i drugi troškovi. Broj zaposlenih u Bruxellesu povećan je s 95

na oko 230, dok je u državnoj upravi privremeno angažirano još oko 300 dodatnih osoba«, kaže Jovanović i naglašava kako se važnost posla predsjedanja vidi iz podatka da će u šest mjeseci predsjedanja biti održan 161 događaj.

»To su u većini neformalni sastanci na kojima se ne donose odluke, ali su priprema za formalne sastanke u Bruxellesu. Bit će održana i dva sastanka na vrhu vodećih ljudi Unije, 12 neformalnih sastanaka Savjeta ministara, osam ministarskih konferencija i četiri sastanka predsjednika parlamenata. Od toga će dve trećine događanja biti u Zagrebu, a ostatak širom Hrvatske. Iako će održavanje nekog sastanka van Zagreba biti dva puta skuplje, to se radi, kako ističu u Vladi, zbog važnosti da se pošalje slika o Hrvatskoj i o njenoj sposobnosti ne samo iz glavnog grada nego i iz drugih mjesta u zemlji.«

Jovanović kaže da će predsjedanje obilježiti naslijeđena pitanja, ali i hrvatski prioriteti.

»Postoje naslijeđena pitanja, prije svega zbog Brexita i razvoja situacije u Europi i svijetu, ali će Hrvatska, tako je to ovdje najavljeno, nastojati na stol staviti i svoje prioritete, a oni se između ostalog tiču i procesa proširenja EU na zemlje regije koje još nisu u Uniji. Postoje i segmenti javnosti u Hrvatskoj i regiji koji bi htjeli da se Hrvatska pozabavi i borbom protiv korupcije ili ratnim naslijeđem, odnosno procesuiranjem počinitelja ratnih zločina. U tom smislu je na regionalnoj konferenciji nevladinih organizacija koje se bave ratnim naslijeđem i bore za procesuiranje zločinaca nezavisno o njihovoj nacionalnosti, tražeći da se formira Regionalna komisija koja bi se time bavila – REKOM, pomalo u šali, pomalo u zbilji, rečeno da bi, s obzirom na to da

Svečani koncert u HNK

hrvatski mediji te teme i takve sastanke prešućuju, trebalo postaviti šator ispred NSK-a ili se skupiti i protestirati da se njihovi apeli bolje čuju.»

Jedna od tema u okviru Strateškog programa treba biti i Unija koja osnažuje i štiti sve svoje građane, što je sigurno važna tema i za srpsku manjinsku zajednicu u Hrvatskoj.

»Na nedavnom Božićnom prijemu predsjednik SNV-a **Boris Milošević** izrazio je očekivanja srpske zajednice za procesuiranje ratnih zločina nad Srbima, završetak elektrifikacije i nastavak gradnje vodovoda u krajevima u kojima žive Srbi, mjere za ekonomsko pomaganje tih područja, registraciju srpskih manjinskih škola i ukupno ostvarenje manjinskih prava koja su predviđena zakonom, ali se često ne provode u praksi. Predsjedanje Hrvatske može u tom smislu pomoći, jer će europska javnost o tome moći više čuti. Predsjedanje bi moglo pomoći i odnosima Hrvatske i Srbije, jer će biti organiziran jedan balkanski forum o proširenju, pa bi time trebala biti obuhvaćena i Hrvatska. A kakvi će politički odnosi biti između dvije zemlje, zavisi prije svega o odnosima njihovih rukovodstava, pri čemu izjave da će Hrvatska, ako bude potrebno, blokirati nastavak pristupanja Srbiji Uniji svakako neće doprinijeti dobrosusjedskim odnosima«, kaže Jovanović.

Andrej Plenković i Ursula von der Leyen

Demokratski imidž države, nacije, društva

O predsjedanju Hrvatske Vijećem Europske unije razgovarali smo i s književnikom **Lajčom Perušićem**, Subotičaninom, koji od svoje mladosti živi u Zagrebu.

»Najprije, vrijedi ona: ništa nije samo bijelo, kao niti samo crno. Predsjedanje Vijećem EU odvijati se sigurno neće pod nekom apstraktnom, za obične ljude nevidljivom, ili skrivenom državničkom paradom. No, bit će i toga. Treba imati na umu da će po percepciji političke situacije u Hrvatskoj biti i više boja, a ne samo bijelo-crne. Kako je poznato, hrvatsko društvo je podijeljeno, omeđeno granicama, kao i svako drugo u EU, po ideološkim, nacionalnim, vjerskim i drugim pitanjima i unutar tih blokovskih granica treba tražiti mišljenje o postavljenom pitanju: je li za mnoge građane Hrvatske predsjedanje Vijećem EU nešto što se odvija na apstraktnom, državnom nivou? Tako su i mediji, koji djeluju na javno mnijenje, podijeljeni po istom/sličnom ključu. Budući da imaju jak utjecaj na javnost stječe se dojam o nekom srednjem stavu hrvatskih građana. Tako jedni iznose da je zasjedanje VEU u Hrvatskoj nepotreban posao, drugi to vide

Brendiranje i prepoznatljivost

Perušić kaže da će predsjedanje pridonijeti brendiranju i većoj prepoznatljivosti Hrvatske.

»To je ono što sam spominjao kao nematerijalnu dobit društva u cjelini, a posredna dobit će uslijediti stjecajem brendinga nematerijalne baštine kroz turističke vrijednosti, brend kao zemlje kravate, po kulturi, književnoj, glazbenoj, slikarskoj... zatim raznim proizvodima i drugim načinima.«

kao vrlo potrebno stvaranje novog demokratskog imidža u svijetu nakon što je Hrvatska u Jugoslaviji bila praktički nepoznata političko-pravna tvorevima, a Hrvati pod teretom tamne prošlosti sredinom prošlog stoljeća. Ovaj događaj će sigurno pridonijeti da se Hrvatska, sada neovisna o SFRJ i državno i nacionalno reafirmira u svijetu. Treći pak, vječni dekadenti, smatraju da je ovaj događaj nepotrebna stavka u državnom proračunu na teret poreznih obveznika, pa govore da bi se taj novac korisnije upotrijebio da se sagradi neka škola, cesta i drugo, a ne uzimaju u obzir da Hrvatska vuče iz EU fondova određeni novac za potrebe standarda, infrastrukture, bez obzira na to što još uvijek više uplaćujemo u EU proračun, nego nam se za sada vraća«, kaže Perušić i nastavlja priču o »četvrtima«, »petima« i »šestima«.

Ne samo materijalni pokazatelji

»Četvrti vuku priču na bajoslovno vrijeme kad je Hrvatska bila u sastavu YU-zajednice i kad je imala svoj suverenitet, potpuno pogrešno i jedno jedinstveno mišljenje koje je dolazilo odozgora. Peti negoduju zbog činjenice što će u gradu biti velikih gužvi, zastoja u prometu itd. Konačno, šesti dio građana, onaj najveći dio, koji smatra da je zasjedanje VEU u Hrvatskoj trenutak koji nam je po nekom redosljedju određen, ne po zaslugi, da se to ne smije propustiti, bez obzira na sitne računicе neformalnih grupa ili nevažnih strančica. Zna se provući i teza nekih teoretičara da je neka srednja kategorija građana ona koja misli isključivo na onu dobit koja je mjerljiva samo materijalnim pokazateljima, što nije točno, a odbacuje se ono politički dobro za društvo, odnosno državu i ono što je u čovjeku urođen onaj ljudski element kao društvenom biću: kultura, pamet, nacionalni ponos, slobode, životni standard, koliko je to moguće. Ove opće političke duhovne sastavnice daju društvu kohezivni karakter, stvara novog *homo politicusa*, a da to nije nacionalistički ili šovinistički *homo politicus* kojeg doživljavamo u nekim drugim državnim zajednicama. Konačno, moj dojam je kao kod ovih u šestoj kategoriji. Naime, ova je manifestacija vrlo važna za imidž države, nacije, društva, države koja je to u EU, dijelom i u svijetu, stekla kao priznanje i povjerenje. Zatim, društvo koje ima šansu biti ponosno u zajednici jednakih u EU, u praksi naravno to baš nije uvijek tako, postoje jednaki i 'jednakiji', no, razvoj poprima neki svoj cilj, a s nekima se ni ja ne slažem, ali idemo dalje. Ne poričem da gospodarstvo općenito, sve grane privrede, promet roba, nekretnina, novca i radne snage, poglavito nematerijalno bogatstvo kao pamet, znanje, kultura, umjetnost... nije potrebno. Važno je itekako, bez razvoja gospodarstva sve ide vrlo sporo«, kaže Perušić.

Zvonko Sarić

Službena uporaba hrvatskog jezika u mjestima u Srijemu

Ima prostora za napredak

Hrvatski jezik na području Srijema u službenoj uporabi je u srijemskomitrovačkoj općini u mjestu Stara Bingula, te u šidskoj općini u mjestima Sot i Batrovci. Hrvatski jezik u ovim mjestima primjenjuje se u skladu s važećim propisima i u opsegu koji to dozvoljava trenutna situacija, navodi za naš tjednik član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za službenu uporabu jezika i pisma **Zlatko Načev**.

Odluka djelomice provedena

Srijemska Mitrovica je, poslije Subotice, druga općina u Srbiji u kojoj je hrvatski jezik proglašen službenim. U odluci koju su usvojili vijećnici Skupštine općine Srijemska Mitrovica potkraj 2005. godine stoji da je »na području naselja Stara Bingula paralelno sa srpskim jezikom i ćirilničnim pismom u službenoj upotrebi i hrvatski jezik i latinično pismo«. Ovom odlukom Stara Bingula je postalo prvo mjesto u Srijemu gdje je hrvatski jezik službeni. Prema popisu stanovništva iz 2002. u Staroj Binguli je bilo 190 stanovnika. Hrvati su 2002. godine činili 30,52 posto stanovništva, a ostale zastupljene zajednice bili su: Slovaci, Srbi, Rusini i Mađari. U tom mjestu postavljene su ploče na latiničnom pismu na samom ulasku u selo, školi te mjesnoj zajednici. Preme ocjenama načelnika Gradske uprave za opće zajedničke poslove Srijemske Mitrovice **Miroslava Jokića**, odluka je u tom mjestu provedena u potpunosti.

Službena tabla bez hrvatskog jezika

»Pored službene uporabe hrvatskog jezika i pisma, u tom mjestu je od skoro u službenoj uporabi i slovački i rusinski jezik, tako da je i pripadnicima tih nacionalnih manjina omogućeno u skladu sa Zakonom da svoj jezik i pismo koriste za službenu uporabu i komunikaciju. Također, pripadnici svih nacionalnih manjina koji žive na području srijemskomitrovačke općine svoje pravo, u smislu korištenja svog materinjeg jezika, mogu ostvariti i prilikom upisa u matične knjige, u onim sredinama gdje je njihov jezik u službenoj uporabi«, kaže Jokić, ističući da lokalna samouprava ima dobru suradnju sa svim pripadnicima manjinskih

nacionalnih zajednica u ovoj općini, s predstavnicima hrvatske zajednice, župnicima u njihovom gradu te s vijećnicima HNV-a iz Srijemske Mitrovice.

Također naglašava da su otvoreni za svaki vid suradnje u smislu eventualnog poboljšanja ostvarivanja svih ustavom garantiranih prava nacionalnih manjina.

Ispoštovana višejezičnost

Nakon inicijative za službenu uporabu hrvatskog jezika i pisma u šidskoj općini, koju je Hrvatsko nacionalno vijeće pokrenulo 2011. u rujnu iste godine vijećnici SO Šid prihvatili su da se pristupi promjeni Statuta Općine. Promjenom pojedinih odredbi Statuta omogućeno je uvođenje u službenu uporabu hrvatskog jezika i pisma u Sotu i Batrovcima, gdje hrvatska nacionalna zajednica čini više od 15 posto ukupnog stanovništva. Time je, pored službene uporabe srpskog, slovačkog i rusinskog i hrvatski jezik postao službeni u pojedinim mjestima u šidskoj općini. Višejezični nazivi sela ispisani su na ulazima u svako od njih. Također su ispisani i nazivi ulica, mjesnih zajednica, a i ploče s natpisom državnih tijela, institucija, javnih poduzeća ispisane su na četiri jezika koja su u službenoj uporabi u ovoj općini, u skladu sa zakonskim propisima i Statutom Općine Šid.

Na pomolu konkretne mjere

No, kako navodi Zlatko Načev, službena uporaba hrvatskog jezika i pisma je u mjestima u Srijemu gdje je skupštinska odluka provedena, vrlo ograničena i ima prostora za napredak.

»Kao što sam već govorio, ne postoji ustrojena sustavna osnova kojom bi se mogla u punom opsegu pratiti službena uporaba jezika i pisma. Podaci kojima raspolažemo najviše potječu od ljudi s terena. Hrvatski jezik i pismo u Srijemu su u službenoj uporabi u svega nekoliko seoskih sredina, od kojih neke nemaju ni mjesne urede, stoga je službena uporaba u ovim mjestima vrlo ograničena i svodi se uglavnom na ispisivanje naziva mjesta na hrvatskom jeziku. Konkretno, u većini mjesta je ispoštovan ovaj zakonski minimum, ali prostora da se to unaprijedi ima još dosta«, kaže Načev.

Kako dalje navodi, Stara Bingula je malo seosko mjesto koje ima manje od 200 stanovnika i nema mjesni ured, tako da službena uporaba hrvatskog jezika ovdje ima više simboličku nego stvarnu ulogu.

»Na temelju informacija kojima raspolažemo hrvatski jezik se ovdje primjenjuje u skladu s važećim propisima i u opsegu koji to dozvoljava trenutna situacija. Kao prvo, trebamo doći do potpunih i pouzdanih informacija kako bismo sagledali stvarnu situaciju. Svakako je to opsežan posao koji zahtijeva rad na terenu kao i analiziranje podataka objavljenih od državnih tijela. S ovim poslom planiramo uskoro krenuti, a nakon toga i poduzeti konkretne mjere u cilju otklanjanja uočenih nedostataka«, zaključuje Načev.

S. D.

Tribina u povodu 50 godina postojanja HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica

Prošlost u znaku jubileja

Osnivači HKUD-a Bunjevačko kolo su bili tadašnja elita hrvatske zajednice * Već 1971. godine je Bunjevačko kolo nastupalo na Vinkovačkim jesenima i Đakovačkim vezovima * Premijera predstave Avaske godine najavljena je za ožujak

Velika uloga u proteklom razdoblju

Prije točno pola stoljeća, 18. siječnja 1970. godine, osnovano je HKUD *Bunjevačko kolo*, a na osnivačkoj skupštini, koja je održana u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, prisustvovalo je 354 člana. Osnivači su bili tadašnja elita hrvatske zajednice, a za prvoga predsjednika izabran je u to vrijeme sudac Okružnog suda u Subotici Ivan Stantić. Dio njegovog dirljivog govora s osnivačke skupštine zabilježen je na filmu **Zvonimira Sudarević** koji je sniman u 30. obljetnici Centra, a sada je prikazan na početku večeri. Na mjesto dopredsjednika izabrani su prof. **Josip Buljovčić** i dipl. pravnik **Pavle (Pajo) Pavluković**.

»Sretan sam da se ovo društvo održalo i razvilo bogatu djelatnost, te dalo veliki doprinos očuvanju naše kulture i naše nacionalnosti na tom području. Tih godina, 1967., 1968., i 1969. mi Hrvati u Subotici smo se angažirali i bili aktivni, te smo u suradnji s Maticom hrvatskom htjeli osnovati jedan ogranak kako bismo dobili više potpore i više mogućnosti djelovanja. Krenuli smo s tim ciljem. Bio je osnovan organizacijski odbor i nas pet je krenulo u to. To su bili prof. **Bela Gabrić**, **Balint Vujkov**, **Matija Poljaković**, Ivan Stantić i ja«, riječi su Nace Zelića.

Osnivačka skupština je već bila dogovorena, no nije održana.

»Tada je Tito u jednom govoru napao Maticu hrvatsku da se širi izvan granica Hrvatske i nama je savjetovano da se umjesto ogranka osnuje hrvatsko društvo. Bio sam predsjednik inicijativnog odbora i brzo smo došli do osnivanja. To je bilo veličanstveno i jako sam ponosan da je to tako«, prisjeća se Zelić.

Nakon tog razdoblja, po njegovim riječima, veliki je broj ljudi isključen iz svih društvenih aktivnosti i mnogi su ostali bez posla, a neki su i kazneno gonjeni.

»Radujem se i veselim, visoko cijenim i zahvaljujem svima koji su bili uključeni u rad *Bunjevačkog kola* da je ono odigralo tako veliku ulogu u razdoblju od minulih 50 godina. Svima čestitam i želim puno radosti, sreće i zadovoljstva na diku našeg naroda«, kazao je Zelić.

Lazar Cvijin, Ružica Šimić, Grgo Bačlija i Marin Piuković, a na ekranu Naco Zelić

Upovodu 50. obljetnice od osnutka Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* priredio je tribinu s kojom je započeo ovogodišnju proslavu zlatnog jubileja. *Kako je nastalo Bunjevačko kolo?* Pitanje je koje je zainteresiralo mnoge, te je dvorana Centra 18. siječnja bila ispunjena do posljednjeg mjesta. Danas možemo reći kako je tada HKUD *Bunjevačko kolo*, a danas HKC *Bunjevačko kolo* osnovano na temeljima velike ustrajnosti i ljubavi prema svome hrvatskom narodu i bunjevačkom rodu.

Na tribini, koja je najavljena kao prva u nizu, svjedočili su jedan od osnivača, dipl. pravnik, tada sudac Okružnog suda u Subotici i prvi tajnik HKUD-a *Bunjevačko kolo* **Naco Zelić** i dipl. pravnik u mirovini, član osnivačke skupštine, te bivši predsjednik Centra (od 1991. do 2004.) **Bela Ivković** koji su govorili putem video zapisa, zatim jedan od osnivača i tajnik HKUD-a *Bunjevačko kolo*, dipl. pravnik u mirovini **Grgo Bačlija**, te **Ružica Šimić** koja je od prvoga dana osnivanja Društva, pa s malim pauzama sve do danas aktivna u Centru.

Istoga dana članovi Upravnog odbora posjetili su i vječno počivalište prvoga predsjednika **Ivana Stantića**.

»Poseban slučaj«

»Osnivanje *Bunjevačkog kola* smo u našoj obitelji s radošću dočekali, s obzirom na to da smo u duhu hrvatsva bili i odgajani. U tom osnivačkom odboru je bio veliki broj naših vrlo uglednih ljudi, koji su do tada radili u tišini. Nama, u to vrijeme mladima, je bilo na čast i ponos što su s nama na putu oživljavanja kulturnog života među našim svijetom, tako umni ljudi. Aktivirao sam se na prvim *dužijancama* i radili smo na pripremi i organiziranju *Takmičenja risara* i same povorke«, prisjeća se Bela Ivković i dodaje kako se u to vrijeme bez suglasnosti politike ništa nije moglo.

»U tim događajima sam poseban slučaj. Mene je u *Bunjevačko kolo* učlanio Grgo Bačlija, ali izgleda da ta dokumenta nije predao, a samim time nisam bio pozivan na saslušanja, niti sam se našao na popisu 'protjeranih'. Tako sam ostao član *Bunjevačkog kola*, a kasnije i predsjednik«, prisjeća se Ivković.

Smjena intelektualaca

Kako je već spomenuto, Društvo je osnovano od strane 354 osnivača, a naknadno je po riječima nekadašnjeg tajnika HKUD-a *Bunjevačko kolo*, Grga Bačlije, učlanjeno još 357 novih članova. Po njegovim dokumentima, koji su pohranjeni kod **Ljudevita Vujkovića Lamića Moce**, 31. ožujka 1971. godine primljen je još 581 član, te je ukupan broj članova s plaćenom simboličnom članarinom bio 1083. Izlaganje Grga Bačlije je pročitao **Marin Piuković**, no naknadno je on osobno još posvjedočio kako je to izgledalo početkom '70. godina.

»Vrijedno je napomenuti da smo tih godina doslovno imali vlast na području cijele Vojvodine. Društvo je registrirano nakon nekoliko mjeseci kod nadležnog tijela SUP-a u Subotici, da bi rješenjem istog tijela od 27. kolovoza 1973. godine iz naziva bio brisan pridjev 'hrvatsko' nakon direktive Općinskog komiteta SKJ na čijem je čelu tada bio jedan od najortodoksnijih protivnika hrvatstva u Subotici – **Stipan Kopilović**. Po njegovom i nalogu SDB-a obavljena je smjena 116 intelektualaca doslovno preko noći. Bili su to sve profesori, suci, pravnici, liječnici, nastavnici, učitelji... Tim činom smo 'obezglavljeni' i od tada se Hrvati na ovim prostorima nisu oporavili«, kazao je vidno uzbuđen Bačlija, kojem je u Subotici bilo zabranjeno bilo kakvo djelovanje.

Bio je isključen iz društvenog života i kazneno gonjen, te u to vrijeme nepravedno osuđen na šest mjeseci zatvorske kazne. Tek u veljači 2008. godine subotički sud ga je rehabilitirao, presudivši da je odluka iz 1973. godine donesena iz ideoloških razloga.

Ljubav prema folkloru i svom rodu

O folklornom odjelu i svom aktivnom radu govorila je i Ružica Šimić.

»U jesen 1969. godine skupina mladih Hrvata-Bunjevaca okupljala se u tadašnjoj *Zanatskoj komori* učiti igrati bunjevačke igre. Kao mladi nismo ni bili svjesni u što će se pretvoriti ta naša igra, ali nekako smo osjetili da tamo pripadamo. Za naše okupljanje i prve korake folkloru najzaslužniji je **Aleksandar Temunović Šano**, čovjek koji je u nas usadio ljubav prema folkloru i svome rodu«, kaže Šimić i dodaje kako je početkom siječnja 1970. godine za učitelja plesa dolašao **Ivan Pešut**. »Postavljale

su se razne koreografije, prvi nastup folkloru je bio na *Dužijanci* 1970. godine, a 1971. godine već pod nazivom HKUD *Bunjevačko kolo* nastupili smo na *Velikom prelu*.«

Kao najznačajnije nastupe za 1971. godinu ona je izdvojila nastup na 100. obljetnici rođenja **Stjepana Radića** u Trebarjevu kod Siska i prvi nastup *Bunjevačkog kola* na *Vinkovačkim jesenima* i *Đakovačkim vezovima*, koji također svoje osnivanje vezuju za te godine. Ružica Šimić je u tri navrata bila članica Upravnog odbora HKC-a *Bunjevačko kolo*, zatim predsjednica Izvršnog odbora, te četiri puta predsjednica OO *Velikog prela*, a i danas je aktivna članica Centra.

»Vjerujem u čudo«

Moderator večeri bio je aktualni predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin**, koji je za naš tjednik rekao:

»Prvotni cilj kada smo preuzeli vodstvo Centra 2017., koji s ponosom ističem da smo ostvarili, je bio stabilizirati odjele, afirmirati i popularizirati naše manifestacije koje smo zatekli i stvoriti neke nove. Uvijek može još bolje i ima prostora za puno više, ali smatram da smo već dobar dio posla odradili. Imamo Centar koji je živ, koji je pun svijeta i kvalitetnog rada, jer se danas drugačije niti ne može«, kaže Cvijin.

Tijekom svog govora Cvijin je pročitao i dirljivo pismo koje je poslala kći prvoga predsjednika Centra, **Vesna Barbarić** koja je između ostalog napisala:

»Zadnji nastup mog oca bio je dan prije smrti, 12. kolovoza 1994., na stogodišnjicu rođenja **Ive Prčića**. Tada je u završnom dijelu svoga govora rekao i ovo: 'Na žalost, i danas postoje snage koje djeluju da nas razdruže. Mi u podsvijesti kao da čujemo neki tajanstveni glas, koji nam šapuće – budite čvrsti i ustrajte. Jer prije će se razdružiti snage koje vas žele podijeliti. Ako bi vam danas neko rekao da hrvatska kulturna zajednica ne postoji, mi bismo složno odgovorili da ona uvijek živi u našoj svijesti, pamćenju i našem srcu. Hrvatska kulturna zajednica to smo svi mi. I ako bi netko, braćo i sestre, rekao da nas samo nekakvo čudo može zadržati zajedno, ja bih rekao da vjerujem u to čudo, jer vjerujem u sve nas'.«

Kulturni program

HKC *Bunjevačko kolo* danas ima nešto više od 350 članova u sklopu folklornog, dramskog i likovnog odjela o kojima će se više govoriti na nekoj od narednih tribina koje su u planu za ovu godinu. Svečana akademija planira se za lipanj, kada će se ujedno obilježiti i 25. godina reosnutka, kada je tadašnjem KUD-u *Bunjevačko kolo* vraćen predznak »hrvatski« i kada je Društvo prestrojeno u HKC *Bunjevačko kolo*.

Na tribini je ovom prigodom prikazan film o desetoj obljetnici Centra, te dio predstave *Avaške godine* po istoimenoj knjizi **Milovana Mikovića**, a koju su izveli glumci Književno-teatarskog kružoka, na čelu s **Nevenom Mlinko**. Iako je ova skupina glumaca tek jesenas počela s radom, uspjeli su oduševiti nazočne, te ih zainteresirati za premijeru ove predstave, koja je najavljena za ožujak.

Pjesmom *Kolo igra, tamburica svira*, koju je izvela ženska pjevačka skupina Centra *Prelje*, najavljena je manifestacija *Veliko prelo 2020*.

Ž. Vukov

Dr. Darko Polić, o arhitekturi i zajednicama koje je baštine

Ubrzati otvorenje spomen-doma bana Jelačića

Intervju vodio: Marko Tucakov

FOTO: Uroš Dožić

Dr. Darko Polić, arhitekt, rođen je 1975. godine u Novom Sadu, gdje je završio osnovnu i srednju školu, dok je visokoškolske stupnjeve u području arhitekture, zaključno s doktoratom iz tehničkih znanosti (2016.), stekao na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu. Nakon završenih osnovnih studija, 2003. godine, radio je u projektnom birou, a od 2004. godine do danas, u JP-u *Urbanizam* u Novom Sadu na poslovima izrade urbanističkih dokumenata, analiza i studija. Stručno usavršavanje stječe na studijskim putovanjima u okviru projekta u organizaciji Svjetske banke. Od 2014. do 2016. bio je član koordinacijskog tima Projekta »Novi Sad 2021 – Europska prijestolnica kulture« (Grad Novi Sad), na funkciji planera za pisanje aplikacije za kandidaturu. Od 2017. je na mjestu predsjednika Radne skupine za koordinaciju. Bio je dio Stručnog tima na funkciji arhitekta i suradnika na pisanju koncepta za nastup Srbije na Svjetskoj izložbi – Expo Milano 2015. Sudjelovao je u izradi stručnih studija i master planova u Srbiji. Sudjelovao je na arhitektonskim natjecajima, a bio i član i izvijestitelj povjerenstava arhitektonskih natjecaja. Povremeni je predavač na stručnim i visokoškolskim institucijama u zemlji i inozemstvu. Sudjelovao je u pripremi stručnih priručnika i časopisa. Dobitnik je nagrada i priznanja na međunarodnim salonima urbanizma. Član je više domaćih stručnih udruga iz područja urbanizma i arhitekture. Član je Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za kulturu i više nego dobar sugovornik o djelima ruku čovječjih u području arhitekture, kao i aspektu ovoga polja stvaralaštva koji je značajan za hrvatsku zajednicu u Vojvodini.

Što je donijela a što spriječila demokratizacija odlučivanja o sadržini urbanističkih i prostornih planova? Koriste li građani Novog Sada dovoljno mogućnosti sudjelovanja u odlukama koje se tiču izgleda njihovog životnog prostora?

Urbanističko planiranje je jedna od osnovnih djelatnosti općinskih i gradskih uprava. Demokratizacija političkih, ekonomskih i društvenih odnosa i međuodnosa od 1990-ih na ovamo ustrojila je zakonski uređenu proceduru demokratskog sudjelovanja u procesu urbanističkog planiranja u Srbiji. Osnovna ideja zakonodavca je da svi građani imaju pravo sudjelovati u stva-

ranju boljih prostornih uvjeta za život i razvitak i time osobni i napredak zajednice. Ipak, razina demokracije u jednom društvu mjeri se i opsegom uspjeha njezinog provođenja. Ako se ona ne prakticira u dostatnoj mjeri, ili ne daje rezultate, potrebno ju je potaknuti, a vremenom i usavršiti. Demokratizacija procesa planiranja donijela je praksu često neuspješnog balansiranja između nejednake moći i utjecaja zainteresiranih strana u procesu. Privatni sektor predvodi promjene, često agresivnim inzistiranjem na što većem broju četvornih metara. Argumentaciju, zasnovanu na promoviranju balansiranijeg, umjerenijeg i u konačnici humanijeg prostornog razvitka urbanog okoliša kao da predvode svi ostali akteri. Najteža je uloga arbitra i javnog sektora, koji bi trebali tražiti ravnotežu društvenih i gospodarskih potreba. Zadaća sviju nas je osigurati obranu strateških ciljeva održivog i ravnomjernog razvitka, tako jasno definiranih u gradskim, pokrajinskim i republičkim strateškim prostornim planovima. Prostor je resurs koji se (lako) jednokratno potroši, a posljedice loših odluka štete generacijama.

Sakralno naslijeđe, najvećim dijelom nastalo nakon oslobođenja srednje Europe od Otomanskog carstva, traži stalna ulaganja u obnovu. Kako su se u tome snalazile generacije prije naše i imamo li mi hrabrosti da sakralnu arhitekturu našeg prostora odlučno očuvamo?

Novi Sad je izgubio veliki dio svog naslijeđa nakon Drugog svjetskog rata, što je nepopravljiv propust prethodnih generacija. Glede sakralne arhitekture, većina crkava u Novom Sadu je zaštićena, uz određene iznimke, što bi se moralo ispraviti. Imali smo nesreću izgubiti jedinstvenu armensku katoličku crkvu, i pored stanovitog stupnja formalne zaštite. Vjerski spomenici su veliko kulturno bogatstvo Novog Sada, jer se u njima ogleda nekadašnja konfesionalna raznovrsnost grada, čega bismo morali biti više svjesni. Na teritoriju Novog Sada se nalazi i jedno od nalazišta srednjovjekovnog perioda – ostaci gotičke crkvice kod Ledinaca, koje do sada nije istraženo. Unaprijed se radujem skorajšnjem početku arheoloških istraživanja koja će nam rasvijetliti predtursko naslijeđe sjevernih padina Fruške gore na kojoj je bilo više katoličkih crkava. Mislim da zaštita i ulaganje u obnovu crkava nije pitanje samo crkvenih vlasti, naprotiv. Smatram da svi gradski hramovi pripadaju svim građanima Novog Sada i da se zbog toga njihova vrijednost mora promovirati. Veće poznavanje drugog pomaže većem poštivanju drugih, jer u konačnici, svi novosadski hramovi pripadaju svima nama, na određeni način. Također, time bismo odagnali svako zrno buduće netrpeljivosti na vjerskoj osnovi.

Kakva bi trebala biti uloga crkvenih, a kakva svjetovnih vlasti u očuvanju sakralnih građevina koje su spomenici kulture?

Mislim da je prošlo vrijeme (samo)izoliranja. Svi redoviti i nedovoljno redoviti vjernici su građani pod pashom svjetovnih vlasti. Očita je dobra suradnja crkvenih i svjetovnih vlasti, ali, kao i uvijek, ona bi mogla biti i učinkovitija. Kao i kod obnove svjetovnih spomenika kulture, procedure su veoma dugačke, a financiranje projektne dokumentacije i realizacija obnove nailaze na probleme natječajnih postupaka, nedostatka stručnih poduzeća za obnovu, što sve skupa vodi u veoma duge procese obnove. Nikako ne bismo smjeli dopustiti da sakralni objekti budu trajno izgubljeni, kao što je to bilo u XX. stoljeću. Ne smijemo, također, zaboraviti da bismo opću vidljivost sakralnih građevina

danas mogli unaprijediti jedino dobro osmišljenom i permanentnom promocijom kroz suvremene kanale komuniciranja i informiranja, prije svega elektorničkim putem.

Po rezultatima jedne ankete, deseci tisuća Novosađana prolaze ispod tornja crkve Imena Marijina, a nikada nisu vidjeli što se u njoj nalazi. S druge strane, ta je građevina ušla u kolektivnu svijest Novosađana kao urbani marker. Kako graditeljsku baštinu učiniti vlasništvom i ponosom sviju i kako povećati znanje o njoj?

»Katedrala« je simbol centra Novog Sada, iako mislim da je veliki broj Novosađana nikad nije posjetio i da o njoj ne zna gotovo ništa, Ipak značajan je svakodnevni fokus svih koji prolaze Trgom slobode, pa svi lako primijetimo kada sat na tornju stane i na kratko izgubimo orijentir u vremenu. Iako sam uvjeren da »katedrala« mentalno i emotivno pripada svima nama, ona je simbol Novosađana katoličke vjere. Otvorenost i dobra informiranost je preduvjet za upoznavanje s vrijednostima katoličke zajednice Novog Sada koja je gradu podarila svoje izvrsne predstavnike, kako u prošlosti tako i danas. U tom smislu, mislim da bi obnova stupa Svetog Trojstva, srušenog neposredno nakon Drugog svjetskog rata, bio vrijedan dug prema povijesti i da bi ga podržao veliki broj Novosađana. »Katedrali« je potrebna stalna briga. Već desetljećima, primjerice, stručnjaci ne mogu naći pravo rješenje za zaštitu (neo)gotičkih pinakala – ukrasa, pa se oni obrušavaju na prolaznike, a crkva djeluje oštećeno. Kada se malo bolje pogleda, i krovu je potrebna obnova, a prije svega zamjena većeg broja nedostajućih *zsolnay* crijepova. Posljednje procjene ukazuju na to da je toranj crkve Imena Marijina nedovoljno povezan s brodom crkve i da se mora biti vrlo pažljiv u planiranju, ali i korištenju prostora. Također, nismo baš nježni prema samom srcu Novog Sada. Primjerice, u više navrata je bilo pokušaja da se planira podzemna garaža na Trgu slobode, što bi bez sumnje bio izazov za narušenu stabilnost »katedrale«. Za sada nismo uspjeli pronaći mjeru intenzivnog korištenja trga za razne promocije i prezentacije, ali i za agresivnu jačinu glazbe koja ne samo da smeta bogoslužnom rasporedu, nego je neprimjereno ukupnom arhitektonskom naslijeđu i vrijednom, prostorno ograničenom glavnom gradskom trgu.

Kako sačuvati društvenu neformalnost u gradovima sa strogim urbanističkim uzusima, planovima i namjenama prostora? Čini se da je to bila nit koja obilježava Vaše nastojanje oko osmišljavanja nove uloge novosadske Kineske četvrti.

Plan Kineske četvrti mi je možda najdraži. Imao sam punu slobodu odrediti razvojne prioritete prostora, namjene objekata, odnosno vizije razvoja, što se veoma rijetko događa. Kineska četvrt, kao dio industrijskog naslijeđa Novog Sada, je tema mnogih mojih ranijih istraživanja, ali i doktorata. Plan nije idealan, ali je postigao cilj – jasne i zaokružene alternative drugih, isključivo visokokomercijalnih vizija ove atraktivne lokacije. Percepcija javnosti da je planer odgovoran za realizaciju prostora koji planira je pogrešna, možda čak i malo naivna. Za razliku od drugih svojih planova, imao sam priliku sudjelovati u početku realizacije ovog plana, u okviru tima za implementiranje aplikacijske knjige projekta »Novi Sad 2021 – Europska prijestolnica kulture«. Tada smo se trudili osigurati kontinuitet prisutnosti i rada autentične simbioze umjetnika i obrtnika, kulturnih djelatnika i omladinskih aktivista, ali s nezadovoljavajućim uspjehom.

Realizaciju projekta su, sukladno zakonskom okviru i odgovornostima, preuzele druge institucije. Kako je ovo dugačak proces, plašim se da je, iako mali, plamen stare Kineske četvrti skoro nestao. Time je još i veća odgovornost da se čim prije otvori poziv svima koji bi radili u novom novosadskom »kreativnom distriktu«, onima koji bi željeli izgraditi zajedničku kulturnu i umjetničku viziju kvarta, što podrazumijeva i dogovorni izbor najpodesnijeg upravljačkog modela. Važni su i objekti, ali prava građa ovakvog prostora su ljudi.

Novi Sad se brzo mijenja i socio-kulturno i urbanistički. Vrijedi li očuvati njegove polururalne periferne dijelove, ili oni moraju svojim nestankom platiti danak oslobađanju mjesta za život narastajućem gradu. Konačno, hoće li Novi Sad nastaviti uvećavati svoju veličinu imajući u vidu trendove u područjima koja su baza za useljavanje u grad?

Smatram da je vizija razvoja Novog Sada, bazirana samo na nadgradnji postojeće matrice, suštinski pogrešna. Ambicije investitora nadmašuju procjene o gradu od ne više od 350.000 stanovnika tijekom prve polovice XXI. stoljeća, jer su nam svi dosadašnji kontingenti (rezerve) stanovnika ispražnjeni. Svi ovi trendovi i od planera traže dobar odgovor i jasniju viziju. Izgradnja novog gradskog centra duž Bulevara Europe, s jasnim smjernicama i bez ograničenja visine objekata, je možda jedini pravi (ako ne i posljednji) odgovor na nezasitost za novim četvornim metrima. Mislim da bismo na ovaj način sačuvali supstancu šireg centra, koji je pod velikim i neodrživim pritiskom. Osim periferije, kako kažete, mnogo je pogubniji efekt prevelikih kapaciteta na pojedinačnim parcelama u izgrađenom urbanom okruženju. Ovakva razina prostorne agresivnosti je suvremeni trend, a premašuje prostorne i infrastrukturne kapacitete, unosi nemir i nespokoj postojećim stanovnicima i trajno oštećuje prepoznatljivu prostornu sredinu. Ova vrsta prostornih transformacija je neodrživa, a razmjere posljedica na čitav urbani sustav će snositi naši nasljednici veoma brzo.

Što nas privlači u »staroj« arhitekturi, građevinama čiji kontekst nastanka ni funkciju ne razumijemo uvijek, a njima se dičimo i ponosimo? Zašto su stari kvartovi ili gradska jezgra toliko popularni?

»Staru arhitekturu« doživljavamo kao važnu prije svega iz sentimentalnih razloga. Kao nešto poznato, lijepo, ali i kao stabilnu prostornu odrednicu sigurnosti prošlosti. Centar grada i zone stare arhitekture su simbolički važne stanovnicima i posjetiteljima. Stanovnici ih doživljavaju kao nešto opće zajedničko, što pripada svima, i dio je i njihovog individualnog identiteta ali i pripadnosti zajednici. Grad Novi Sad, prema vani, prepoznatljiv je po slikama Gradske kuće, »katedrale«, Vladičanskog dvora, Dunavske i Zmaj Jovine ulice. Teško ćemo, kao zajednica, biti prepoznatljivi po ulicama Nove Detelinare ili brojnih drugih dijelova grada, suvremene, ali neinventivne i skromne arhitekture. Za razliku od ovih dijelova, gdje nerijetko uopće i nema javnih prostora (skverova, parkova) centar grada je uzbudljiva scena vibrantne i raznovrsne energije u kojoj se istinski uživa. Uvijek se osjeća nelagoda kada se stari objekti ruše, ne samo što tada ostajemo bez poznatog fizičkog okruženja, nego iz straha od novoga, od neizvjesnosti, opravdane sumnje prema kvaliteti arhitekture koja će stari objekt zamijeniti. Nisam siguran koliko imamo dobrih novih zamjena starih objekata, ali sam veoma siguran da je svaki novi veličinom neprimjeren prostornom

kontekstu a oblikovno sumnjive kvalitete, što svima proizvodi nelagodu i nemir, a struci veliko razočaranje.

Kakve su šanse da sakralno i svjetovno graditeljsko naslijeđe Petrovaradina i Srijemskih Karlovaca, tijesno povezano s hrvatskom zajednicom, izgradi čvršću prepoznatljivost i nađe svoje stabilnije mjesto na novosadskom turističkom tržištu?

Naslijeđe povezano s hrvatskom zajednicom nije dovoljno vidljivo. Djelomice je tome kriv manji interes stručne javnosti, ali i zamor od velike ponude i ponavljanja općepoznatih podataka o prošlosti. Za podizanje svijesti svih potrebno nam je i malo više truda u istraživanjima, reartikulaciji, pa onda i prezentaciji i ovog dijela našeg, novosadskog naslijeđa. Veća vidljivost privući će pažnju i turističkog sektora, koje danas nema dovoljno, kako ste primijetili. Čini se da smo, ipak, u razdoblju kada se na cjelokupni korpus naslijeđa danas gleda s više objektivnosti.

Kako bi, po Vašem mišljenju, izgledala idealna funkcija spomen-kuće bana Jelačića u organizacijskom, funkcionalnom i u smislu uklopljenosti u ambijent Podgrađa Tvrđave?

Sa stavljanjem u funkciju rodne kuće bana Jelačića se mora požuriti kako bi, u formi spomen-doma, zauzela svoju važnu kulturnu ulogu u reaktiviranju podgrađa Petrovaradinske tvrđave. Osim odličnih novih sadržaja i ponuda, upravo bi spomen-dom cijelom prostoru dao istinsku povijesno-kulturnu pozadinu. To je dio povijesti koji je nepoznat našim sugrađanima u Novom Sadu, a bio je nositeljem razvoja stoljećima prije. Spomen-dom bana Jelačića bi morao biti jakim stožerom Petrovaradinaca i Novosađana jer u ovom dijelu Vojvodine i Srbije postoji veliki ljudski, kulturni, obrazovni i umjetnički potencijal zajednice, ne samo u formi publike nego i u kontingentu stvaratelja, umjetnika, kulturnih djelatnika u najširem smislu. Vjerujem, također, da je neophodan jak i kreativan rukovoditeljski tim, s neophodnim stupnjem autonomije, koji bi mogao i morao ustrojiti kvalitetnu dinamiku događanja i osigurati njen kontinuitet, jer se u budućoj prijestolnici Europe to i očekuje. Za mene nema sumnje da je budući spomen-dom još jedan novosadski most između Srbije i Hrvatske, gdje se može vidjeti najbolje i iz Srbije i iz Hrvatske, i u kojem srpska manjina iz Hrvatske i hrvatska manjina iz Srbije imaju svoj dom.

Ima li mjesta za izričaj osobenosti kulture ovdašnje hrvatske zajednice u uživanju plodova i prezentaciji Novog Sada kao skore europske prijestolnice kulture?

U jednom trenutku izrade aplikacijske knjige (takozvanog *bid booka*) započet je rad s fokus-skupinama nacionalnih zajednica Novog Sada koji sam vodio. Iako je vremenom ovaj poseban fokus nestao, potreban je malo veći napor da se lokalno kulturno i umjetničko stvaralaštvo bolje promovira i jasnije prezentira, jer se ovakva dobra prilika neće brzo ponoviti. Potrebni su i takvi umjetnički koncepti Europske prijestolnice koji će biti fokusirani na lokalne kapacitete i dati im snagu europske dimenzije kako bi bila vidljiva europskoj i svjetskoj publici koja će imati ogroman fokus usmjeren na Novi Sad 2021. godine. Ako, pak, pribegnemo proizvodima jednodnevnih predstava generičkog ukusa lakog za konzumaciju, bez istinski lokalnog i autentičnog, prihvatit ćemo opciju odricanja lokalne kulturne posebnosti, i najboljeg što imamo, i ljudi i zajednica.

Edukacija za EU projekte u Hrvatskoj

Deset dana prakse

Suradnja Hrvatskog nacionalnog vijeća s hrvatskim županijama uspješno se nastavlja i ove godine na edukaciji za pripremu, pisanje i provedbu EU projekata. Nakon edukacije o financiranju kroz EU fondove, koju je za 27 polaznika prošle godine organizirao HNV u suradnji sa Županijskom razvojnom agencijom Osječko-baranjske županije, ovoga tjedna na dodatnu edukaciju i praktičnu obuku otišlo je u Hrvatsku dvoje suradnika HNV-a.

Naime, predsjednik povjerenstva za mlade pri HNV-u **Marin Piuković** će u Osijeku, a stručna suradnica za obrazovanje **Nataša Stipančević** će u Vinkovcima nastaviti educiranje za razvoj projektne ideje, te pripremu i provedbu EU projekata kroz dvotjednu praksu u dvije županijske razvojne agencije. Njihov boravak, smještaj i hranu, kompletno su financirale dvije županije.

Praksa u Osijeku...

Ravnatelj razvojne agencije Osječko-baranjske županije **Tomislav Barbarić** kaže kako je na inicijativu župana **Ivana Anušića** razvojna agencija stupila u kontakt s HNV-om te je prošle godine održana edukacija »kako bi se pomoglo pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u Srbiji da se što bolje pripreme za vrlo vjerojatni ulazak Srbije u EU i povlačenje europskih

Tomislav Barbarić

sredstava kako bi unaprijedili sve ono čime se bave i popravili svoju situaciju u društvu. Nastavak suradnje je i ovaj posjet djelatnika HNV-a Hrvatskoj i Marin je došao u našu agenciju i provede ovdje dva tjedna gdje će s nama raditi na praktičan način na projektima. Pomoći ćemo što više budemo mogli kako bismo mu približili metodologiju i konkretno pisanje EU projekata, da vidi iz prve ruke kako to izgleda kako bi kasnije mogli pisati projekte i provoditi ih, da budu što uspješniji u svome radu i povuku što više europskih sredstava«, kaže Barbarić te dodaje kako se suradnja time ne završava.

»Naša suradnja nije zaključena s ovime. Kad god bude postojala potreba, naša su vrata uvijek otvorena i mi ćemo se rado odazvati kad bude neko događanje ili ćemo pomoći u pripremi i provedbi projekata. Što god bude trebalo, mi stojimo na raspolaganju«, poručuje Barbarić.

Inače, ova Agencija pruža tehničku pomoć u pripremi, provedbi i evaluaciji projekata, i to u svim područjima, od podu-

zetništva do kulture, a Osječko-baranjska županija je četvrta po redu u Hrvatskoj po ostvarenom iznosu iz fondova EU, i to je 3,2 milijarde eura. Osječko-baranjska županija iza sebe ima više od tisuću uspješnih projekata.

i u Vinkovcima...

U Vinkovce na dvotjednu praksu odlazi Nataša Stipančević, čiji je boravak i edukaciju omogućila i financira Razvojna agencija Vukovarsko-srijemske županije.

»Obuka traje od 20. do 31. siječnja, i puno radno vrijeme ću provoditi u agenciji, upoznat ću se s osnovama pisanja projekata, a na koncu ću raditi i na konkretnim projektima. Cilj ove obuke je da se pripremimo za 2021. godinu kada HNV planira partnerstvo na EU projektu *Dunav nas spaja*. Već smo prošli obuku u Tavankutu i nastavljamo usavršavanje«, kaže Stipančevićeva.

Ravnatelj Razvojne agencije Vukovarsko-srijemske županije **Ilija Cota** kaže kako su »temeljem uspješne suradnje i bezuvjetne potpore Vukovarsko-srijemske županije HNV-u, Razvojna agencija ove županije i Vijeće sklopili 'Sporazum o suradnji radi usavršavanja iz područja pripreme, provedbe i praćenja europskih projekata'. Budući je Srbija u pristupnim pregovorima radi ulaska u EU, od velike važnosti je osposobiti djelatnike HNV-a kako bi uspješno pratili i sudjelovali u europskim projektima. Naime, Razvojna agencija posjeduje dugogodišnje iskustvo u pripremi, provedbi i praćenju projekata te uvelike može pridonijeti stručnom i kvalitetnom osposobljavanju djelatnika Vijeća«.

Ilija Cota

Cota kaže kako će se stručna praksa sastojati »od teorijskog dijela kroz koji će se polaznica Nataša Stipančević upoznati s općom terminologijom vezanom za samu pripremu i provedbu projekata kroz edukaciju 'Upravljanje projektnim ciklusom'. Praktični dio obuke obuhvatit će rad na razumijevanju natječajne prekogranične suradnje te će se na jednostavan i praktičan način upoznati s elektroničkim sustavom za unos projekta i, uz stručno mentorstvo, izraditi konkretan projektni prijedlog«.

Cota dodaje kako će daljnju suradnju temeljiti »na ostvarenju zajedničkih interesa putem pripreme i provedbe projekata te će Agencija nastaviti pružati potporu HNV-u s ciljem osnaživanja položaja hrvatske zajednice u Srbiji«.

J. D.

Nostalgija u nekoliko boja

Lijepa karta prostora između paličke pruge i jezera s imenima vlasnika vila i tadašnjih velikih placeva u Banji Palić potječe iz 1888. godine, a izradio ju je **Pál Karvázy** (čuva se u Povijesnom arhivu Subotica). Objekti su u to vrijeme podizani i s druge strane pruge, sjeverno od prikazanog prostora, no ovo je karta Banje u koju se često stizalo upravo željezničkom trasom, popularnom i novom, napravljenom 1869. godine. Kada se pogleda ova karta u nekoliko boja, premda je samo tlocrt, nije teško s nešto mašte dočarati staro vrijeme, dok su od željezničke postaje (u gornjem desnom kutu) ka obali jezera, kroz park šetale dame u dugim haljinama i muškarci sa šeširima. Bilo je to posve drugo vrijeme, a jezerska voda bila je ljekovita i slana.

Danas je glavna šetnica od Horgošskog puta postavljena sredinom parka, odakle pogled »puca« ka Velikoj terasi i obali jezera. Prije je – to se vidi i na karti – šetnica ka Banji bila postavljena nešto bliže željezničkoj postaji i vodila je uz vile (na desnoj strani karte). Ova staza postoji i danas. Od kako je nedavno popločana i proširena, zadovoljstvo je proći šetnicom između starih vila i parka (prikazano je na donjoj fotografiji). Već od prve vile, a to je danas ljekarna, u daljini se vidi jezero. Prema podacima **Gordane Prčić-Vujnović** (*Građanski ljetnikovci na Paliću od sredine 19. stoljeća do Prvog svjetskog rata; Zaštitar II.*), istočno od parka 60-ih godina 19. stoljeća podignute su vile odvjetnika **Józsefa Budaija**, **Félixa Parcsetitsa** (danas crkva i župni ured), odvjetnika i zemljoposjednika **Ágostona Kovacsitsa** i zemljoposjednika i profesora crtanja **Lajče Poljakovića** (danas ambulanta).

Kada je čovjek ćelav?

Po starogrčkom paradoksu čovjek nije ćelav dok ima bar jednu vlas kosu! Sjetio sam se ovog paradoksa nakon nekoliko dana, slušajući jutarnje vijesti. Dok pijem kavu, saznao sam da su neki »ne baš prijateljski« mediji objavili vijest da je zrak u Beogradu najzagađeniji u Europi, ali i u svijetu zauzima elitno mjesto po tom pitanju. I u drugim gradovima u Srbiji, južno od Save i Dunava, je slična situacija, jer su dugotrajna magla i dim stvorili smog u tim mjestima. Ova vijest je natjerala našeg predsjednika države da se upita: »Gdje je ministar za ekologiju da kaže narodu nešto«. Vjerojatno je da je On inicirao i hitan saziv Vlade po ovom pitanju, koja je zasjedala i zaključila da je vijest istina i da treba poduzeti hitne mjere kao što su: pošumljavanje, gašenje individualnih kotlova stanovnika i prelazak na centralno grijanje (umjesto da lože čvrsto gorivo), zabraniti uvoz automobila na naftu itd. Sutradan je jedan zvaničnik izjavio »da je zrak desetljećima ovakav«! Ne znam je li mislio i na Suboticu, gdje je zrak doslovno desetljećima loš, pogotovo dok je Zorka radila, a danas je promet izvor zagađenja. Dok se rasprava o ovom problemu rasplamsavala u medijima, spomenuto je da je zrak zagađen i u susjednoj državi, naročito u Tuzli i Sarajevu, da Njemačka planira gasiti elektrane na uglj, na što je reagirao i predsjednik, rekavši: »Ne mislite valjda da ćemo ugasiti termoelektranu u Obrenovcu, montirat ćemo najsuvremenije filtere« (možda jednog dana velim ja). Sljedećeg dana, u četvrtak, predsjednica Vlade je izjavila: »Nema potrebe za hitne izvanredne mjere, situacija nije lošija nego prethodnih godina«! Najavila je formiranje jednog vladinog odbora koji će se baviti rješavanjem problema zagađenosti zraka, a kasnije smo saznali da je komisija formirana, te da će na čelu nje biti sama premijerka! Uvijek se sjećam one izreke: »Ako ne znaš kako riješiti problem, formiraj komisiju« (obično ne s predsjednicim vlade na čelu). Ali, što ćemo? Kod nas sve se radi na »inovatorski« način. Time je i kraj priče, ali predlažem da ostanemo još malo u Beogradu.

A što je s vodama?

U okviru »ekološke kampanje« prošlog tjedna došlo je na red da se priča i o zagađenosti vodotokova. I opet je jedan zvaničnik izjavio da se u Srbiji »pročišćava oko 10% otpadnih voda«. Na ovo je reagirala najekspoziranija ministrica Vlade izjavom da će Beograd do 2025. godine dobiti sustav za pročišćavanje otpadnih voda. O tome je neki dan govorio i menadžer glavnog grada u jednoj jutarnjoj emisiji i malo detaljnije objasnio zašto će u Beogradu biti više pročišćavača na više lokacija. Najavio je da će naselje Kaluđerica konačno dobiti kanalizaciju i pročišćavač, a voditelj programa se oduševio kako su »dobri« gradski, ali i republički rukovodioci što će među ostalima i ovo izgraditi. Za one koji ne poznaju situaciju u prijestolnici, Kaluđerica, Općina Grocka, je najveće »divlje građeno naselje« u ovom dijelu Balkana. Nekadašnji mali povrtlarski vrtovi polako su prodavani »useljencima«, koji su pak tu »spontano« podigli naselje, bez vode, struje i kanalizacije. Krajem sedamdesetih godina prošlog

vijeka mnoge studije (urbanističke, sociološke) izrađivane su na temu Kaluđerice. Naravno, dosad je izgrađen neki vodovod i kanalizacija, ali uglavnom neplanski. Procjenjuje se da naselje ima oko 30.000 stanovnika i 12.000 predanih molbi za legalizaciju. Pitam se kako će se stanovnici priključiti na kanalizaciju, ako im kuće nisu legalizirane? O ostalim naseljima Republike zasad ću šutjeti.

Čudesni medijski hibrid

Suvremeno graditeljstvo poznaje jedan konstruktivni sustav koji se naziva hibridni ili »bastard« noseći sustav, koji se sastoji od armirano-betonskih ploča i sustava čeličnih nosača. Primjećuje se kod mostova, krovnih konstrukcija skladišta, naknad-

Idilična panorama Kaluđerice

nog ugrađivanja međukatne ploče. Među ljudima, životinjama i biljkama postoje vrste koje su nastale ukrštanjem dvije rase ili roda: melezi, mazga itd. Primijetio sam da u našim tiskanim i elektroničkim medijima postoji jedan nov, pomalo čudni medijski hibrid. Naime, neki privatni mediji u jutarnje »pričaonice« pozivaju urednike, novinare određenih »bulevarskih novina« koje neki pogrešno nazivaju i »tabloidima«. Zna se što su tabloidi u zapadnim zemljama: bave se skandalima, ali nikako dnevnim politikom! Kod nas je upravo suprotno, jer glavna tema jutarnjih pričaonica je prelistavanje novina i komentar pojedinih objavljenih članaka. Naravno, neizbježne teme su dešavanja u bivšim republikama nekadašnje SFRJ uz često negativno etiketiranje ostalih naroda. Normalno, to se radi i s »domaćim izdajnicima«, skraćeno: oporbom. Te bulevarske novine često imaju »pouzdanu izvore« koji često »imaju miris« neke sigurnosne službe. U dobra stara vremena to je bila OZNA, koja sve dozna; kasnije UDBA, a kako se pouzdano zove takva služba danas, nisam siguran. Jedino znam da postoji i djeluje tako da preko tih bulevarskih novina, u suradnji s TV stanicama, plasiraju svoje »propagandne poruke«. Nažalost, ova djelatnost također zagađuje, u ovom slučaju cijelo društvo.

Bastioni novinarskog profesionalizma

Drugo lice SUBOTICE

Lokalna samouprava i ove godine traži lokalne medije koji će se baviti novinarstvom.

Tako bi se u jednoj prosto proširenoj rečenici mogao prepričati sadržaj »javnog poziva za sudjelovanje na natječaju za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja iz područja javnog informiranja u 2020. godini« što ga je osmog dana ovoga mjeseca potpisao gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**. Za tu plemenitu namjenu (medije koji će se baviti novinarstvom) lokalna samouprava iz proračuna za ovu godinu predvidjela je da izdvoji blizu 40 milijuna dinara, s tim da maksimalni iznos sredstava određenom korisniku ne može biti veći od pet milijuna.

Kao i prethodnih, lokalna samouprava i ove je godine – pozivajući se na ugledni 15. članak Zakona o javnom informiranju – jasno odredila pravila igre kada je riječ o ciljevima, odnosno svrsi izdvajanja ovih sredstava: »radi istinitog, pravodobnog i potpunog informiranja građana Subotice«, uključujući tu i medije koji izlaze na nacionalnomanjinskim ili pak na većinskom jeziku, a sve s ciljem »unaprjeđivanja medijskog i novinarskog profesionalizma«. Na natječaj se, piše i to u javnom pozivu, mogu prijaviti svi lokalni mediji koji su upisani u Agenciju za privredne registre, kao i poduzetnici koji se bave »proizvodnjom medijskih sadržaja«, a ne mogu javni servisi i oni koji se financiraju iz republičkog ili pokrajinskog proračuna.

Uvjeti su, dakle, vrlo jasni, ali zato, kao i svake godine, s visoko postavljenom ljestvicom na čijem se vrhu vije pojam novinarskog profesionalizma. Lokalna samouprava u startu navodi da joj je cilj istinito, pravodobno i potpuno informiranje građana Subotice, a ne servilno, zapisničarsko i propagandno izvještavanje. Iako to nije napisano, lako se da razumjeti da lokalna samouprava od lokalnih medija i ove godine očekuje da se na analitički i kritički način bave temama od javnog interesa, pri čemu će upravo ona (lokalna samouprava kao nositelj lokalne vlasti) biti prva i najčešća adresa novinarskih profesionalaca. Iako to nije tako napisano, lokalna samouprava u javnom pozivu javno priznaje da će biti otvorena za sva novinarska pitanja koja se tiču djelokruga njenog rada. Tako se od ove godine – da se to nazrijeti iz javnog poziva već u uvodnom dijelu o istinitom, pravodobnom i potpunom informiranju građana – neće moći dogoditi da te neki njen činovnik, pa bio to i sam gradonačelnik, zavlade s odgovorima na pitanje zašto nema otvaranja Doma kulture u Tavankutu ili, recimo, što je s Hrvatskim školskim centrom u Subotici? Dapače, lokalna samouprava će – da se to lako razumjeti iz javnog poziva – preko svog Medija centra biti bastion novinarskog profesionalizma, koji s nestrpljenjem očekuje hrpu pitanja koja se tiču najrazličitijih područja iz njezine nadležnosti. Rukavica je, dakle, bačena medijima izravno u lice.

»Što da ove godine prijavimo, a da sigurno prođe?«, pitanje je s kojim se ovih dana vjerojatno susreće svaki vlasnik lokalnog medija. Željni novca, a svjesni da više neće prolaziti neki bezvezni projekti koji blage veze nemaju s istinitim, pravodobnim i potpunim informiranjem građana Subotice, oznojeni vlasnici grozničavo gledaju u kalendar, jer rok je tu: do 1. veljače treba prijaviti nešto što će zadovoljiti standarde novinarskog profesionalizma.

»A da prijavimo da ćemo se baviti uzrocima sječe 200 metara stabala topole kod vinarije *Petra* na Paliću? To je i tako do danas skriveno od javnosti, a dogodilo se još prije dvije godine, a i ima

veze s materijom pod kojom smo i registrirani«, kaže možda netko iz RTV *YUeco* na zajedničkom sastanku s kolegama iz drugih medijskih kuća.

»Sjajna ideja. A da prijavimo mi možda bavljenje rušenjem kuća u Ulici braće Radića? To je još razmjerno svjež slučaj, a i zanimljivo je da je lokalna samouprava oborila odluku državnog tijela. Tko zna na što ćemo i na koga ćemo sve tu naići«, nadovezuje se možda netko iz *Subotica.coma*.

»Nije loše, nije loše. Ali mislim da naš prijedlog jednostavno ne može a da ne prođe: bavljenje porijeklom imovine gradonačelnika. Znaite ono: bazen i tenisko igralište u dvorištu u Subotici, nekretnine u Crnoj Gori...«, reći će možda netko iz RTV-a *Subotica*.

»Ako vaš prođe, mora i naš: uvjeti pod kojima se dobijaju građevinske dozvole i rušenje objekata u zaštićenoj jezgri grada«, kazat će možda netko iz *Subotičkih novina*.

»Huuu, dobro. Već smo mislili da za nas neće ništa ostati. Ali, evo: mi ćemo predložiti medijsko rasvjetljavanje paljenja dijela imanja **Simona Osztrogonca** u Kraljevom Brigu i ispitivanje razloga zbog čega je smijenjen u Gradskom vijeću«, zaključit će možda netko iz RTV-a *Pannon*.

»A zelena fontana, wellness centar na Paliću?«, zapitat će možda netko iz *Magločistača*.

»Što će ti to? Pa ići ćemo kad bude otvorenje«, zaključit će uni-sono ostali.

Z. R.

Cesta Đurđin – Žednik i dalje se samo krpi

»RUPA na RUPI«

Lokalna cesta koja povezuje prigradska mjesta Đurđin i Žednik dužine 7 km jedna je od dvije kojom Đurđinčani svakodnevno putuju u Suboticu, a jedina preko koje se mogu uključiti na auto-cestu. Osim auta, na cesti prometuju i brojni kamioni, a u poljoprivrednoj sezoni i strojevi. Ova velika frekvencija vozila, ali i zub vremena, utjecali su da je cesta danas u vrlo lošem stanju te se nerijetko događa da u novonastale rupe netko uleti te oštetiti auto.

Teški kamioni

»Ova cesta je rupa na rupi, baš loša. Nije ni čudo što je tako kad uopće nije presvučena novim asfaltom od kako je napravljena, a to je bilo '76. godine! Od tad se samo krpi...«, kaže **Stipan Šarčević** koji živi na salašu između Đurđina i Žednika i ovu cestu koristi svakodnevno. Navodi on i da do sada nije oštetio auto niti traktor zbog rupa na njoj, te kaže i da je to zato što dobro poznaje njihove lokacije, ali da su zato mnogi drugi nasradali.

»Cestu su najviše uništili teški kamioni koji idu za Čantavir u Gebi i oni što nose repu u Sentu. Loš je kolovoz i dalje od Žednika, ako se hoćemo povezati s auto-cestom, ili ako idemo za Čantavir. Cijeli taj pravac je pun neravnina i rupa. Sjećam se da je prije četiri godine obećano kako će se ova dionica raditi, ali ništa se nije dogodilo, samo ponekad dođu zakrpati one baš velike rupe«, kaže Šarčević.

U planu je...

Predsjednik Mjesne zajednice Đurđin **Milorad Polovina** kaže kako su u vezi s ovim problemom već alarmirali kod Gradskih vlasti, te da je u planu rekonstrukcija dionice kad se za to pribave sredstva.

»Ova cesta je rupa na rupi, baš loša. Nije ni čudo što je tako kad uopće nije presvučena novim asfaltom od kako je napravljena, a to je bilo '76.«, kaže Stipan Šarčević

Kako doznajemo iz Javnog poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje presvlačenje ceste nije u planu niti ove godine. Navode da kompletna rehabilitacija ovoga kolovoza zahtijeva značajna sredstva u odnosu na proračun kojim Grad Subotica raspolaže te da će zbog toga potrebna financijska sredstva za realizaciju sanacije ovog puta osigurati putem natječaja kod viših nivoa vlasti. Ipak, **Ognjen Golubović** iz navedenog javnog poduzeća kaže kako se višegodišnji problem ove ceste konačno makao s »mrtve točke«, te da se u godini u tijeku planira uraditi projektno-tehnička dokumentacija za njenu rekonstrukciju.

U međuvremenu, dok se novci za novu cestu ne osiguraju, djelomični popravak rupa na putu Žednik – Đurđin vršit će se i dalje tijekom cijele godine, kažu u Javnom poduzeću za upravljanje cestama.

Na upit koliko metara puta će se ove godine sanirati na teritoriju Grada iz nadležnog poduzeća nam nisu odgovorili. Ono što smo sami pročitali u proračunu Grada je da će se obnavljati nekoliko ulica u samom gradu i jedna izvan – na Hajdukovu. Što se tiče prigradskih mjesnih zajednica, Golubović je rekao kako je u planu i da se sredinom godine završava cesta Đurđin – Mišićevo, odnosno da se tvrdim materijalom puni dio između asfalta i jarka. Ovaj kolovoz je kompletno presvučen 2007. godine i od tad nije završena bankina.

J. D. B.

Denis i Jelena Lipozenčić, predsjednik i članica Organizacijskog odbora *Velikog prela*

Promjenom pristupa stvoren brend koji se prepoznaje

»Jedan od ciljeva svih nas koji sudjelujemo u organizaciji bio je i dalje je otvaranje kulturne baštine bunjevačkih Hrvata prema svima, odnosno i prema onima koji nisu pripadnici naše zajednice, kako bi je na najbolji način upoznali, kako bi vidjeli odakle smo potekli i kako bi se skupa s nama radovali i veselili«, ističe Denis Lipozenčić

Jedna od najvećih i najstarijih manifestacija bunjevačkih Hrvata – *Veliko prelo* (uz žetvenu svečanost *Dužijanica*) bit će održana sutra (subota, 25. siječnja), u sportskoj dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici. Ovaj važan kulturni događaj Hrvata sa sjevera Bačke prvi je puta 1879., znači prije 141-nu godinu, organizirala *Pučka kasina*. On se, uz povremene prekinde, održava do danas, i to zahvaljujući želji i upornosti članova Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* koji ovaj događaj u kontinuitetu organiziraju od početka 90-ih godina prošlog stoljeća, za očuvanjem ovog običaja (prvo *Veliko prelo* HKC je organizirao 1971.). »Stup« u organizaciji ove manifestacije u posljednjih četiri godine su predsjednik Organizacijskog odbora *Velikog prela* **Denis Lipozenčić** i njegova supruga, članica Odbora **Jelena Lipozenčić**.

Otvaranje prema drugima

Denis Lipozenčić, kao dugogodišnji član folklornog odjela *Bunjevačkog kola*, u kojem je od 1985. godine, kao igrač i koreograf bio aktivan, s kraćim prekidima, sve do 2003., na sjednici Upravnog odbora *Kola* prije četiri godine predložen je, što je i usvojeno, za predsjednika Organizacijskog odbora *Velikog prela*. To je, kako ističe, za njega bilo veliko iznenađenje, ali je tome pristupio kao velikom izazovu i u samom startu odlučio promijeniti pristup organizaciji ove manifestacije.

»Supruga Jelena i ja smo redovito išli na prela, nismo se mišljali u organizaciju, ali smo bili tu ako je nešto trebalo pomoći. No, kada sam postavljen za predsjednika Organizacijskog odbora, odlučio sam promijeniti pristup samom *Prelu* u želji da od njega napravimo jedan prepoznatljiv brend, koji je godinama unazad bio malo poljuljan. Također, jedan od ciljeva svih nas koji sudjelujemo u organizaciji bio je i dalje je otvaranje kulturne baštine bunjevačkih Hrvata prema svima odnosno i prema onima koji nisu pripadnici naše zajednice, kako bi je na najbolji način upoznali, kako bi vidjeli odakle smo potekli i kako bi se skupa s nama radovali i veselili. To je doista nešto što želimo dijeliti sa svima i rekao bih da smo u tome uspjeli, jer ima dosta gostiju koji nisu iz zajednice i koji nisu Hrvati.«

Jelena Lipozenčić počela je igrati folklor u osmom razredu osnovne škole i, kao i Denis, do današnjih dana je ostala vezana uz HKC i bila spremna pomoći kad god je to trebalo. To čini i

ovih godina kada je, među ostalim, i organizacija *Velikog prela* u pitanju.

»*Veliko prelo* je, uz *Dužijancu*, manifestacija kojom se doista možemo ponositi i da bi se pokazali svima u najljepšem svjetlu, mi kao domaćini moramo se dati i dajemo se cijelim svojim bićem. Svi se naradimo, uvijek je sve riješeno 99 posto i dok se *Premo* ne završi svi smo kao na iglama, iako to možda ne djeluje tako. Radimo i tijekom cijele večeri dok ono traje, ali neovisno o tome, kada sve bude gotovo, osjećamo zadovoljstvo.«

Pripreme od *Prela* do *Prela*

S pripremama za *Veliko prelo* započinje se već po završetku prethodnog, kada se sumiraju sve dobre i loše stvari i kada se dogovara što je to što treba popraviti ili promijeniti kako bi ono sljedeće bilo još bolje. To je, prema Denisovim riječima, težak zadatak, prije svega zbog velikog generacijskog jaza (razlika u godinama između najmlađeg i najstarijeg gosta je više od 50 godina), pa se tako programski i glazbeno sve to treba uklopiti, kako bi što veći broj njih bio zadovoljan. Svaki segment u organizaciji *Velikog prela* radi se u određeno vrijeme, a najizazovniji jeste dan kada se ono održava.

»Tijekom 24 sata trebamo ući u sportsku dvoranu Tehničke škole *Ivan Sarić*, treba se unijeti 44 stola, 550 stolica, isto toliko salveta, po 550 aperitiva i običnih čaša, treba se donijeti piće, provjeriti je li hrana (koja prilikom serviranja nikako ne smije biti hladna, poželjno je da bude vruća) spremna. Tu je postavljanje bine, ozvučenja, osvjetljenja. Trebaju se namjestiti podovi, garderoba, treba se donijeti nošnja. Od 19 sati se dočekuju gosti, kada naravno trebaš biti raspoložen, nasmijan, popričati sa svima, pomno pratiti kompletan program, u 4 sata ujutro završiti *Premo* i sve to što je uneseno na koncu iznijeti iz dvorane. Sve to od ljudi koji sudjeluju u organizaciji zahtijeva maksimalnu predanost i odgovornost«, opisuje i naglašava Denis Lipozenčić.

Jedan od glavnih Jeleninih angažmana tiče se animiranja glade pisanja *prelske pisme* i djevojaka za sudjelovanje u izboru za najljepšu prelju.

»Jedan od važnih segmenata u organizaciji *Velikog prela* je animiranje ljudi za pisanje *prelske pisme*, kao i djevojaka za sudjelovanje u izboru za najljepšu prelju. To je jedan od mojih glavnih zadataka, koji nije nimalo lak. Također, nekolicina nas se

tanju, bez problema. Ono zbog čega kritike znaju zaboljeti jeste što mi sve ovo radimo volonterski, nitko od nas iz organizacije nema nikakvu materijalnu dobit. Najviše to radimo zbog osobne satisfakcije, odnosno zbog saznanja da činimo nešto dobro.»

Jelena: »Naravno, uvijek ima nekih negativnih komentara, ali njih će uvijek biti, jer 'cilom svitu se ne može napeć kolača'. Trudimo se sve kritike saslušati i uzeti ih u razmatranje, jedino je nepoželjna ona koja je zlobna.«

Neovisno o ne uvijek ugodnoj, tu je i ona dobra strana, tj. ono što motivira, što daje volju i upornost da se i dalje istraje u želji za onim što je pozitivno.

Denis: »Važan dio toga, osim želje za gradnjom brenda i prepoznatljivosti na koje ćemo svi biti ponosni, je izazov da svako naredno *Prelo* bude bolje od prethodnog. Događaj nam je što su mnoge institucije i udruge prepoznale *Veliko prelo* kao događaj na koji mogu dovesti svoje goste i pokazati im što je to što je naše i čime se dičimo. Ovo je naš doprinos zajednici i očuvanju naših običaja.

bavi dekoracijom – potrebno je osigurati 44 jednakih vaza za stolove, 600 jednakih salveta koje treba ispresavijati, cvjetne aranžmane. Denis se oko najvažnijih stvari brine skupa s predsjednikom HKC-a *Bunjevačko kola* **Lazarom Cvijinom**, koji vodi računa o protokolu, zvanicama, a bez **Davora Šimića** logistika ne bi funkcionirala. Osim Lazara i Davora, Denisa i mene, članove Organizacijskog odbora *Velikog prela* čine: **Ivan Ušumović**, **Ivan Piuković**, **Željka Vukov**, **Dajana Šimić** i **Tanja Dulić**, a naši pomlaci su: **Marin Piuković**, **Milica Vuković** i **Darko Prčić**, gotovo svi članovi izvođačkog folklornog ansambla *Kola* koji su angažirani za razne poslove – doček gostiju, prodaja tombole, pomoć oko logistike prije i poslije *Prela*. Tu je još mnogo dodatno angažiranih ljudi za pojedine poslove.«

Na pitanje je li to prednost ili mana što kao bračni par sudjeluju u organizaciji ovog događaja, Denis odgovara:

»Prvenstveno je prednost, jer se dopunjujemo u tome, i kao što smo tim sa svima ostalima, tako i nas dvoje funkcioniramo kao tim. Naravno da ne treba biti sve kako sam ja zamislio, ali očekujem, kada se da neki prijedlog, da je on dobro obrazložen i da postoji razlog zbog čega bi trebalo napraviti neku izmjenu. Tada sam u potpunosti suglasan s tim da razmotrimo bilo kakvu promjenu ili novinu koja može pridonijeti kvaliteti.«

Jelena je u odgovoru iskrena, ali i diplomatska:

»U dosta stvari se ne slažemo, ali opet je to konstruktivno iznošenje mišljenja. Denis je taj koji na koncu odluči kako će biti, no umije saslušati kritiku.«

Negativni komentari vs. motivacija za dalje

Obavljanje javne funkcije, odnosno sudjelovanje u organizaciji bilo kakvog događaja neminovno podrazumijeva izloženost i kritici, tj. negativnim komentarima. No, na njih uvijek treba biti spreman i znati ih prihvatiti i na pravi način reagirati na njih. To je slučaj i kod organizacije *Velikog prela*, a Denis i Jelena na to imaju ovaj komentar:

Denis: »U svakom slučaju, trudimo se sve komentare saslušati i ako je nešto stav većine, promijenit ćemo bilo što da je u pi-

go nam je što su mnoge institucije i udruge prepoznale *Veliko prelo* kao događaj na koji mogu dovesti svoje goste i pokazati im što je to što je naše i čime se dičimo. Ovo je naš doprinos zajednici i očuvanju naših običaja.

Jelena: »Prije desetak godina su nas prijatelji, s kojima godina-ma skupa proslavljamo neke blagdane prilikom čega se maksimalno potrudimo da sve to bude na najvišoj razini, pitali zbog čega smo Denis i ja u 'zapečku' zajednice, zašto se aktivnije ne angažiramo kada smo sposobni za to i posjedujemo neka znanja. To je nešto što nas je motiviralo da prenesemo, prije svega djeci i mladima, ono što su nas naučili.«

Ukratko o ovogodišnjem programu VP-a

Svako *Veliko prelo* sastoji se od segmenata bez kojih ono ne bi bilo to što jeste. Kako navodi Jelena Lipozenčić, gosti se očekuju od 19 do 20 sati, kada počinje oficijelni dio programa. Nazočne će, kao i prošle godine, zabavljati *Veliki preljski orkestar*, kojeg čine članovi ansambala *Ravnica*, *Biseri* i *Ruže*, a svoj poseban glazbeni blok imat će Ansambl *Hajo*. Kako ističe, izbor izvođača, odnosno glazbe, gotovo je uvijek tema za raspravu i, što zbog ukusa što zbog financijskih sredstava koja su na raspolaganju, nemoguće je udovoljiti svima.

Na programu su, već tradicionalno, izbor za najljepšu *preljsku pismu*, potom onaj za najljepšu prelju i, naravno, večera uz *krumpiraču* i piće u neograničenim količinama. Tu je i tombola, koja je bogata, a glavna nagrada je i ove godine ljetovanje za dvije osobe na Hrvatskom primorju – dar glavnog ureda Hrvatske turističke zajednice iz Zagreba.

U važnost i kvalitetu svega navedenog, oni koji su unaprijed planirali i na vrijeme rezervirali svoje mjesto (što je zbog velike zainteresiranosti, neophodno), uvjerit će se već sutra, a one, kojima smo uspjeli zagolicati maštu i koji su poželjeli prvi puta sudjelovati na *Velikom prelu*, organizatori očekuju nagodinu, kako bi, prije svega uživali, a potom i upoznali se s bogatom kulturnom baštinom Hrvata sa sjevera Bačke.

I. Petrekanić Sič

Sjetva u atarima Sombora svela se na tri kulture

Teška paorska brazda

U ratarskoj proizvodnji smjena pšenice, kukuruza i soje. Suncokret opstao na gornjim terenima, a repa postala nepoželjna

Studija koju je uradila vojvođanska gospodarska komora pokazuje da su ratari u prošloj poljoprivrednoj godini najmanju zaradu ostvarili u proizvodnji pšenice. Na 100 uložениh dinara u tu proizvodnju poljoprivrednici su zaradili samo 18 dinara. Ipak pšenice i dalje ima na vojvođanskim njivama, pa i u atarima Sombora i okolice. Na sjetvu pšenice ratari su prinuđeni kako bi ispoštovali pravila smjene osnovnih ratarskih kultura, jer se proizvodnja faktički svela na kukuruz, pšenicu i soju.

Bez suncokreta i repe

Koliko će ovog proljeća trebati dati za sjetvu i kako pravilno procijeniti što i u kojoj količini sijati? S tim pitanjima suočeni su poljoprivrednici. Ne samo ove sezone, već pred početak svake sjetve. A kada se zbroje hektari i to koliko je uloženo po hektaru dobiju se deseci milijuna eura. Hoće li se uloženo vratiti i uz to hoće li biti i zarade, ratari mogu samo nagađati, jer računicu svode tek kada rod skinu s njiva i prodaju ga. A ako će po nečemu pamtiti prošlu godinu, onda je to prije svega niska cijena pšenice koju će odmah spomenuti čak kada ih pitate kako im izgledaju usjevi iz proizvodnje koja je u tijeku.

»Prošle godine pšenica je bila 18 dinara po kilogramu. Niska je to cijena, ali smo ipak jesenas posijali dvostruko više žita. Uspjeli smo uzeti dosta zemlje u zakup, pa treba na vrijeme osigurati novac za arendu, a novac od žita prvi je koji dobivamo u godini«, pojašnjava **Ivica Dujmović** iz okolice Sombora čija je obitelj jesenas posijala oko 50 jutara pšenice i ječma.

Neki drugi ratari imaju opet svoje druge razloge za sjetvu pšenice.

»Cijena ne bi trebala utjecati na sjetvu. Osnovno čega se pridržavamo u proizvodnji je plodored. Kako su mnogi poljoprivrednici iz svoje proizvodnje izbacili suncokret i šećernu repu, ostali su kukuruz i soja, pa je u toj strukturi potrebna i sjetva pšenice. Točno je da ta proizvodnja nije isplativa, ali kada se dugoročno pogleda koristi koje imamo zato što poštujemo plodored više-struko su veće. Konkretno, naše gospodarstvo planira sjetvenu strukturu dvije godine unaprijed i u tim planovima cijena nije presudna, već, opet ću reći, plodored«, kaže poljoprivrednik iz okolice Sombora **Dragan Dušanić**.

On potvrđuje da je suncokret postao rijetkost u onim područjima gdje je zemljište kvalitetnije, a da su sada ratari odustali i od šećerne repe.

Uvoz pšenice

Prije nekoliko dana Vlada Srbije donijela je Uredbu o uvozu pšenice bez carine. Uredba važi do kraja travnja, a donijeta je na zahtjev mlinara i konditora, koji su uvoz zatražili uz obrazloženje da na domaćem tržištu nema dovoljno pšenice dobre kvalitete. Očekuje se da će najviše pšenice biti uvezeno iz Mađarske.

»Godinama radim tropolje. Znači: pšenica, kukuruz, soja. Osnovne kulture su pšenica i kukuruz i uz to nešto soje. Zna se da je pšenica u plodoredu najbolja za čišćenje korova. Jedino što nema ekonomske opravdanosti za sjetvu, jer je cijena niska«, kaže poljoprivrednik iz okolice Sombora **Ivan Matić**.

Preporuka: sijati nove sorte i hibride

Proizvodnja suncokreta još se održala na gornjim terenima, na manje kvalitetnom zemljištu, a najviše suncokreta ima u atarima Aleksa Šantića, Stanišića i Riđice. Tu su se ratari okrenuli i sjetvi uljane repice. Bez obzira koje im kulture dominiraju u proizvodnji, struka im preporuča da siju nove sorte i hibride.

»Nove sorte i hibridi su prinostniji i otporniji su na sadašnje uvjete proizvodnje. Isto tako jedan dio tog sortimenta otporniji je na poleganje. Što se tiče kukuruza, nove sorte imaju čvršću i robusniju stabljiku, pa su otpornije na nepogode. Također, preporuka je sijati sorte, odnosno hibride različitih grupa vegetacije, jer eventualna suša, koja se sve češće dešava na našim terenima, neće usjeve pogoditi u istoj fazi rasta i razvoja, pa je takva proizvodnja u nestabilnim vremenskim uvjetima stabilnija«, kaže savjetodavac PSS Sombor **Jelena Ivan**.

Razlozi što su ratari odustali od sjetve šećerne repe jesu uvjeti koje su posljednjih godina nametnule šećerane. S gorčinom se sombrski proizvođači prisjećaju prethodne jeseni kada su im kamioni repe vraćani zbog truleži, kada su morali plaćati radnike koji će tu repu birati, zatim tražiti način gdje s trulom repom, pa još plaćati dodatno da se repa poslije svega vrati u šećeranu. Bila je to, uz *cerkosporu* s kojom su se teško borili, kap koja je prelila čašu, pa su repu sa svojih njiva protjerali i oni koji su se tom proizvodnjom bavili desetljećima. Međutim, oni koji imaju isto toliko iskustva u ugovaranju proizvodnje šećerne repe kažu da ima razloga da se slatki korijen vrati na njive.

»Slažem se da su posljednjih godina ratari izgubili interes za sjetvu šećerne repe i rekao bih s razlogom, ali isto tako sada ima razloga da se vrate toj proizvodnji. Sjemenske kuće i proi-

izvođači zaštitnih sredstava izbacili su na tržište nove preparate, što omogućava da, uz stručne savjete, borba protiv *cerkospore* bude učinkovitija. Također, i šećerane su učinile dodatni napor i korigirale cijenu repe koja je sada 34 eura po toni. Uz to, proizvođači će imati i neke dodatne stimulacije, što sve može biti razlog da još jednom promisle o ponovnoj sjetvi šećerne repe«, kaže **Milan Martić**, koji je u ugovaranju proizvodnje šećerne repe na području Bačke dulje od 20 godina.

Ipak, ako je suditi po reakciji poljoprivrednika, neće baš tako lako biti ponovno ih uvjeriti da se vrate ovoj proizvodnji.

»Šećerane određuju sve parametre. Sve je u njihovim rukama i kada ja kao proizvođač istresem repu, oni mogu raditi što hoće. I to je razlog zašto se više ne bavim tom proizvodnjom«, kaže Matić.

Z.V.

Uskoro prihrana

Ratari u Somboru pšenicu su jesenas uglavnom posijali u optimalnim rokovima sjetve. Usjevi su u dobrom stanju, jer su u razdoblje zime ušli dobro pripremljeni. Ono što proizvođače sada čeka je prihrana. Preporuka je da se prihrana obavi sredinom veljače.

Slavko Žebić, umirovljeni novinar iz Osijeka i inicijator osnutka Zavičajne udruge *Gibarac*

Srijem u srcu i duši...

»Ti običaji i to lijepo ruho svjedoče da je Gibarac oduvijek bio sastavni dio hrvatskog nacionalnog korpusa«, kaže Slavko Žebić

Slavko Žebić je umirovljeni novinar koji je svoj cijeli radni vijek posvetio novinarstvu, a najviše je posvećen temama o njegovom rodnom mjestu Gibarcu i voljenom Srijemu. Glavni je inicijator osnutka Zavičajne udruge *Gibarac*, čiji je cilj rada očuvanje lijepih gibačkih narodnih običaja, bogate šokačke baštine i lijepoga ruha, koje se još i danas nosi u osam sela oko Vukovara: Bapskoj, Berku, Ilači, Lovasu, Tompojevcima, Tovarniku i Sotinu, a osmo selo ostalo je s druge strane najnovije granice Hrvatske – Gibarac. E baš ti običaji i to lijepo ruho, kako navodi naš sugovornik, svjedoče da je Gibarac oduvijek bio sastavni dio hrvatskog nacionalnog korpusa.

O svom Gibarcu stalno pišete i spominjete ga, ali pišete i o Srijemu. Po čemu je čuven i toliko specifičan taj Vaš Srijem?

Čuven, poseban, najljepši i što bi rekao još jedan čuveni Šiđanin, **Bogdan Mesinger**, čudan! U jednoj svojoj pjesmi, posvećenoj Bosutu, on kaže: »Ima jedan čudan kraj, gdje do rujna traje maj! I drugi su čuveni Srijemci lijepo govorili o Srijemu. **Ilija Okrugić Srijemac** tvrdio je da je Srijem najljepši kraj omeđen moćnim rijekama Dunavom i Savom i prostire se od Zemuna na istoku do Gašparove apoteke u Vukovaru. Tu njegovu tvrdnju parodirao je **Iso Velikanović** koji kaže: »Srijem je do crte Šid – Bapska dokle je i Fruška gora, a Tovarnik, i sve zapadno od njega, to je već Lika«. Meni osobno najviše se dopao opis Srijema dr. **Rudolfa Horvata**. Puno bi prostora oduzelo kada bih sve pobrao tu navedene, ali tu su svi Mitrovčani, Zemunci, Iločani, Petrovaradinci, Šiđani, Vinkovčani, Vukovarci, Županjci... Ja bih spomenuo samo par mlađih: **Ivana Bonusa** iz Slankamena, braću **Slavka** i **Miroslava Mađera** iz Hrtkovaca, **Živka Bertića** i **Ljubicu Kolarić-Dumić** iz Kukujevac i ne mogu zapostaviti moju Gibarčanku, **Anicu Pinterović**. U tom lijepom Srijemu od 1302. godine spominje se i Gibarac, prema shematizmu **Antuna Jarma**.

Veći dio radnoga vijeka proveli ste u novinarstvu, a ako se ne varam, počeli ste u Radio Šidu?

Godine 1976. dolazim u Radio Šid i moram priznati i danas mi je drago da Radio Šid emitira iz prostorija koje su u vrijeme mog mandata sagrađene. Prvi radni odnos sam zasnovao u Vukovaru, u kombinatu *Borovo*, pa je Vukovar na neki način i grad moje mladosti. Još dok sam bio u Radio Šidu, pisao sam za Radio Novi Sad, a pisao sam i za novosadski *Dnevnik*, a jedno vrijeme i za *Večernje novosti*. Kada sam prešao u Osijek, radio sam u listu *Povratnik*, Radio Osijeku, u *Gospodarskom listu*, slao sam priloge za program Hrvatskoga radija u Zagrebu, te za druga glasila: *Glas Slavonije* i podlistak *Agroglas*, tjednik *Hrvatska riječ*, *Hrvatski glas Berlina*... Bilo me je svugdje, pisao sam o svemu i svačemu, a najčešće o mojim Gibarčanima i u posljednje vrijeme o *Šokačkoj grani*.

Za Vas kažu da ste najzaslužniji za osnivanje Zavičajne udruge Gibarac.

Bez lažne skromnosti, tvrdim da je ideja potekla od mene. Mi Gibarčani selili smo u Hrvatsku od 1991. do 1995. godine, kada su i posljednji Gibarčani istjerani za blagdan sv. Lovre (uoči 10. kolovoza 1995.). Istina, ovi koji su prije došli, već su formirali Zajednicu prognanih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, a među osnivačima bio je i naš Gibarčanin, prof. **Andrija Pozderović**. On me je uputio na njih, pa sam već prije odlazio na sastanke Zajednice u Zagreb i pisao za *Zov Srijema* i najavio da ćemo i mi Gibarčani osnovati udruhu, po ugledu na Beščane i Hrtkovčane. I kada su autobusi s našim svijetom preko Harkánya stigli u Donji Miholjac, nismo imali što čekati. Za Tri kralja pozvali smo 30-ak Gibarčana u GČ Retfala. Tada smo donijeli odluku, podijelili kalendare i zadužili svakoga za ponešto: Poganovčane za dvoranu, prof. Pozderovića za Statut, a **Andrija Tetkić** i ja smo bili zaduženi za program rada. Osnivački je skup održan u Poganovcima 10. veljače 1996. godine. Tada je izabran Upravni odbor Udruge za čijeg predsjednika je izabran Andrija Tetkić i ja za dopredsjednika. Cilj osnutka udruge bio je očuvanje lijepih gibačkih narodnih običaja, bogate šokačke baštine i lijepoga ruha, koje se još i danas nosi u osam sela okolo Vukovara: Bapskoj, Berku, Ilači,

Lovasu, Tompojevcima, Tovarniku i Sotinu, a osmo selo ostalo je s druge strane najnovije granice Hrvatske – Gibarac. Ti običaji i to lijepo ruho svjedoče da je Gibarac oduvijek bio sastavni dio hrvatskog nacionalnog korpusa. Također sam i jedan od osnivača *Šokačke grane*. Danas je to respektabilna udruga s više od 500 članova, a od prve godine uspostavljen je i projekt *Urbani Šokci*, kao međunarodni okrugli stol na kojemu se propituju sve pore društvenoga života diljem Šokadije.

Gibarčani su sudjelovali na brojnim manifestacijama, a neki od običaja Gibarčana su predstavljeni u nekoliko muzeja, pa i u Muzeju Vojvodine u Novom Sadu.

Prvu izložbu imali smo u Muzeju Slavonije u Osijeku. Etnologinja **Vlasta Šabić** okupila je nas Gibarčane i Kukujevcane iz Srijema i Bođane iz Bačke. Bili smo zastupljeni s više od stotinu predmeta, kompleta nošnji, predmeta i fotografija, a što je najvažnije, ta je izložba otvorena na pojutarje našega kirbaja, 17. svibnja 1996. godine. Već iduće godine sudjelovali smo na izložbi *Kičeni Srijem*, što ju je u Zagrebu priredio Muzej grada Vukovara u progonstvu. Sudjelovali smo i na izložbi Kod bečarskog križa u Vukovaru, a kada su **Josip Forjan** i **Katarina Bušić** postavili izložbu u Subotici, Gibarac je i tu bio zastupljen. U Muzeju Slavonije ponovno smo bili na izložbi *Ruho*, a u Đakovu na izložbi *Vinova loza u šokačkom vezu*. Osobno mi je drago da smo zastupljeni i u Muzeju Vojvodine, i to zahvaljujući **Katarini Novaković** na izložbi ženskih oglavlja i **Tatjani Bugarški** i njenoj postavci *Elementi svatovskih običaja u Gibarcu*. Najradosniji sam, jer smo s našim izlošcima bili zastupljeni na izložbi *Obnavljamo baštinu u Klovićevim dvorima u Zagrebu*.

Pisali ste i o gibaračkom nogometu. Do mojih ruku je došla Vaša fotomono-grafija *Devedeseta obljetnica gibaračkog nogometa*. I nogomet je sastavni dio gibaračkog bića?

Gibarac je osnovao nogometni klub među prvima u šidskoj općini, još davne

1928. godine, a prva je lopta u Gibarac došla baš iz Županje. Poslije su na osnovu nje gibarački šusteri i opančari pravili nogometne lopte i nogomet se u Gibarcu igrao pravom kožnom loptom. A što se tiče uratka, moram priznati da sam pisao o 90. obljetnici, jer nisam siguran da ću pisati o jubilarnoj stotoj. Dugo sam se spremao, razgovarao s puno ljudi, jer sve što nosi hlače u Gibarcu je vezano za nogomet. I tako je bilo dok je bilo, dok se nebo nije zamračilo. Dečki, jedan po jedan preselili su u Hrvatsku i čim smo osnovali udrugu, počeli smo igrati mali nogomet s ekipama u Retfali.

Živate već dugo u Osijeku, a stalno ste povezani na Gibarac, Srijem, pa i Vojvodinu. S kim najradije surađujete?

Ostavio sam dobar broj prijatelja tu gdje sam rođen i gdje sam odrastao. Moji Gibarčani, Kukujevcani i Srijemci općenito, uvijek su bili povezani na svoju Katoličku Crkvu, pa se mogu pohvaliti da sam izvještavao s blagoslova novopodignutih crkava u mjestima koje su naši Srijemci nastanili nakon progonstva. Moram spomenuti i suradnju *Šokačke grane* s HKD-om *Šid*. Zajedno smo sudjelovali na okruglom stolu posvećenom Isi Velikaniću, a i folklorna skupina je održala koncert u Domu kulture u Šidu. Također, zajedno smo organizirali književnu večer na kojoj je gost bio profesor Bogdan Mesinger.

Možemo li očekivati uskoro kakav Vaš ukoričeni uradak?

U rubrici vašeg tjednika *Priča o fotografiji* objavio sam tridesetak i više fotografija, pa mi je nekoliko ušlo u zajedničke knjige s dobrim brojem drugih autora. Sada imam 50 takvih priča i isto toliko fotografija, koje bi se mogle ukoričiti u knjigu od svojih 120-150 stranica. Ja bih je nazvao *Gibarac u 50 slika*. Ali, nažalost, sredstava nemam. Drugo, već desetak godina pripremam rukopis pod radnim naslovom *Gibarac od A do Ž*, od gibaračkog atara, od svojih 3.000 hektara i prigodne priče o pašnjaku od 500 ha, na kojemu je svojevremeno paslo 300 do 400 konja, 600 do 700 krava, 1.200 do 1.500 svinja i 7-8 stada ovaca. I tako, slovo po slovo, sve do Ž, i četiri grane velike obitelji Žebić u Gibarcu.

S. D.

Koncert Zagrebačkog kvarteta u Subotici povodom hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije

Kruna europskog puta

Hrvatska je u Europsku uniju ušla 2013. a od 1. siječnja do 30. lipnja ove godine bit će na čelu te zajednice od 28 država, predsjedajući Vijećem EU. Povodom obilježavanja početka predsjedanja, kao velikog događaja za tu državu, u nedjelju, 19. siječnja, u Subotici je priređen koncert renomiranog hrvatskog ansambla, Zagrebačkog kvarteta. Ovom kulturnom događaju u reprezentativnom prostoru subotičke Sinagoge, nazočio je veliki broj publike, njih preko 1.000.

Među ostalim, koncertu su nazočili i predstavnici pokrajinske vlasti, te gradova Subotice i Sombora.

Na programu su bila djela suvremenog hrvatskog skladatelja **Marka Ruždjaka** (*Klasični vrt*), te svjetski poznatih **Ludviga van Beethovena** (*Gudački kvartet u A-duru, op. 18, br. 5*) i **Dmitrija Šostakoviča** (*3. gudački kvartet u F-duru, op. 73*).

Europska ideja – zajednička inspiracija

Organizatori koncerta bili su Veleposlanstvo Hrvatske u Srbiji, Generalni konzulat Hrvatske u Subotici, Hrvatsko nacionalno vijeće i Fondacija *Subotička Sinagoga*.

Generalni konzul Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša** je u svojem obraćanju prije početka koncerta istaknuo kako je hrvatsko predsjedanje Vijećem EU »kruna dosadašnjeg europskog puta te države« te dodao kako je hrvatski narod »oduvijek bio privržen europskoj obitelji kao zajednici koja daje politički i gospo-

darski kvalitetan okvir za siguran život svih hrvatskih građana, ali isto tako i zajednici koja uvažava nacionalne manjine«.

»*Snažna Europa u svijetu punom izazova* slogan je kojega je Hrvatska izabrala za predsjedanje, predstavljen kroz četiri krovna područja koja pokazuju viziju europskih prioriteta u razdoblju pred nama. Ti se prioriteti očituju kroz Europu koja se razvija, koja povezuje, koja štiti i Europu koja je utjecajna. Sukladno tome, ono što će biti posebno važno u naših šest mjeseci predsjedanja Unijom donošenje je višegodišnjeg financijskog okvira, puna provedba europskog stupa socijalnih prava, početak rada na zaustavljanju negativnih demografskih trendova, bolja povezanost u EU, jačanje prostora slobode, sigurnosti i pravde, posebno značajno – sastanak na vrhu sa zemljama našeg susjedstva u svibnju, zatim zaštita okoliša i borba protiv klimatskih promjena, prilagodba tržišta rada poslovima budućnosti, približavanje Unije građanima, a osobito mladima, te zaštita poretka i temeljnih vrijednosti«, rekao je Pleša te dodao kako je koncert Zagrebačkog kvarteta dar sa željom »da svi zajedno ostanemo posvećeni ovom europskom projektu kojem možemo i trebamo dati svježe ideje kako bi europska ideja ostala zajednička inspiracija, težnja i vizija«.

Susret s uzvišenim

Predsjednik Upravnog odbora Fondacije *Subotička Sinagoga* **Tivadar Bunford** zahvalio je organizatorima koji su za »ovaj ve-

Koncert renomiranog hrvatskog ansambla bio je dar sa željom da, kako je kazao konzul Pleša, »svi zajedno ostanemo posvećeni ovom europskom projektu kojem možemo i trebamo dati svježe ideje kako bi europska ideja ostala zajednička inspiracija, težnja i vizija«

liki događaj izabrali ovo divno sakralno mjesto, molitveni dom naših sugrađana, Židova«.

»Zahvalni smo svima koji svoje manifestacije održavaju na ovome mjestu, i vrata ovoga doma će uvijek biti otvorena za sve, tako i za hrvatsku zajednicu, kako bi svatko od nas mogao prezentirati drugima svoje kulturno blago. Grad Subotica, koji je vlasnik ovog divnog objekta, spomenika kulture, dao nam je veliku odgovornost, da čuvamo ovo prekrasno mjesto i da ga oživimo. Nije slučajnost, ali upravo će sutra, 20. siječnja, biti godinu dana otkada smo Sinagogu otvorili za javnost. Naporno radimo na tome da naši sugrađani i naši gosti koji dolaze izdaleka ovdje susretnu nešto posebno, nešto uzvišeno, nešto što se zove čudo. Glazba je upravo najljepši izvor nadahnuća i stvaralaštva, stoga smo u Fondaciji *Subotička Sinagoga* veoma radosni što će čudo i ove večeri obasjati vaša lica i vaša srca«, kazao je Bunford.

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin** je rekao kako su Hrvati u Srbiji ponosni na činjenicu da je njihova matična domovina Hrvatska još 2013. završila sve aktivnosti na planu europskih integracija i postala punopravnom članicom EU.

»Čvrsto vjerujemo da će hrvatsko predsjedanje Vijećem EU biti poticaj svima u Srbiji da još posvećenije i angažiranije pristupaju svim izazovima u eurointegracijskim procesima koji su pred nama. Radujemo se i činjenici što je Hrvatska prijenosom svojih znanja i iskustava pomogla i dalje pomaže Srbiji u europ-

skim integracijama i da će zagrebački samit Europske unije u svibnju biti ključni zamajac da i naša država, Srbija, ubrza priključenje EU. Kao i do sada, Hrvati u Srbiji, kao lojalni građani, u tim procesima davat će svoje prinose«, kazao je Cvijin.

Koncertu su, među ostalim, nazočili predstavnici državnih vlasti Hrvatske i Srbije, AP Vojvodine, Grada Subotice i Grada Sombora, te hrvatskih institucija i udruga u Srbiji.

Reprezentativni hrvatski ansambl

Zagrebački kvartet najstariji je i vjerojatno najbolji hrvatski komorni ansambl, osnovan 1919. godine. Održao je preko 4.000 koncerata na svim kontinentima i snimio više od 60 ploča za razne svjetske izdavačke i radijske kuće. Dobitnik je brojnih domaćih i inozemnih nagrada. Kvartet trenutno djeluje u sastavu: **Martin Krpan** (prva violina), **Davor Philips** (druga violina), **Hrvoje Philips** (viola) i **Martin Jordan** (violončelo).

Član kvarteta Davor Philips kaže za naš tjednik kako su sa subotičkim započeli niz koncerata koje će, pod pokroviteljstvom hrvatske države, izvesti tijekom šestomjesečnog predsjedanja Hrvatske Vijećem EU. Nastupili su u ponedjeljak i u Beogradu, a očekuju ih koncerti i u Bukureštu, Madridu, Hamburgu i Berlinu.

»Subotička Sinagoga je zbilja prekrasan ambijent, na svjetskom nivou. Posjećenost koncerta bila je jako dobra, nije često da se ovako dupke popuni koncertni prostor, nama je bila čast svirati pred ovolikim brojem publike. Organizacija je također bila na visokom nivou. Kvartet je u Subotici gostovao i prije nekoliko godina, 2013., kada smo održali koncert u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Budući da je kvartet prošle godine obilježio sto godina postojanja, vjerojatno je da su i neki prijašnji sastavi kvarteta gostovali u ovom gradu«, kaže Philips.

D. B. P.

Natječaj iz područja kulture

BEOGRAD – Ministarstvo kulture i informiranja raspisalo je svoje natječaje za ovu, 2020. godinu. U području kulture, među ostalim, raspisan je i Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata iz područja suvremenog stvaralaštva u Srbiji u 2020. godini, u okviru kojega se može aplicirati za programe i projekte u području kulturnih djelatnosti nacionalnih manjina. Mogu aplicirati projekti koji doprinose jačanju kapaciteta subjekata u kulturi, omogućavaju veću dostupnost kulturnih sadržaja te projekti suradnje, umrežavanja, koprodukcije, gostovanja u zemlji i regiji (zemljama maticama). Natječaj je otvoren do 1. veljače. Sve dodatne informacije i formulari dostupni su na internet-skoj stranici Ministarstva: www.kultura.gov.rs.

Mirko Turšić novi predsjednik Jelačića

PETROVARADIN – Dosadašnji član Upravnog odbora Društva **Mirko Turšić** novi je predsjednik HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina. On je na tu dužnost izabran jednoglasno na prvoj ovogodišnjoj sjednici Upravnog odbora udruge, održanoj u petak, 17. siječnja. Na toj sjednici je dosadašnji predsjednik Društva **Petar Pifat** podnio ostavku.

Koncert STO-a u Somboru

SOMBOR – Subotički tamburaški orkestar (STO) održat će u četvrtak, 30. siječnja, koncert pod nazivom *Nebo je granica* u Narodnom kazalištu u Somboru, s početkom u 20 sati. Nastupit će Subotički tamburaški kvartet i Subotički tamburaški orkestar, a ravnateljica je **Sonja Berta**. Gost večeri bit će vokalna solistica **Gordana Vidaković**. Na programu će biti pop, rock i jazz glazba. Ulaznice po cijeni od 400 dinara mogu se kupiti u Narodnom kazalištu u Somboru.

M. T.

Marinbal u Lemešu

LEMEŠ – HBKUD *Lemeš* organizira *Marinbal* u Lemešu koji će biti održan u subotu, 1. veljače, u mjesnom Domu kulture, s početkom u 19.30 sati. Goste će zabavljati tamburaški sastav *Rujna zora* iz Subotice. Osim dobre zabave, organizatori najavljuju tradicionalni lemeški paprikaš i neograničeno piće, *fanke* u ponoć te bogatu tombolu. Cijena ulaznice je 1.500 dinara, a za školarce i studente 1.000 dinara (uz pokaz đачke knjižice ili indeksa). Na kupljenih 10 ulaznica jedna je gratis. Zbog ograničenog broja mjesta potrebno je blagovremeno rezervirati na telefon: 061/6477970 (**Tamara Kanjo Brkić**).

Z. V.

Veliko prelo u Subotici

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* organizira *Veliko prelo 2020.* koje će biti održano u subotu, 25. siječnja, u dvorani Tehnič-

ke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 19 sati. U programu sudjeluje *Veliki preljski tamburaški orkestar* kojeg sačinjavaju: ansambl *Hajo*, ansambl *Ravnica*, ansambl *Biseri* i ansambl *Ruže* i članovi folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*. Tijekom večeri će biti pročitana najljepša *preljska pisma*, a birat će se i najljepša *prelja* s pratiljama.

Cijena ulaznice je 2.400 dinara. U cijenu je uključena večera i piće tijekom večeri. Svaka ulaznica sudjeluje u izvlačenju bogate tombole. Glavna nagrada je ljetovanje na Hrvatskom primorju, dar ureda Hrvatske turističke zajednice iz Zagreba. Sve informacije u vezi s rezervacijom karata mogu se dobiti u Uredu HKC-a ili na telefone: 024/555-589 i 064/6590-635.

Prelo mladeži u Subotici

SUBOTICA – Pokladna zabava *Prelo mladeži* bit će održana u subotu, 15. veljače, u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 21 sat. Goste će zabavljati tamburaški ansambli *Ruže* i *Akord* te DJ. Ulaznice u pretprodaji koštaju 200 dinara, dok će se na ulazu prodavati po cijeni od 250 dinara. U cijenu ulaznice uračunato je i jedno piće po želji sudionika. Rezervacije i informacije moguće su na telefon: 064/530-32-02.

Poziv za Liru naivu 2020.

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* iz Subotice

upućuju poziv za 18. susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2020*. Ovogodišnji pokrajinski susret pjesnika bit će održan 23. svibnja u Somboru.

Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci.

Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do 1. travnja 2020. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com

Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-211-3186.

Šokačka večer u Vajskoj

Zabava uz glazbu i igru

HKU Antun Sorgg je i ove godine, po četvrti puta, upriličila Šokačku večer ili šokački bal u Vajskoj. Da je ova večer sada već postala nadaleko poznata govori i podatak da je restoran Bački dvor ove godine bio premali da bi primili sve goste. Zabava je ove godine započela neslužbenom šokačkom

sjednik DSHV-a i republički zastupnik **Tomislav Žigmanov** te **Andrija Matić** iz Vukovarsko-srijemske županije.

Večeri su, među ostalim, nazočili i predstavnici Udruženja poljoprivrednika Tuzlanskog kantona, Općine Bač, Hrvatskog nacionalnog vijeća, NIU Hrvatska riječ, udruga kulture iz Srbije i Hrvatske te Katoličke Crkve.

Za dobar provod ove je godine bio zadužen tamburaški sastav *Allegro* iz Vukovara. U kulturnom dijelu programa nastupili su: izvorna skupina *Tradicija* iz Tuzle, folklorci iz udruge *Dunav* iz Vukovara, sestre Kovačev izvele su splet šokačkih pisama, dok je lokalni pjesnik **Josip Dumendžić – Meštar** kazivao svoje pjesme. Ove godine i tombola je bila bogata, prva nagrada je bila televizor, druga tjedan dana odmora na Divčibarama. Za zabavnu igru je i ove godine bio zadužen **Krunoslav Šimunović**, a ovaj puta je petero tata moralo »poviti« lutku u platnenu pelenu, žene su smjele samo riječima pomoći. Najbolji u ovoj igri bio je veterinar **Ratislav Ribarski** iz Selenče.

Članovi HKU-a Antun Sorgg prikazali su ovom prigodom »špencle« (šokačke prsluke) koje su dobili od Vukovarsko-srijemske županije. Uvedena je i jedna novina, svi gosti su za uspomenu dobili platnene maramice na kojima je pisalo Šokačko veče 2020. HKU 'Antun Sorgg'.

Pjesma i ples su trajali dugo u noć. Nakon lijepe večeri, ostalo je pitanje: trebamo li čekati godinu dana do ponovne zabave; može li se napraviti nešto slično i preko ljeta?

A. Š.

himnom Šokadija autorice **Božane Vidaković** koju su otpjevale sestre **Emilija** i **Valentina Kovačev** iz Bođana. Goste su pozdravili predsjednik udruge **Mladen Šimić**, kao i uzvanici – pred-

Kontinuitet uz pomake

U protekloj godini ostvaren je kontinuitet svih većih projekata i manifestacija, uz pomake koji se tiču novih inicijativa te pojačane suradnje, posebice glede rada udruga te u području znanosti. S druge strane, vodstvo hrvatske zajednice nije zadovoljno ishodom obnove Franjevačkog samostana u Baču, dok još uvijek postoji zastoj u realizaciji projekta vezanog za rodnu kuću bana Jelačića

Završava se ciklus terenskog istraživanja Hrvata u Vojvodini: posjet studenata Banatu

Kulturnu scenu i aktivnosti Hrvata u Srbiji u protekloj 2019. godini obilježio je kontinuitet sviju većih projekata i manifestacija, uz pomake koji se tiču novih projekata, inicijativa i suradnji, posebice glede rada udruga te u području znanosti. Sumirajući proteklu godinu, ukazuju na to naši sugovornici, član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić** i menadžerica kulturnih aktivnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

Od ankete do kuće bana Jelačića

Svojim aktivnostima, HNV je u prošloj godini pridonio novim inicijativama i pojedinim pomacima na kulturnoj sceni ovdašnjih Hrvata. Nakon desetak godina, proveden je obilazak sviju hrvatskih udruga, radi ažuriranja podataka i sagledavanja njihovih potreba.

»Prvi su efekti obilaska udruga bili vidljivi već polovicom prošle godine, kada smo na temelju iskazanih potreba, pokušali riješiti neke od izazova s kojima se udruge suočavaju, pa smo tako pomogli i koordinirali kupnju *Šokačke kuće* u Vajskoj, uvećali

količinu sredstava na našem natječaju za udruge, aktivno smo se uključili u proces upisa *Dužijance* na UNESCO-vu listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa, o čemu je bilo riječi na sastancima s predstavnicima ministarstva kulture kako Srbije tako i Hrvatske, HKPD *Jelačić* je organizirao stručni skup, Kulturni profil spomen-doma bana Josipa Jelačića' čime su postavljeni temelji za osnatak Fondacije *ban Josip Jelačić*. Na žalost, još nismo ušli u posjed rodne kuće bana **Josipa Jelačića**, što smo je kupili. Nadam se da će i ovo pitanje biti riješeno tijekom 2020. godine«, kaže Darko Sarić Lukendić iz HNV-a.

Jača potpora

U suradnji s Osječko-baranjskom županijom i njihovom razvojnom agencijom, organizirana je obuka za pisanje projekata, čiji su polaznici bili i predstavnici udruga kulture. Ustrojeno je praćenje rezultata natječaja na koje udruge apliciraju i za natječaje koji nisu primarno raspisani za manjine. Uvećana su i sredstva za udruge na natječaju HNV-a.

»Zahvaljujući Osječko-baranjskoj županiji, ukupnu masu sredstava po natječaju HNV-a uvećali smo s 2 milijuna, koliko je bilo prethodnih osam godina, na 3 milijuna dinara, što je uvećanje za 50 posto. Otpočete su aktivnosti na uspostavljanju hrvatske drame u Narodnom kazalištu u Subotici, uvrštavanjem ovog pitanja u preporuke srpskoj strani na sjednici Međuvladinog mješovitog odbora. Prošle je godine, temeljem intenziviranja komunikacije s institucijama u Hrvatskoj, Ljetnju školu folklora Hrvatske matice iseljenika pohađalo troje polaznika (umjesto ponuđena dva mjesta) a Zimsku školu folklora četvero (umjesto dvoje). U Tavankutu je, temeljem dogovora s predsjednikom **Vučićem**, obnovljen Dom kulture. Premda Dom još nije otvoren, a kad će ne zna se. Osobni pokrovitelj i gost *Dužijance* bio je povjerenik Europske komisije za obrazovanje, kulturu, mladež i sport **Tibor Navracsics**. Nadalje, bilo je iskoraka i u javnoj prezentaciji naših udruga: *Dužijanca* je predstavljena na Sajmu turizma u Beogradu, Hrvati su svojim bogatim narodnim nošnjama bili predstavljeni na *Etnology festu* visoke mode u Beogradu, na Hrvatskoj radio televiziji gostovali su HKC *Bunjevačko kolo* i slamarke iz HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta«, ističe Sarić Lukendić.

Kulturnu scenu pratile su i negativne pojave, a u tom smislu kao apsolutni presedan Sarić Lukendić izdvaja obnovu Franje-

vačkog samostana u Baču, kako zbog prešućivanja hrvatskih sadržaja u tamošnjem novootvorenom muzejskom postavu tako i zbog neuključivanja institucija Hrvata u Srbiji u sam proces obnove.

Desetljeće ZKVH-a

U prošloj godini obilježeno je i desetljeće rada ZKVH-a, jedine profesionalne ustanove u području kulture Hrvata u Vojvodini.

»Zavod predstavlja, možda neskromno rečeno, kulturni epicentar oko i iz kojeg se radi na očuvanju, unaprjeđenju i razvoju kulture vojvođanskih Hrvata. Da je tomu tako svjedoče posljedice našega rada, Zavod je s vanjskim suradnicima učinio kulturu Hrvata u Vojvodini fenomenom u međunarodnim relacijama. Desetljeće rada Zavoda smijemo ocijeniti najvećim iskorakom u novijoj kulturnoj povijesti vojvođanskih Hrvata koji još uvijek nemaju mogućnost ulaska u državne znanstvene institucije, a što je drugim zajednicama omogućeno. Time se donekle brojni uspjesi doživljaju nedovoljno zaokruženima kada nisu dio života koji živimo kao lojalni građani ove države«, navodi Katarina Čeliković iz ZKVH-a.

Protekla je godina bila do sada najintenzivnija u znanstvenom segmentu što je plod partnerskog odnosa ZKVH-a s institucijama u Hrvatskoj i Mađarskoj. Naime, početkom 2019. završena su terenska etnološka istraživanja srijemskih Hrvata, koja će ove godine završiti monografijom. U dva su navrata studenti etnologije i kulturne antropologije Filozofskog fakulteta iz Zagreba boravili u Starčevu i Opoju na istraživanju tradicijske kulture banatskih Hrvata. Time završava veliki ciklus terenskog istraživanja autohtonih skupina Hrvata u Vojvodini pod mentorskim vodstvom dr. sc. **Milane Černelić**.

Znanstvene suradnje

ZKVH je kao organizator ili partner bio uključen u nekoliko znanstvenih skupova, među kojima ističu skupove s Maticom hrvatskom iz Zagreba, Hrvatskim katoličkim sveučilištem, sa *Šokačkom granom* iz Osijeka, Hrvatskom čitaonicom, ali i sudjelovanje na skupovima u Puli i Zagrebu, s ciljem planskoga okupljanja znanstvene elite, napose mlađih, i njihova uključivanja u svijet znanosti.

»Uz znanost je povezana i arhivska aktivnost – od istraživačkog dijela do digitalizacije na kojoj se radi u okviru više segmenata, među kojima su istraživanje tradicijske kulture i nematerijalne kulturne baštine. No, najvažniji je iskorak načinjen u otvorenju topoteke, Baština Hrvata u Srbiji – digitalne zbirke koja će čuvati našu kulturnu povijest i učiniti ju dostupnom. Posložimo li nabrojano u niz, vidimo koliko su svi ovi segmenti međusobno isprepleteni, od prikupljanja građe, njezina znanstvenog istraživanja, prezentacije javnosti i to u različitim oblicima objave – od knjižne do elektroničkih medija«, navodi Čeliković.

Obilježene su i obljetnice rođenja kulturnih velikana **Ise Velićanovića**, **Ilije Džinića**, **Matije Evetovića**, **Josipa Andrića** i drugih. U ZKVH-u kažu kako su pratili obnovu i restauraciju Franjevačkog samostana u Baču i reagirali na dekokratizaciju muzejskog postava.

»Bilo je vrlo aktivnih udruga koje su se počele baviti i zapisivanjem tradicijske baštine, primjerice u Surčinu i Somboru, a

■ Jedan od prošlogodišnjih znanstveno stručnih skupova

moramo primijetiti i povećan broj aktivnosti u većim udrugama poput HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici koje bilježi i povećanje članstva i područja kulturnog stvaralaštva. U protekloj je godini nekoliko udruga obilježilo i svoje obljetnice osnutka što predstavlja i motivaciju za nastavak rada. Na ponos su nam i nagrade, koje su dobili književnici ali i kulturne udruge, a dodijeljene su izvan Srbije, što nam govori da naša kulturna produkcija ima kvalitetu«, zaključuje Čeliković.

U 2019. ističe se i natprosječan broj objavljenih knjiga (čak 42 naslova) od kojih su neke bile predstavljene i na sajmovima knjiga u Beogradu i Novom Sadu.

D. B. P.

Nagrade

Posebno su ističu nagrade koje su pojedinci i udruge dobili izvan kulturnoga prostora Hrvata u Srbiji: **Ljubica Kolarić Dumić** dobila je Nagradu za životno djelo Društva hrvatskih književnika; **Julijana Adamović** bila je dobitnica Književne nagrade Stipana Bilića-Prčića koju dodjeljuje Zaklada HAZU-a, **Tomislav Žigmanov** iz Subotice dobio je nagradu *Hrvatski stećak* za doprinos hrvatskoj književnosti koju dodjeljuje ogranak Matice hrvatske u Stolcu (BiH); **Ljiljana Crnić** dobila je nagradu *Attestato di gran merito* udruge *VerbumlandiArt* i gradonačelnika grada Galatonea za književni rad i širenje kulture; ogranak Matice hrvatske u Subotici nagrađen je *Zlatnom poveljom* za izdavanje časopisa za književnost, umjetnost i znanost *Klasje naših ravni*; Veliki festivalski orkestar HGU *Festival bunjevački pisama* osvojio je zlatnu plaketu *Tambura Paje Kolarića* u Osijeku dok je Subotički tamburaški kvartet osvojio prvo mjesto u kategoriji komornih sastava na Europskom festivalu mladih glazbenika u Neerpeltu u Belgiji.

U povodu 50. obljetnice: povijest osnutka HKUD-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice (IV.)

Velebni uspjesi na samom početku rada

Rad Društva nije bio usmjeren samo na folklorne, tradicionalne, turističke, prigodne i zabavne svečanosti nego i na ostvarivanje trajnih rezultata na polju književnosti i znanosti

Osnovano na veoma posjećenoj skupštini 18. siječnja 1970., HKUD *Bunjevačko kolo* je opravdalo svoje postojanje već u prvim mjesecima svoga djelovanja. Kao nijedno društvo prije, okupilo je gotovo sve viđenije hrvatske intelektualce različitih profila, ideoloških orijentacija i političke prošlosti. Kao takvo, moglo je prirediti više manifestacija i priredaba, koje po značenju nisu zaostajale za onim koje je upriličio Organizacijski odbor za *Dužijancu*. Međutim, točan slijed aktivnosti HKUD-a *Bunjevačko kolo* u početnom razdoblju

Okvirnu predstavu o djelovanju HKUD-a *Bunjevačko kolo* od 1970. do 1972. pruža tisak. Kako je to ocijenio suvremenik i sudionik događaja **Naco Zelić** u svojoj knjizi *Hrvatsko proljeće i bački Hrvati* (2009.), »o osnivanju i radu Hrvatskoga kulturno-umjetničkoga društva *Bunjevačko kolo* u Subotici, (...) o priredbama *Dužijance*, o *Velikom prelu*, o otkrivanju spomen biste **Ambrozija Boze Šarčevića** i o drugim priredbama bačkih Hrvata sve do kraja 1971. godine izvještaji u lokalnim tiskovinama (*Subotičke novine*), ostalim glasilima (*Politika*, *Borba*, *Vjesnik*, *Magyar Szó*, *7 Nap*), te radijskim i televizijskim emisijama, pretežito su afirmativni«.

Osam sekcija

Novoosnovano Društvo je dobilo kvalitetno vodstvo i kadrove, koji su bili jamstvo njegovog plodonosnog rada. Za predsjednika Društva je izabran **Ivo Stantić** (sudac Okružnog privrednog suda u Subotici), za dopredsjednike **Josip Buljovčić** (profesor Više pedagoške škole u Subotici) i diplomirani pravnik **Pajo Pavluković**, za tajnike **Naco Zelić**, **Milivoj Prčić** i **Grgo Bačlija**, ekonomu **Ante Pokornik**, za blagajnicu **Justina Francišковиć**. Spomenuti su zajedno s još 46 članova činili Upravni odbor. Ubrzo nakon osnivanja, *Bunjevačko kolo* je razgranalo svoju djelatnost kroz rad osam sekcija. U pitanju su sekcija za *Dužijancu* na čelu s predsjednikom **Markom Peićem** (dopredsjednikom Općine Subotica), sekcija za znanstveno-istraživački rad na čelu s **Markom Horvackim** (sucem Ustavnog suda SAP Vojvodine), sekcija Pučke kasine na čelu s **Grgom Prčićem** (sucem Okružnog privrednog suda u Subotici), likovna sekcija na čelu s **Ivanom Tivickim Pudarom** (sucem Okružnog suda u Subotici), muzička sekcija na čelu s **Pavlom Bačićem** (profesorom Muzičke škole u Subotici), folklornom sekcijom na čelu s **Kalom Margetićem** (nastavnikom u OŠ *Matko Vuković*), sekcija za organizaciju i ustrojstvo članstva i društva na čelu s **Jakovom Kujundžićem** (sucem Općinskog suda u Subotici) i dramska sekcija na čelu

njegovog djelovanja teško je pratiti, uslijed raspršenosti i fragmentiranosti relevantnih izvora. Sâma arhiva *Bunjevačkog kola* oskudijeva dokumentima iz razdoblja 1970. – 1972. Dokumenti o radu pojedinih sekcija Društva (istraživačka i književna sekcija) nalaze se u zaostavštini **Bele Gabrića** (*Bunjevačko-šokačka knjižnica Ivan Kujundžić*). Ovakvo stanje je posljedica prije svega neprilika koje su 1973. snašle HKUD *Bunjevačko kolo* i uostalom čitavu hrvatsku intelektualnu elitu.

s **Blaškom Ivićem**. Po učinkovitosti istaknula se u prvom redu sekcija za *Dužijancu*, folklorna i znanstveno-istraživačka sekcija.

Uspješna prva godina

Već prve godine svoga rada *Bunjevačko kolo* je organiziralo nekoliko manifestacija, koje su okupile veliki broj ljudi. U prvom redu to su: *Dužijanca* 1970., zatim *Veliko prelo*, koje je 30. siječnja 1971. održano u Sajamsko-sportskoj dvorani u Subotici u nazočnosti oko 2.000 posjetitelja uz bogat folklorni i glazbeni program, svečana akademija u povodu proslave 100. godišnjice *Bunjevačkih i šokačkih novina*, koja je održana u velikoj dvorani subotičkog Narodnog kazališta 14. ožujka 1971. Nakon uspješne godine, *Bunjevačko kolo* je održalo 21. ožujka 1971. Godišnju skupštinu u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, na kojoj su, osim članova, sudjelovali i gosti iz Hrvatske **Mladen Iveković** i **Miroslav Vaupotić**, predsjednik i dopredsjednik Matice hrvatske. I na polju kulture sjećanja *Bunjevačko kolo* je zabilježilo vrijedne rezultate. Sudjelovalo je u otkrivanju poprsja hrvatskog

kako reče predsjednik društva. I neka ponovno dođu. Oni žele da ojača lanac kulturnih veza koji će ih vezati s ognjištem dje-dova i otaca. Neka ih zove i Brod, Đakovo, Požega, Vinkovci, Na-šice, neka ih zovu odasvud – ići će svakamo gdje su ih spremni primiti, jer je srce bunjevačkih Hrvata tako široko», piše *Hrvatski tjednik* od 29. listopada 1971.

Istraživačka sekcija

U ostvarivanju gore iznesenih rezultata naročito se istaknula istraživačka sekcija. Prvi sastanak istraživačke sekcije održan je 28. veljače 1970. u prostorijama Gradske knjižnice. U uvodnoj riječi rukovodilac sekcije Marko Horvacki iznio je prijedlog »da se osvijetle sve komponente života Hrvata-Bunjevaca ovih krajeva, od kulturno-povijesnih do privrednih i etnografskih«. Na ovom sastanku je iznesen prijedlog o pokretanju godišnjaka, koji bi donosio radnje iz područja povijesti i kulturne baštine Hrvata-Bunjevaca. (Tek 50 godina kasnije bit će realizirana ideja o pokretanju godišnjaka, ali u izdanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.)

Drugi sastanak istraživačke sekcije održan je 10. travnja 1970. u prostorijama Gradske knjižnice, u sastavu Marko Horvacki, Bela Gabrić, **Albe Rudinski**, **Ive Prčić**, **Geza Kikić**, Naco Zelić, **Barnaba Mandić** i **Ivan Prčić Gospodar**. Na njemu je usvojen jedinstven stav glede novoobjavljene knjige **Albe M. Kuntića** *Počeci borbe za preporod bačkih Bunjevaca* (1969.), koja je pisana s ciljem nijekanja povijesnog značaja preporodnog pokreta **Ivana Antunovića**.

Bunjevačko kolo se uključilo i u književne tokove. Kada je Kulturno-prosvjetna zajednica Srbije raspisala natječaj za dodjelu *Vukove nagrade*, Upravni odbor *Bunjevačkog kola* je uz suglasnost Književne sekcije predložio **Balinta Vujkova** za spomenutu nagradu (listopada 1970.). Vujkov će na koncu dobiti spomenutu nagradu 1971. U jesen 1970. članovi *Bunjevačkog kola* (Bela Gabrić, **Matija Poljaković**) su u suradnji sa Subotičkom biskupijom pokrenuli kalendar *Danica* za 1971. godinu. Ubrzo po izlasku *Danice* iz tiska, oglasila su se i komunistička glasila (*Subotičke novine*, *NIN*, *Borba* itd.). Ocijenivši kalendar »antinacionalnim«, partijski novinari predložili su vlastima obračun s izdavačima i piscima kalendara. To je bio prvi nagovještaj pogroma, koji će uslijediti poslije 21. sjednice Predsjedništva Saveza komunista Jugoslavije u Karađorđevu koncem 1971. Tijekom 1971. izašlo je nekoliko značajnih publikacija članova *Bunjevačkog kola* u Subotici i Zagrebu: *Cvjetovi mečave: hrvatske narodne pripovijetke iz Mađarske, Rumunjske, Austrije i Čehoslovačke* Balinta Vujkova, *Antologija proze bunjevačkih Hrvata* i *Antologija poezije bunjevačkih Hrvata* Geze Kikića u izdanju Matice hrvatske (Zagreb), te *Bunjevačke narodne pisme* Ive Prčića u izdanju *Osvita* (Subotica), prva knjiga **Vojislava Sekelja** *Djetinjstvo*.

Na koncu, vrijedi primijetiti da aktivnosti koje je HKUD *Bunjevačko kolo* izvelo u razdoblju 1970. – 1972. predstavljaju samo neznatni dio planiranih aktivnosti. Iz dokumenata Upravnog odbora i pojedinih sekcija vidi se da rad Društva nije bio usmjeren samo na folklorne, tradicionalne, turističke, prigodne i zabavne svečanosti nego i na ostvarivanje trajnih rezultata na polju književnosti i znanosti.

Vladimir Nimčević

preporoditelja Ambrozija Boze Šarčevića u Nazorovoj ulici u Subotici 4. travnja 1971. Poprsje je na zahtjev **Jose Šokčića** izradio još sredinom pedesetih godina **Ivan Meštrović**, slavno ime hrvatskog kiparstva.

Nastupi u Hrvatskoj

Bunjevačko kolo je sa svojom folklornom sekcijom nastupalo na više manifestacija po Vojvodini i Hrvatskoj, od kojih naročito vrijedi izdvojiti proslavu 100. godišnjice rođenja hrvatskog narodnog vođe **Stjepana Radića** u Đakovu 12. i 13. lipnja (na čelu s predsjednikom Ivanom Stantićem i tajnikom Markom Horvackim), na *Večeri bunjevačkih Hrvata* u okviru svečanosti *U svijetu bajke Ivane Brlić Mažuranić* u Slavonskom Brodu 9. listopada 1971., te na *Đakovačkim vezovima* i *Vinkovačkim jesenima* iste godine. Naročiti dojam na hrvatsku matičnu publiku ostavio je spomenuti nastup *Bunjevačkog kola* u Slavonskom Brodu.

»Pedeset i pet izvođača, mladića i djevojaka Hrvata iz Subotice, osjetilo je te večeri kako su dobrodošli u 'hrvatsku Slavoniju',

Mr. Branka Gabrić obranila doktorat iz bioetike

Prva doktorica teologije

Dana 17. siječnja teologinja mr. **Branka Gabrić** uspješno je obranila doktorsku disertaciju na Papinskoj akademiji *Alfonsiana* u Rimu. Naslov obranjene disertacije je: »I primi mille giorni di vita: lo sviluppo psico-fisico della persona dal concepimento alla prima infanzia. Premesse antropologiche per la riflessione etica« (Prvih tisuću dana života: koncept psihofizičkog razvoja osobe. Antropološke pretpostavke za etičku prosudbu).

Branka Gabrić rođena je u Subotici u kojoj je završila gimnaziju nakon koje odlazi na studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. Nakon diplomiranja 2013. upisuje magisterij iz moralne teologije – smjer bioetika, na Papinskoj akademiji *Alfonsiana*, a potom se od 2015. posvećuje stručnom usavršavanju te upisuje na istoj akademiji doktorat. Njezino stručno usavršavanje ogleda se kroz poslijediplomski tečaj usavršavanja iz područja: *Bioetika i početak života* 2016. na Medicinskom fakultetu *Gemelli* Katoličkog sveučilišta *Presveto Srce* u Rimu; od 2015. do 2017. na Papinskom sveučilištu *Salesiana* – Fakultet za odgojne znanosti. Pohađala je Kolegij iz psihologije: psihologija razvoja, psihologija, neuroznanost, psihopatologija razvoja, intenzivni tečaj gostujućih profesora: *Spolnost i edukacija* na Papinskom institutu *Ivan Pavao II.* za studije o braku i obitelji 2017., poslijediplomski tečaj usavršavanja iz područja Multidisciplinarni pristup majčinstvu i perinatalnoj psihopatologiji od 2016. do 2017. na Medicinskom fakultetu *Gemelli* Katoličkog sveučilišta *Presveto Srce* u Rimu, te također na istom fakultetu pohađala je poslijediplomski tečaj usavršavanja iz područja Bioetika i medicinske profesije.

Branka Gabrić ovime je postala prva doktorica teologije iz zajednice vojvođanskih Hrvata.

M. Tucakov

Spomendan sv. Anastazije u Srijemskoj Mitrovici

I danas smo pozvani svjedočiti vjeru

Liturgijski spomen sv. Anastazije mučenice proslavljen je u srijedu, 15. siječnja, u katedrali sv. Dimitrija đakona i mučenika u Srijemskoj Mitrovici. Večernje euharistijsko slavlje predvodio je župnik mons. **Eduad Španović** uz koncelebraciju župnika župe sv. Ane u Lačarku **Ivice Zrna**.

Za Srijemsku Mitrovicu, kao središte Srijemske biskupije, te za sam grad, ova svetica i mučenica od velikog je značenja i rado se ističe naziv Anastazija Srijemska. O tome svjedoči i kratki izvještaj o sv. Anastaziji, koji se može naći u časoslovu Đakovačke i Srijemske biskupije.

Sv. Anastazija mučenica svoj je život položila kao svjedočanstvo za Krista na sam Božić 304. godine, za vrijeme Dioklecijanovih progona kršćana, što je svrstava u red brojnih svjedoka drevnoga Sirmiuma. Svojim jakim vjerničkim primjerom kroz povijest je privlačila mnoge. Stoga se danas njezinim imenom diče mnogi gradovi i mnoge župe. Primjer sv. Anastazije tako je ujedinio Srijemsku Mitrovicu, Zadar, Samobor, Rim, Carigrad... Premda je srijemska mučenica i pokopana u Sirmiumu, spletom povijesnih okolnosti, njezine relikvije su prenošene preko Rima u Carigrad (5. st.), zatim u Zadar (9. st.), da bi se dio relikvija 1976. »vratio doma«, u Srijemsku Mitrovicu, i sada je pohranjen u glavnom oltaru srijemske katedrale.

Obraćajući se vjernicima, mons. Španović istaknuo je kako sv. Anastazija ima veliko značenje za župu i biskupiju. Radi se o ženi, svetici i mučenici koja je u vremenu teškoće i progona pokazala veliku hrabrost. »Svojim se mučeništvom pribrojila vojsci srijemskih svjedoka, koje smo pozvani nasljedovati i u današnje vrijeme, poput njih svjedočiti«, rekao je mons. Španović.

Nakon euharistijskog slavlja vjernici su se uputili pred oltar s moćima svete, gdje su u osobnoj molitvi još jednom zatražili svetičin nebeski zagovor.

I. Z.

Dan škole i proštenje sjemenišne kapele Paulinum

Na dan obraćenja svetog Pavla apostola 25. siječnja, s početkom u 10 sati, bit će slušana svečana misa u sjemenišnoj kapele. Euharistijsko slavlje predvodit će beogradski nadbiskup mons. **Stanislav Hočevar** uz koncelebraciju rektora bogoslovije u Segedinu dr. **Józsefa Kovácsa** i odgojitelja *Paulinuma*. Svetu misu će pjevanjem i recitiranjem, te sviranjem, uzveličati učenici ove klasične gimnazije.

Sv. Pavao apostol je jedan od najvećih crkvenih pisaca, misionara i propovjednika. Zato mnoge institucije nose njegovo časno ime, među kojima je i Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum*.

Na misno slavlje i proštenje učenici pozivaju vjernike da dođu i u zajedništvu s njima proslave blagdan zaštitnika sjemeništa *Paulinum*, ali i zaštitnika čitave Bačke i Subotičke biskupije.

Tim povodom će sutra u 18 sati u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici biti slušana svečana biskupska misa.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ići za Isusom

U svome javnom djelovanju Isus je susretao različite ljude i sve ih pozivao na obraćenje. Po tome nam se može učiniti sličan Ivanu Krstitelju. Ipak, razlika je velika. Ivan poziva ljude na promjenu da bi izbjegli Božju kaznu za grijeh. To je još na tragu starozavjetnog shvaćanja Boga kao pravednog suca, koji kažnjava grješnike. No, Isus donosi sasvim drugačiju sliku Boga kao milosrdnog Oca, te i njegov poziv na obraćenje poziva na baštinenje Božjega kraljevstva kojega je došao donijeti ljudima. On nudi svima spasenje, koje se može završiti obraćenjem, a Bog, dobri Otac, toliko ljubi čovjeka da svakome daje priliku da se obrati i bude spašen. Isusov poziv na obraćenje je dio radosne vijesti koju je donio ljudima.

Poziv na obraćenje

U svojim propovijedima Isus nigdje ne govori što je to točno kraljevstvo Božje, ali na razne načine svoje slušatelje suočava s njegovom stvarnošću, prepuštajući im slobodu da se za tu stvarnost odluče. Obratiti se znači ostaviti dosadašnji način života, stil razmišljanja, način djelovanja i prihvatiti novost koju nudi Isus iz Nazareta. To ponajprije znači odbaciti grijeh i krenuti u borbu protiv njih. Na isti način Isus se obraća i grješnicima i onima koji sebe smatraju pravednicima. Baštiniti kraljevstvo Božje i za jedne i za druge znači isto, započeti promjenu, te slijediti Isusa i prihvatiti njegovo naučavanje. Potrebno je odbaciti iluzije o vlastitoj pravednosti i ne zanositi se mišlju da se čovjek može Bogu svidjeti bez Boga i bez njegovi milosti. Prihvatiti ponuđeno spasenje znači prihvatiti život s Bogom i ovdje na zemlji.

No, odazvati se Isusovu pozivu na obraćenje bilo je lakše grješnicima nego onima koji su sebe smatrali pravednicima, jer »pravednici« nisu bili svjesni svojih nedostataka pred Bogom i smatrali su da nisu potrebni obraćenja, smatrali su se dostojnim spasenja bez ikakvih promjena, bez Krista. No, Bog ne dijeli ljude na dostojne i nedostojne spasenja, onako kako ih dijele ljudi, već na one koji su prihvatili poziv na obraćenje i one koji nisu. Zato je Isusovo ponašanje za »pravednike« bilo skandalozno, jer je birao društvo grješnika. U stvari, nisu primijetili da je birao društvo onih koji su prihvatili njegov poziv na obraćenje. Tako će se odjed-

nom zamijeniti uloge i Bog će grješnike učiniti dostojnima svoga kraljevstva, a pravednike ne, jer ključ je u tome, tko je njega prihvatio a tko ga je odbacio.

Da će tako biti, najavio je još prorok Izaija kada je rekao da će Bog proslaviti put uz more – Galileju pogansku, da će narod koji je u tmini hodio vidjeti svjetlo (usp. Iz 8, 23b – 9, 3). Galileja je u ono vrijeme smatrana poganskom zemljom, jer su se Izraelci koji su tamo živjeli često miješali s okolnim poganskim narodima, te nerijetko i prihvaćali neke poganske običaje i vjerovanja. Zbog toga su smatrani manje vrijednima, a baš zato Isus izabire Galileju da započne svoje javno djelovanje, kao mjesto na kojem će navijestiti radosnu vijest. Tako pokazuje da kod Boga nema privilegiranih, sve ljudske privilegije ništavne su. Samo spremnost na obraćenje pred Bogom jedino vrijedi.

Ribari ljudi

Mnoge je iznenadila i činjenica da Isus za svoje učenike izabire Galilejce, obične ljude, ribare. Niti je otišao u Jeruzalem, sveti grad, potražiti sebi učenike, niti je tražio učene, ugledne u narodu smatrane pravednicima. Tako još jednom pokazuje da Bog ne gleda kao čovjek niti prosuđuje kao čovjek.

Isus Petru i Andriji, a nešto kasnije Jakovu i Ivanu, upućuje poziv da krenu za njim, a oni odmah ostavljaju svoje poslove i odazivaju se pozivu. Zanimljivo je to kako oni kreću za Isusom bez razmišljanja, iako ga do tada nisu poznavali. No, susret s Isusom ima posebnu snagu, ne ostavlja čovjeka ravnodušnim, već ga potiče na promjenu, na nasljedovanje. To se upravo desilo ovoj četverici učenika. Oni su do tada bili obični ribari, a sada su pozvani biti ribari ljudi. Iako u tom trenutku nisu znali što to znači, krenuli su. Tako su započeli životnu školu u kojoj će u svome učitelju prepoznati Krista. Nastavili su ono što im je povjerio, prenositi evanđelje i tako biti ribari ljudi.

Poziva Isus i danas prije svega na obraćenje, a onda i na nasljedovanje. Stvar je koliko se smatramo pravednima i grješnima i želimo li odbaciti svoje navike i stavove, te shvatiti da nam je Bog potreban ako se želimo spasiti. Pozvani smo i mi biti ribari ljudi, širitelji evanđelja, ali prije svega trebamo istinski krenuti za Kristom.

Tomislav Ketig (1932. – 2020.)

Ugledni književnik i enciklopedist

U srijedu, 15. siječnja, u Novom Sadu je preminuo nagrađivani književnik i enciklopedist **Tomislav Ketig**. Rođen je u Novoj Gradiški 17. rujna 1932. godine. Očevi preci doselili su se u XVIII. st. iz mjesta Kettig kraj Koblenza (Njemačka) u Varaždin. Odatle se njegov djed dr. **Ferdinand Kettig** preselio u Vukovar, gdje je bio odvjetnik i javni bilježnik, a otac mu je bio gimnazijski profesor. Godine djetinjstva (od 1941. do 1946.) proveo je u banatskom gradu Beloj Crkvi, odakle potječe obitelj njegove majke. Piše i objavljuje jednako na hrvatskom i srpskom jeziku, štjući oba svoja podrijetla – po ocu hrvatsko i po majci vojvođansko srpsko.

Iz Bele Crkve seli se u Novi Sad, gdje je maturirao u Gimnaziji *Jovan Jovanović Zmaj*. Od 1951. do 1959. studirao je i apsolvirao na Medicinskom fakultetu u Beogradu, ali je prevagnuo njegov interes za literaturu – diplomirao je 1973. jugoslavistiku na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Od 1960. do 1965. bio je urednik, poslije i glavni urednik u novosadskoj Izdavačkoj kući *Progres*, a zatim glavni urednik te ravnatelj sektora izdanja na srpskohrvatskom jeziku u Novinsko-izdavačkom poduzeću *Forum* u Novom Sadu. Od 1976. stručni je tajnik, a od 1979. glavni urednik Redakcije *Enciklopedije Jugoslavije* za Vojvodinu pri Jugoslavenskom leksikografskom zavodu (danas Leksikografski zavod *Miroslav Krleža*) iz Zagreba. Na toj dužnosti ostaje do umirovljenja 1992. Bio je glavni urednik *Enciklopedije Vojvodine* u izdanju Vojvođanske akademije znanosti i umjetnosti.

Književna karijera

Književnu karijeru počeo je objavljujući prve pjesme 1951. Piše i pripovijetke, romane, drame, eseje, studije i monografije iz kulture i povijesti te književne kritike. Objavljuje u vojvođanskoj periodici – *Almanah mladih*, *Četrdesetpeta paralela*, *Dnevnik*, *Polja* (čiji je suurednik 1960. – 1963.), *Nedeljne novine*, *Letopis Matice srpske*; zatim u beogradskim časopisima *Mlada kultura*, *Književne novine*, *Delo*, *Jež*, *Borba*; također u hrvatskoj periodici: *Forum*, *Polet*, *Telegram*, *Oko*, *Slobodna Dalmacija*, *Odjek*, *Republika*, *Radovi* Leksikografskoga zavoda *Miroslav Krleža*, *Kolo* i *Književna Rijeka*. U novije vrijeme surađivao je i u hrvatskoj književnoj periodici u Vojvodini, u časopisu *Klasje naših ravni*.

Objavio je knjige pjesama: *Prometej u povratku* (1962.), *Amanet* (1981. – nagrada *Stražilovo*) i *Poeme i balade* (2002.); knji-

gu eseja *Sanjari i fotografi zore* (1975.); romane *Slepi putnici* (1972. – nagrada Društva književnika Vojvodine za roman), *Lude godine* (1973.), *Velebitski orao* (2007.), *Rakova djeca* (2007.) te dvotomni *Duga senka svitanja* (2007. – njemački prijevod objavljen u Münchenu 2011., iste godine dobiva glavnu nagradu za književnost Vlade pokrajine Baden-Württemberg). Objavio je i knjigu drama *Pomračenja* (1969.). Izvođene su mu kazališne, televizijske i radijske drame *Vozačev noćno*, *Astronauti*, *Ružičasta noć*, *U cara Trajana kozje uši*, *Rekorder i aligator*, *Poslednji dani Sirakuze*, *Kulosfera*, *Život teče dalje*, *Lud kamen na granici* i *Ulje na vatru*.

U pjesničkim zbirkama, kako se ističe u natuknici o Tomislavu Ketigu u Hrvatskom biografskom leksikonu, »teži univerzalnosti i strukturnom višeglasju,

odnosno dramskoj napetosti kao stalnoj značajki svojega književnoga stvaralaštva«. Romani mu imaju snažnu povijesnu utemeljenost, a traganje za identitetom njihov je noseći motiv, te su stoga autobiografski sadržaji česte sastavnice narativa. U dramskim tekstovima »prošlost i suvremenost najčešće tematizira skokovitom dramatizacijom, živim dijalogom punim obrata, asocijativno i duhovito«, kako stoji u enciklopediji.

Enciklopedije, antologije, prijevodi

Uz više od 100 enciklopedijskih članaka objavio je u *Enciklopediji Jugoslavije* (Zagreb, 1989.) kulturno-povijesne makrope- dijske odrednice *Jugoslavija – Kultura 1918. – 1988.* i *Jugoslavija – Nauka 1918. – 1988.*

Sastavio je antologiju *Pesnici Vojvodine* te bio supriredivač antologije Jugoslavensko pjesništvo NOB i revolucije (Zagreb, 1983.). Prevodio je s engleskog prozu (**R. A. Poe**, **J. London**, **E. Hemingway**, **F. Scott Fitzgerald**, **D. Thomas**, **A. Panshia**) i pjesme (**J. Symons**). Prevoden je na njemački, mađarski, talijanski, nizozemski, francuski, makedonski, slovenski, albanski, slovački, rusinski, ruski i švedski.

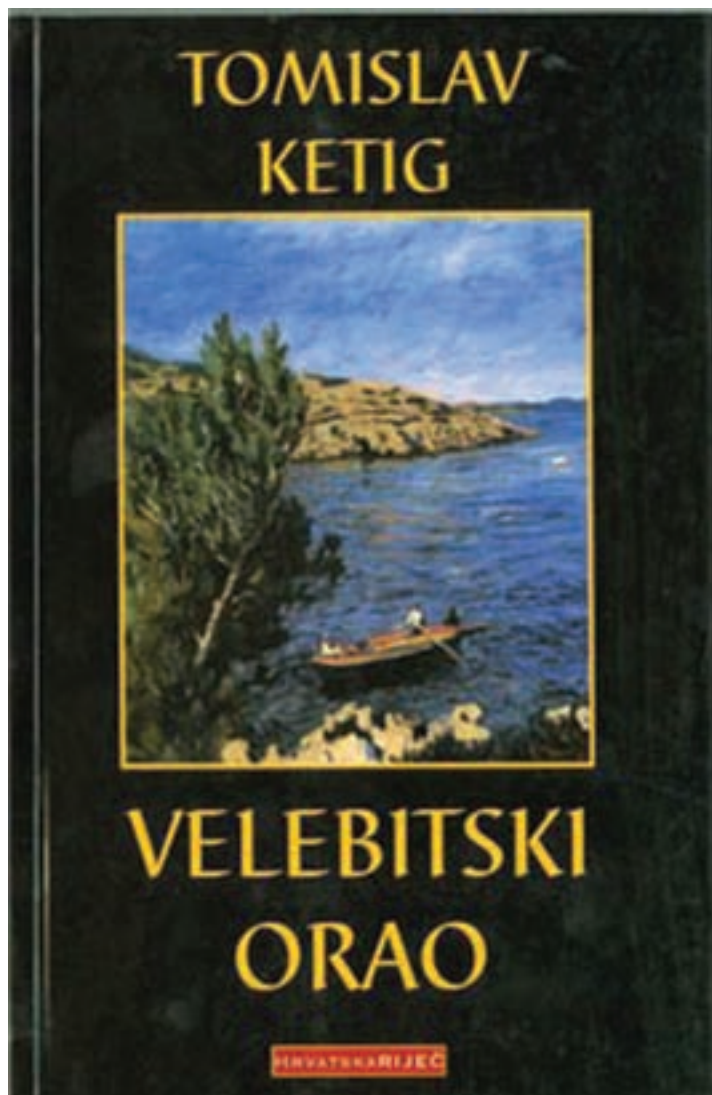
Bio je tajnik (1969. – 1971.) i predsjednik (1971. – 1975.) Društva književnika Vojvodine, dopredsjednik i v. d. predsjednika Saveza književnika Jugoslavije (1975. – 1978.). Bio je član Društva hrvatskih književnika i Hrvatskog društva pisaca, te Međunarodnoga PEN-a.

Dobitnik je više priznanja u zemlji i inozemstvu, uz već spomenute i *Ordena bratstva i jedinstva*, *Oktobarske nagrade Grada*

Novog Sada, Nagrade za životno djelo Društva književnika Vojvodine, te nagrade za životno djelo *Balint Vujkov Dida* koju mu je dodijelila Hrvatska čitaonica 2014. godine.

Ketig je pokopan 16. siječnja na Uspenskom groblju u Novom Sadu.

H. R.

 Povodom smrti Tomislava Ketiga oglasilo se Hrvatsko nacionalno vijeće:

»Izražavamo žalost da nas je napustio Tomislav Ketig, jedan od najvećih vedeta hrvatske književnosti u Vojvodini. Obitelji i bližnjima izražavamo najdublju sućut i suosjećanje u boli. Hrvatska zajednica u Srbiji ostala je bez jednoga velikog erudita i intelektualca, koji je svojom stvaralačkom širinom dao nemjerljiv doprinos sveopćem razvitku hrvatske kulture ne samo u Vojvodini već i šire. Njegovo djelo koje ostaje iza njega ostaje našoj zajednici na ponos i ne samo kao jedno svjedočanstvo već i kao stalna inspiracija i novo nadahnuće.«

Oglasila se i udruga Hrvatska čitaonica iz Subotice koja mu je 2014. dodjelila nagradu *Balint Vujkov Dida*: »Duboko suosjećamo s obitelji i izražavamo ponos na velikana knjige, znanosti koji je obogatio hrvatsku zajednicu u Srbiji, ali i društvo u kojem je stvarao!«

RECEPT NA TACNI

Torta sa smokvama

Prošle godine moja ljubav prema smokvama nije bila zadovoljena. Promakla mi je sve i jedna svježa smokva, a kada je konačno sazrela smokva u obiteljskom dvorištu, nisam smjela unositi šećer u organizam tako da sam i njoj morala odoljeti. Koliko volim smokve znaju svi koji me poznaju i ta ljubav se visoko kotira na ljestvicama omiljenih namirnica u mom životu. Ovih dana me je nekako spopala želja za smokvama, a kako ih nema svježih, morat će poslužiti suhe.

Sve velike proslave obilježavamo tortama, pa sam tako odlučila nagraditi ljubav između smokve i mene jednom finom tortom. Nije malo poznato da izbjegavam praviti torte za koje je potrebno peći kore, ali neka ovo bude presedan.

Potrebno:

Kora – 10 bjelanjaka / 350 g šećera / 300 g sjeckanih suhih smokvi / 100 g sitno sjeckanih oraha / 60 g brašna

Fil – 10 žumanjaka / 6 žlica šećera / 100 g crne čokolade / 250 g maslaca.

Dekoracija – 300 g slatkog vrhnja / 100 g crne čokolade

Postupak: Odvojiti bjelanjak od žumanjka, te pjenasto umutiti bjelanjke uz postupno dodavanje šećera. Kada se šećer istopi mućenjem, dodati smokve i orahe ali je važno miješanje nastaviti ručno. Na kraju dodati i brašno i sjediniti smjesu. Smjesu staviti u pravokutnu tepsiju obloženu papirom za pečenje i peći u pećnici zagrijanoj na 180 stupnjeva oko 20 minuta. Kada se kora prohladi, narezati je na tri jednaka dijela. Pjenasto umutiti žumanjke sa šećerom, pa ih staviti na paru da se kuhaju. Dodati crnu čokoladu i miješati dok se ne otopi. Kada se fil prohladi dodati mu pjenasto umućen margarin i sjediniti fil. Na tacnu staviti prvu koru, premazati filom, pa to ponoviti još dva puta. Posljednji fil dekorirati umućenim slatkim vrhnjem i rendanom čokoladom.

Lijepo je praviti tortu za ljubav. Dobar tek!

Gorana Koporan

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADONAČELNIK
Broj: II-401-63/2020

Dana 24. 1. 2020.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel.: 024/626-884
BL/JJ

Temeljem članka 76. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16 i 30/16 – ispravak), Uredbe o kriterijima, mjerilima i načinu izbora projekata u kulturi koji se financiraju i sufinanciraju iz proračuna Republike Srbije, Autonomne Pokrajine, odnosno jedinica lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 105/16 i 112/17) i članka 52. stavak 1. točka 5. Statuta grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, br. 27/19 – pročišćeni tekst)

gradonačelnik Grada Subotice dana 24. 1. 2020. godine raspisuje

NATJEČAJ **za financiranje ili sufinanciranje projekata** **u kulturi na području Grada Subotice** **u 2020. godini**

Natječaj se raspisuje za projekte u kulturi koji se odnose na očuvanje, unaprjeđenje i razvitak kulture i umjetnosti i suvremenog umjetničkog stvaralaštva od značaja za Grad Suboticu.

I. CILJ I PODRUČJA NATJEČAJA

Cilj natječaja je:

Kulturni razvitak Grada Subotice stvaranjem poticajnog okruženja za unaprjeđenje svih područja u kulturi, kao i osiguravanje uvjeta za dostupnost kulturnih sadržaja i razvoja publike.

Javni natječaj se raspisuje za sljedeća kulturna područja:

- 1) književnost (stvaralaštvo, prevoditeljstvo);
- 2) glazba (stvaralaštvo, produkcija, interpretacija);
- 3) likovne, primijenjene, vizualne umjetnosti, dizajn i arhitektura;
- 4) kazališna umjetnost (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 5) umjetnička igra – klasični balet, narodni ples, suvremeni ples (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 6) filmska umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 7) manifestacije vezane za filmsku umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 8) digitalno stvaralaštvo i multimedija;
- 9) ostale izvedbe kulturnih programa i kulturnih sadržaja (mjuzikl, cirkus, pantomima, ulična umjetnost i sl.);
- 10) otkrivanje, prikupljanje, istraživanje, dokumentiranje, proučavanje, vrednovanje, zaštita, očuvanje, predstavljanje, interpretacija, korištenje i upravljanje kulturnim naslijeđem;
- 11) bibliotečko-informacijske djelatnosti;
- 12) znanstvenoistraživačke i edukativne djelatnosti u kulturi;
- 13) menadžment u kulturi.

II. KRITERIJI I MJERILA

Kriteriji temeljem kojih će se ocjenjivati projekti prijavljeni na javni natječaj su:

- 1) usklađenost projekta s općim interesom u kulturi i ciljevima i prioritetima natječaja;
 - 2) kvaliteta i sadržajna inovativnost projekta;
 - 3) kapaciteti potrebni za realizaciju projekta i to:
 - (1) stručni, odnosno umjetnički kapaciteti,
 - (2) neophodni resursi;
 - (3) financijski plan – razrađenost, usklađenost s planom aktivnosti projekta, ekonomičnost i uključenost više izvora financiranja;
 - (4) stupanj utjecaja projekta na kvalitetu kulturnog života zajednice.
- Povjerenstvo ocjenjuje svaki projekt temeljem vrjednovanja navedenih kriterija.

III. PRAVO NA SUDJELOVANJE

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove, umjetničke i druge udruge registrirane za obavljanje djelatnosti kulture, pojedinci (umjetnici, suradnici, odnosno stručnjaci u kulturi), kao i drugi subjekti u kulturi, osim ustanova kulture čiji je osnivač Republika Srbija, Autonomna Pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, koji se financiraju sukladno članku 74. Zakona o kulturi i ne mogu sudjelovati na natječajima koje raspisuju njihovi osnivači.

Ukoliko je podnositelj projekta pojedinac, korisnik sredstava može biti isključivo pravna osoba preko koje se ostvaruje projekt, partner podnositelja projekta ili koji na drugi način sudjeluje u projektu. Odobrena sredstva ne mogu biti uplaćena na žiro račun fizičke osobe, niti se korisnik sredstava može naknadno mijenjati.

IV. DOKUMENTACIJA

Sudionik natječaja je u obvezi dostaviti jedan primjerak popunjene Prijave na natječaj koji se podnosi Povjerenstvu na obrascu »Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi« – Obrazac br. 1.

Za svaki projekt podnosi se posebna prijava (prijava za svaki projekt s potrebnom dokumentacijom u posebnoj omotnici).

Uz prijavu, podnositelj prijave dužan je obvezno priložiti:

- 1) Dokaz o podnositelju prijave:
 - a. izvadak iz registra u kojem je podnositelj prijave registriran,
 - b. statut (preslika),
 - c. životopis i dokaz o partnerstvu s pravnom osobom (sporažum, ugovor), ukoliko prijavu podnosi pojedinac;
- 2) Pregled osnovnih podataka o podnositelju prijave (povijest, opis djelatnosti, dosadašnji projekti i sl.) sastavljen od podnositelja prijave;

3) Detaljni opis projekta u kulturi za čije financiranje ili sufinanciranje se podnosi prijava;

4) Podatci o stručnim, odnosno umjetničkim kapacitetima podnositelja, odnosno realizatora projekta (navesti realizatore projekta i sudionike – okvirni broj i strukturu sudionika i bar jedna profesionalna biografija);

5) Recenziju dva kritičara (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja projekta u kulturi – književnost – za objavljivanje knjiga);

6) Stručno mišljenje ovlaštenog prevoditelja (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa odnosno projekta u kulturi – književnost – za prijevod knjiga s jezika naroda na jezik nacionalnih manjina i obrnuto);

7) Mišljenje stručnjaka u kulturi (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa, odnosno projekta u kulturi – digitalno stvaralaštvo i multimedija).

V. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Natječaj se objavljuje u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi.

Prijave se podnose na propisanom obrascu Obrazac br. 1 – Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi, koji je sastavni dio natječajne dokumentacije, a koji se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi.

U Obrascu 1. (prijava) neophodno je opredijeliti se samo za jedno od kulturnih područja za koja se raspisuje javni natječaj, navedenih u točki I. natječaja.

Nepotpune i nepravodobne prijave, kao i prijave koje nisu sukladne uvjetima javnoga natječaja ne razmatraju se.

Jednokratni projekti koji su već podržani od Grada Subotice na prethodnim natječajima neće se razmatrati.

Popunjene Prijave s dokumentacijom slati u tiskanom obliku, u zatvorenoj omotnici, predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom. Na omotnici napisati naziv i adresu podnositelja prijave i naziv projekta s naznakom »Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi« – NE OTVARATI.

Prijave za Natječaj potrebno je obvezno dostaviti i u elektroničkom obliku, na e-mail adresu: konkurskultura@subotica.rs.

Natječajni materijal se ne vraća.

Natječaj je otvoren 30 dana od dana objavljivanja u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs, odnosno od 24. 1. 2020. godine do 23. 2. 2020. godine.

Rezultati javnog Natječaja objavljuju se na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs najkasnije u roku od 60 dana od dana završetka podnošenja prijava.

Sudionici natječaja koji su dobili sredstva na temelju javnog natječaja, izvješće o realizaciji projekta dostavljaju tijelu koje je dodijelilo sredstva, a sukladno Zakonu o kulturi i zaključenom ugovoru. Obrazac Izvješća za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi – Obrazac br. 2, nalazi se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Korisniku sredstava koji ne dostavi u roku izvješće o realizaciji projekta, tijelo koje dodjeljuje sredstva upućuje zahtjev za povrat sredstava.

Povrat sredstava vrši se u roku koji je predviđen ugovorom.

Informacija o korisnicima sredstava koji nisu dostavili izvješće o realizaciji projekta, odnosno koji nisu izvršili povrat sredstava, objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati na telefone 024/626-884, 626-718 u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Grada Subotice.

Gradonačelnik, Bogdan Laban, v. r.

HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice raspisuje

Natječaj za skladbe koje će biti izvedene na XX. Festivalu bunjevački pisama

Festival će biti održan 27. 9. 2020. u Subotici. Temeljna svrha ovoga festivala je promocija i popularizacija nove bunjevačke pisme i poticaj svima, a osobito mladima kako bi sami pridonijeli očuvanju i unapređenju kulturne baštine svoga roda i naroda.

PROPOZICIJE NATJEČAJA:

1. Tekst i glazba trebaju predstavljati život i običaje bačkih Bunjevaca;

2. Tekst pjesme mora biti pisan ikavicom ili ijekavicom;

3. Pjesma može imati 3 ili 4 strofe;

4. Dužina pjesme je od 3 do 5 minuta;

5. Note (melodija, akordi) i tekst treba dostaviti u 2 primjerka;

6. Uz tekst i melodiju obvezno dostaviti i demo snimku;

7. Radovi prethodno ne smiju biti izvođeni (premijerno izvođenje);

8. Jedan autor može dostaviti najviše 3 skladbe;

9. Primljeni radovi se ne vraćaju;

10. Radovi se šalju pod šifrom, a rješenje šifre (ime, prezime i adresa autora i kontakt telefon) mora biti u posebnoj, zatvorenoj kuverti;

11. Nakon odabira najboljih radova, stručna komisija će autore izvijestiti o rezultatima;

12. Festival se organizira isključivo na volonterskim principima, te se radovi neće honorirati;

13. Autor skladbe koja je odabrana za izvedbu na Festivalu samim njezinim slanjem daje svoj neopozivi pristanak da se skladba studijski snimi i izda na nosaču zvuka i video zapisa radi popularizacije Festivala.

Natječaj je otvoren do 31. 5. 2020.

Skladbe slati na adrese: Vojislav Temunović, Skerlićeva 17, 24000 Subotica ili HGU FBP, Jo Lajoša 4/a, 24000 Subotica.

Skladbe je moguće poslati i na mail: hgu.fbp@gmail.com s naznakom: ZA XX. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA.

Kontakt telefon: +381(0)63/80-87-836, a e-mail: hgu.fbp@gmail.com.

CAPELLA ZRINIANA

*Barokna glazba tragom lirike Nikole Žrinskog i
Frana Krste Frankopana*

Marta Schwaiger, sopran

Zoran Kelava, narator

Igor Paro, teorba, barokna gitara, citern

Vrijeme: *nedjelja, 26. siječnja 2020. godine,
nakon svete mise u 17 sati*

Mjesto: *župa Marija Majka Crkve
(Starine Novaka 58, Subotica)*

Međunarodni dan zagrljaja

VELIKI zagrljaj za sve

Vjerovali ili ne, ali čak i zagrljaj ima svoj dan. Tako je za Međunarodni dan zagrljaja odabran 21. siječanj, a on je »službeno« nastao u Michiganu još 1986. godine.

Jeste li ikada razmišljali o zagrljaju ili brojali koliko ste ga dobili ili koliko zagrljaja darovali. Važno je napomenuti kako zagrljaj ima snažnu moć: vas ne košta ništa, ali obogaćuje ljude koji ga primaju. Svoj zagrljaj su 21. siječnja sa Subotičanima odlučili podijeliti i učenici OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta. Oni su na srednšnjem gradskom trgu u Subotici, skupa s nastavnicima iz škole, prolaznicima dijelili zagrljaj, te poruke prijateljstva u obliku srca od tijesta i tekstualne poruke. Po riječima nastavnice **Danijele Radnić** ova ideja potekla je od učenika koji su članovi Učeničkog parlamenta škole, uz podršku nastavnika i ravnateljice škole **Stanislave Stantić-Prčić**. »Naš cilj je svim sugrađanima reći i pokazati koliko je zagrljaj plemenita stvar, koja nam pruža toplinu i pozitivan osjećaj«, rekla je koordinatorka Učeničkog parlamenta i nastavnica Danijela Radnić i pozvala i druge škole da se uključe u ovaj projekt. Zanimljiv je i podatak da su učenici ove škole na školskim radionicama sami izradili sve ono što su sugrađanima dijelili.

Psiholozi smatraju kako je čovjeku potreban zagrljaj, no ne samo na međunarodni dan, nego svakoga dana. Neki od stručnjaka su ustvrdili kako pet do šest zagrljaja dnevno može učiniti život ljepšim i dužim. Istraživanja su pokazala da o grljenju ovisi i naša inteligencija. Dakle, što nam je činiti, nego zagrljaj podijeliti.

Zagrljaji su specifični i ima ih nekoliko vrsta, a svaki za sebe govori koliko smo bliski s osobom s kojom se grlimo. Tako postoji takozvani *medveđi zagrljaj*, *slovo A zagrljaj*, *jednoruki*, *obrazni*, *čeon*, *zagrljaj s tapkanjem po leđima*, a u današnje vrijeme bi mogli na ovaj popis dodati i *selfi zagrljaj*.

Važno je znati da sa zagrljajem, koliko god bio pozitivan i potreban, ne treba pretjerivati i »gnjaviti« ljude koji nisu spremni za to. Upravo radi toga postoji i bonton grljenja koji glasi: prije nego li nekoga zagrljiš, traži dopuštenje; pošuj prostor oko druge osobe; zagrljaj može biti i oblik pokazivanja privlačnosti pa budi obazriv.

Ž. V.

Hrckov maskenbal – XVII. po redu, biti će održan 7. veljače, u dvorani HKC-a Bunjevačko kolo u Subotici, s početkom u 16 sati.

Vidimo se!

ZOVEM SE: Una Popović
IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Sonta
IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: sviram tamburicu, igram nogomet i badminton
VOLIM: filmove, knjige, crtanje, igrice, sladoled, čokoladu, mafine, bombone, bicikl, jabuke, mandarine, bananu...
NE VOLIM: svađu i nasilje
NAJ PREDMET: matematika
KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: knjižničarka

Sretni praznici!

Too Tóth optika

Subotica
551-045

Kod glavne pošte.

DR. TÓTH

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaoone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobrzdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaoalice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojila legalizirana. Informacije na tel.: 024-546-061.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Rekonstrukcija centralne kuhinje PU Naša radost, Subotica

Građevinski radovi na rekonstrukciji centralne kuhinje PU Naša radost trebali bi biti završeni do sredine godine. Nakon rekonstrukcije, kuhinja će imati mogućnosti zaposliti više kuhara, obnoviti jelovnik i pripremati specijalizirane obroke za mališane kojima su neophodni. Grad Subotica je iz proračuna za ovu godinu izdvojio nešto više od 17 milijuna dinara za treću, posljednju fazu rekonstrukcije. »Do sada nismo mogli prikupljati sredstva za opremanje kuhinje, jer objekt još uvijek nije građevinski završen i kada uradimo konačan raspored instalacija, znat ćemo kakve i koliko strojeva i opreme možemo unijeti. Procjenjuje se da će nam i za ovaj dio biti potrebno preko 50 milijuna dinara, jer ćemo uzeti kvalitetnu, industrijsku opremu koja je mnogo skuplja od one koja se koristi u kućanstvu«, kaže tehnički direktor PU Naša radost **Veljko Vojnić**.

Kako prenosi portal *subotica.com* u centralnoj kuhinji trenutno radi šest kuhara i tri pomoćna radnika, koji dnevno pripremaju između 10.000 i 12.000 obroka za djecu koja pohađaju ovu predškolsku ustanovu.

Prva faza rekonstrukcije kuhinje koštala je oko 25 milijuna dinara, a financirana je manjim dijelom iz proračuna Grada Subotice, a većim dijelom preko Kabineta ministrice bez portfelja za demografiju i populacijsku politiku **Slavice Đukić-Dejanović**, koji je u potpunosti financirao i radove u drugoj fazi s još 26 milijuna dinara. Zajedno s trećom fazom, ukupna vrijednost investicije iznositi će oko 68 milijuna dinara.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 28. 1. 2020.

- Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.
- Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 350 dinara.

Darko Ivković, tenisač i planinar

Boravak u prirodi je veliko zadovoljstvo

Uz dobru organizaciju sve se uspije postići

Teniski reket je Subotičanin **Darko Ivković** (1975.) uzeo u ruke u osmoj godini i aktivno trenirao sve do završetka osnovne škole da bi se nakon višegodišnje pauze ponovno vratio aktivnom igranju, ali sada na veteranskoj natjecateljskoj razini. Specijalizirao se za igru parova i skupa s **Ivanom Kajinićem**, protekle 2019. godine zauzeli su drugo mjesto u brojnoj konkurenciji teniskih veterana Vojvodine (kategorija +35). Posljednjih nekoliko godina, usporedo s »bijelim sportom«, Darko se počeo aktivnije baviti i planinarenjem, tj. aktivnim boravkom u prirodi i postao članom udruge *Poželi želju* iz Subotice.

Tenis je bio i ostao Vaš prvi sport, ali čini se kako vremenom aktivan boravak u prirodi sve više preuzima vodeću ulogu.

Volim igrati tenis, najviše u društvu svojih dobrih prijatelja, jer je pored sportske aktivnosti uvijek tu i obavezno druženje nakon naših singl i dubl mečeva. Prošle godine sam se, skupa s Ivanom Kajinićem, odlučio malo ozbiljnije baviti i natjecateljskim veteranskim tenisom; osvojili smo nekoliko turnira i sezonu smo završili na drugoj poziciji u kategoriji dubl igrača starijih od 35

godina. Sve to je, prije svega, za mene jedno veliko zadovoljstvo i prilika za druženje i upoznavanje novih ljudi s kojima sam u međuvremenu ostvario lijepa sportska prijateljstva.

Jesu li isti porivi bili presudni prilikom odluke da se učlanite u udrugu *Poželi želju*?

Planinarenjem, više bih to nazvao boravkom u prirodi jer je mnogo više pješačenja, počeo sam se aktivnije baviti 2018. godine. Saznao sam kako u Subotici postoji udruga ljubitelja prirode *Poželi želju*, koju vodi njen osnivač **Zoran Vukmanov**, i ubrzo sam se učlanio i krenuo na prva pješačenja u okolini našega grada i po obližnjim mjestima.

Ali početne aktivnosti u ravnici su se ubrzo razvile u lijepe i interesantne višesatne boravke na obroncima planina u Srbiji i inozemstvu. Gdje ste sve do sada planinarili i pješačili?

U organizaciji naše udruge do sada sam sudjelovao u »akcijama« na Tupižnici, Staroj planini i Rudniku. Što se tiče inozemnih planinarskih ekurzija, bili smo na Papuku (Hrvatska) i na brd-

skim stazama u Budimskim brdima i Szekszárdu (Mađarska).

U kojoj mjeri Vam prethodno bavljenje drugim sportom pomaže u novoj sportskoj aktivnosti?

Kondicija i određena doza spretnosti koju ovaj sport zahtijeva u velikoj mjeri mi pomažu u pojedinim momentima nešto zahtjevnijih planinarskih tura, jer ponekad je potrebno prepješačiti i do 20-30 km, što se, realno, bez određene pripreme ne može uspješno okončati. Primjerice, na posljednjoj akciji u Szekszárdu hodao sam šest i pol sati, jer sam izabrao dionicu dugu 30 km. Uspio sam je svladati bez ikakvih problema, što me je ispunilo posebnim zadovoljstvom.

Nakon dvije godine aktivnog članstva, što biste izdvojili kao svoj glavni motiv u ovoj sportsko-rekreacijskoj aktivnosti?

Planinarenje, tj. boravak u prirodi, mi se jako sviđalo zbog specifičnog osjećaja koji doživljavam tijekom pješčenja ili osvajanja određenih planinskih vrhova. Osjećaj je neponovljiv i svaka osoba ga doživljava na sebi svojstven način. Na koncu, osjećaj zadovoljstva i osmjesi ostalih članova ekspedicije, kada se uspemo na vrh ili završimo pješačku turu, govore više od svih riječi. Rekao bih da je to taj glavni motiv koji nas sve povezuje u udruzi *Poželi želju*.

Počeli smo s tenisom, pa je red i da završimo s Vašim prvim sportskim izborom. Kako stoje teniske akcije za novu sezonu?

Prema dogovoru s mojim dubl partnerom Ivanom, nastavljam s nastupima na pojedinim turnirima iz kalendara veteranske sekcije Teniskog saveza Vojvodine, a imam namjeru okušati se i nekoliko puta u pojedinačnoj konkurenciji, s obzirom na to da prelazim u novu starosnu kategoriju (+45). Uz dobru organizaciju, bit će vremena za obje sportske aktivnosti.

D. P.

Koje su naredne akcije planirane za 2020. godinu?

Prijavio sam se za Ovčar i Kablar, te akciju Ljepote jugozapadne Srbije (Zlatar, Uvac, Lim...) i Prokletije. Ali krajem ljeta je planirana jedna akcija koja bi trebala biti za mene najzahtjevnija i najizazovnija, jer je u planu odlazak na glasovite Dolomite (Italija).

POGLED S TRIBINA

Kauboji

Nije baš Divlji zapad, jer se igra u Austriji, Švedskoj i Norveškoj, ali rezultati i velika iznenađenja koja prate Europsko prvenstvo u rukometu za muškarce spadaju u domenu dobrog, krajnje dramatičnog westerna. S hrvatskim *kaubojima* u glavnoj ulozi.

No krenimo redom u ovoj »rukometno-revolveraškoj« priči koja se približava svom melodramatičnom vrhuncu.

Hrvatska je svoje nastupe u kvalifikacijskoj skupini A okončala sa sve tri pobjede (Crna Gora 27:21, Bjelorusija 31:23, Srbija 24:21) i prenijela 2 boda u nastavak natjecanja u skupinu I. Kontinuitet pobjeđivanja nastavio se i u sljedeća tri susreta (Austrija 27:23, Njemačka 25:24, Češka 22:21) pa će posljednji susret, veliki derbi protiv Španjolske, odlučiti o konačnom poretku i pozicijama s kojih će ove dvije momčadi ući u polufinale. Svega toga možda ne bi ni bilo za *kauboje* da protiv Njemačke nije izborna jedna od najvećih pobjeda u povijesti hrvatskog rukometa. Istina, Hrvatska je osvajala olimpijski i svjetski naslov, ali s generacijom vrhunskih rukometaša koje je predvodio po mnogima najbolji rukometaš svih vremena, **Ivano Balić**. A danas je to momčad koju predvodi **Domagoj Duvnjak**, jedan izvanserijski rukometaš i mnogo igrača koji tek trebaju pokazati i dokazati svoju kvalitetu. U velikoj pobjedi protiv Njemačke, nakon što su dvadesetak minuta do kraja gubili s ogromnih 5 razlike, mnogi od njih su položili maturu na najvećoj rukometnoj sceni. Jer

nemojmo zaboraviti kako je rukomet vjerojatno jedini sport u kojemu je turnir EP-a jači od SP-a i Olimpijskih igara.

Izbornik **Lino Červar** je još jednom pokazao svoju rukometnu magiju (Mago di Umago) i s *kaubojima* izborio deseto polufinale na velikim natjecanjima. Duvnjak je krao važne lopte i zabijao golove i sedmerce, nakon što su njegovi suigrači promašili prethodna tri kaznena udarca. A vratar **Šego** je, unatoč činjenici kako je realno imao slab učinak (četiri obrane), obranio onu najvažniju loptu 13 sekundi prije kraja i donio važnu pobjedu, uz nakon samo dva odigrana susreta, osiguran prolaz u polufinale. A to se Hrvatskoj nikada nije dogodilo ni u danima najvećih uspjeha.

Hoće li Hrvatska biti prva ili druga u skupini, te protiv koje će momčadi iz skupine II. igrati u subotu (25. siječnja) znat ćete kada budete čitali ovaj slavljenički pogled. Pobjeda protiv Španjolaca donosi mogućnost izbjegavanja jednog od domaćina, Norveške, koja slovi za prvog favorita turnira. No, i akcije *kuboja* su nakon svih šest pobjeda značajno skočile na rukometnoj burzi.

Unatoč činjenici kako je Hrvatska od dežurnih kritičara na ovo EP ispraćena s dosta podozrenja, ipak postoji jedna konstanta u rukometnom sportu i nepresušni izvor talentiranih igrača. Najbolju potvrdu ovoga navoda dale su pričuve **Šarac**, **Hrستیć**, **Matanović** i **Brozović** (za koje do ovoga prvenstva mnogi nisu ni čuli) u susretu protiv Češke, koji je poslužio kao odmor za igrače koji su ponijeli najveći teret na ovom natjecanju.

Pa neka ovaj euro western završi u duhu najboljih uradaka ovog žanra filmske umjetnosti, s puno drame i napetih situacija, ali finalnom pobjedom glavnog junaka. Točnije glavnih junaka.

Hrvatskih *kauboja*!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Prikaz iz *Avaških godina*

Iz Ivković šora

Nema sniga

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Eto nama magluštine. Spuštala se na ovu našu crnjavinu pa ni da se makne, sve se inje povlačalo na mlado žito, a to baš nije dobro borme, pogotovo za ove naše gospočke sorte. Ta nije to kadgodašnji bankut, pa da lipo skineš s tavana pa malo prosiješ i proviješ i sadi. A on borme trpio i minus dvadest, pa kad se na proliće izbokori i naraste, ne vidiš se skoro iz njega. Sad je ovo zdravo svileni. Veli mi moj Joso da ovo tiba držat u kablčićima za cviče tako je svileni. Te ga triba polivat od ovog, onog, a ko je one naše stare fajte polivo pitam ja vas? Jedino se prid zrijanje raspela vrengija, pa privukla da se skinu larve žitnog pivca i to je to. Ne bi da duljim, veli mi Periša ode je kod mene u maloju kući, grije leđa o paorsku peć, da sam već posto dosadan o tim paorskim mukama. Kaže mi već sasvim bisno: »Ta ne vidiš da zabadavad pripovidaš o našim poslovima i nevoljama, velikim porezima i šta ti ja znam. Ta, iziš ga, da oni glavaši oće dobro seljaku, prvi bi se latili pa bi makar porez poskidali. A-jak, ta oni nadodaju! Jeto, na priliku, sad što spremaje, ko ko-bojage je zadržavo zagađen ajer u varoši pa triba uvest niku reštanciju jal taksu šta li je. A ko to divani, mož oma otić kod doktora za glavu. Ta kadgod se pušilo iz svakog odžaka u varoši, pa svaka fabrika imala one velike odžake, pa radile i Zorka i Azotara, i ondak njim nije smetalo a sad smo taki čistunci postali pa smeta«. Gledim ja u njega, sav sam se zabezeknio, čeljadi moja. Sve se pitam jel to Periša išo na kaki kurs jal pridavanja što ji sad opravljaju zimi? Jal mu moždar kogod napiso šta će divanit. Nije do sad bio vaki pametan, al morate priznat da je sasvim u pravu i istinu kazo. Ta sad nam ništa ne radi u varoši, ove nove fabrike nemaju nikaka loženja ni grijanja, sve njim na struju a divane da smo zagađeni. Nisam pametan, al sa svitom se štogod trevlja. Jeto, čim čovik sidne za ovu skalameriju, oma dođe na kake visti; još mož i sam lipo pisat šta ga muči. Doduše, niko to ni ne sluša al jeto – mož. Tako se i ja namrsio, pa malo-malo uteknem unutra pa se latim listanja i prigleda vesti. Na priliku, niki dan se počušali u velikoj glavnoj varoši dvi gospoje oko nike prodaje ruva na peci i to je, Bože moj svitli, podililo najmanje pedeset čeljadi, komentara i čaljenja pa faljenja bar bilo jedno tri stotine. Te jedna je u pravu te druga je u pravu, te službeno je lice te nije službeno lice... A vite, ja naišo i na pisanje di je čovik otac od šestoro dice izvršio samoubistvo jel se nije mogo starat o njima. I to je žalosno, al podilili ode na internetu svega dvoje, a i svega par komentara bilo. Eto ti sad, pa ti vidi: našim čoviku se ne mož pomoć a nikima što dolaze i srljaje na ovdašnji svit, tiskaje na žene i divojke se mora pomoć, obezbedit njim ilo, piće, zdravstveno, pa još i novaca da ne lutaju brez dinara sokakima. Naš čovik, ako je za čitav vik naslidio jal kupio koje jutro zemlje, nema pravo ni na zdravstveno. Jeto, lipo ne zna čovik šta sa sobom. Idem ja najbolje namirivat. Ajd, zbogom, čeljadi.

Bać Ivin štodir

Za novi ko i za stari

piše: Ivan Andrašić

Magla pritisla, ne razilazi se već nedilju dana. Bać Iva sam ko pustinjač. Digođ zakorači, kuća mu odzvanja ko prazno bure. Njegova u Švapcke istom privalila polu, neće dojt na-trag još misec dana. Cure vazdan zauzete, slabo ga i obidu. Da mu ni Takse i Mačka, ne bi imo s kim ni riči prozborit. A i o nji slaba vajda i oni samo slušu, ne znu divanit. Jedino više put i gledu u njega ko da ga razumu. Tako se i jutros probudijo šćim se oglasili prvi pitlovi, pa ćuti po dunjomi koišta štodira. Da bar ni magle, misli se, mogo bi se malo probiciglat, pa bi vada kogagod i trefijo, baram bi se sotim malo izdivanijo. I rešijo se, ako se magla ne razide, potli fruštuka će se makar pišice malo prošpacirat, već željan vidit živo čeljade. Već mu dosadilo prikraćivat vrime nuz radijon i sokoćalo. Stala mu po malo i leđa zatezat. Ka se probudi, ne valja mu dugo ni ležat. Oma ga vata u krsta. Digo se, potpalijo u špojeru u kujne i oma se ošo na bunar umit, noto se navadijo još u mladi godina. Došo natrag u kujnu, zapalijo radijon, veli makar da čuje šta ima novoga. Ociko dvi šnjitice crnoga kruva i metnijo na platnu o špojera. Skuvo i čaj o titrice, otkako njegova ošla u Švapcku, ni kafu ne pije. Ka kruz porumenijo, natrljo ga bilim lukom i tomu bijo fruštuk. Sluša, na radijonu puščali šta se divanilo na današnji dan pri ravni deset godina. Velu, naj što se onda utvaro da vlada, a zapravo samo slušo noga što vlado, obnarodovo da će se najviše za misec dana dignit letrika. Oma i rastolmaćijo zašto, veli takosmo rešili zoto što letričarma triba novaca zovo i zono. Divanijo nadugačko i naširoko za kakovoikako no, al bać Iva ništa otoga ni razumijo. A ko zna jal razumijo i on, jal samo pročito šta mu natrukovo naj što vlada. A ni moro ni čitat, na poslu baš ni jako zauzet, pa lagano mogo naučit to izdeklemovat. Toliko vada može zabardat. Ha, misli se bać Iva, lako bi bilo da triba samo letričarma. Svi znadu, ne samo znadu, neg dobro i ositu, kakoj to. Ka se digne letričarma, digne se i svima drugima. Kako kažu, ka komu triba, a potli se pokaže, triba uvik i svakomu. Ako već ne triba nima što koišta napravu jal otranu, triba nima što to priprodaju. Pa, ako već triba njima, triba i pekarima i dućandijama i pijačarima. A ako prvima i ne bi tribalo, drugima uvik triba. Eto, gleda prvać ka bijo u varoši, dosta dućančića što ji nusput vidijo pri godinu dana, već pozatvarano, a pootvarani drugi. Pajtaš što ga trefijo veli mu, ni to ništa novo. Jedni se za dram obogatili i pozatvarali, ne bi da kogod počme pitat kako stekli. Drugi, ope, pozatvarali zoto što se za godinu dana nisu uspijeli obogatit. Ako se čeljade malo bolje proštodira, ni u selu ni drugače neg u varoši. bome, ni u države. Eto, vraganajs vladara se izminjalo, a ni se prominjilo samo jedno. Svi se prija svakoga izbiranja svašta nalajali i naobećavali, a sirotinja nika-ko dočekat da se obnaroduje kako vladari rešili da za misec dana dignu nadnice, penzije, dićji dodaci i još koišta, zoto što sirotinje novci tribu za priživit.

NARODNE POSLOVICE

- Siromaštvo je grijeh koji bogataš nikada ne oprašta.
- Od svog truda bit ćeš sit, ali ne i bogat.
- Budi uvjeren da si u pravu, pa tek onda idi naprijed.
- Kad muž pije, pola kuće gori; kad žena pije, gori cijela.

VICEVI, ŠALE...

Dolazi Perica u kino i kupi jednu kartu za film. Poslije dvije minute, dolazi i kupuje još jednu, i tako nekoliko puta. Prodavač ga pita:

- Pa što će vam toliko karata za jedan isti film?
- Znam ja da je dovoljna jedna, nego onaj na vratima uvijek pocijepa kartu kada mu je dam.

Mirko i Slavko krenuli u posjet prijatelju koji živi u oblakoderu. Uđu oni u oblakoder, pregledaju popis stanara i vide da im je prijatelj na 73. katu, pa će na to Slavko:

- Mirko, ajde ti nama pozovi dizalo.
- Mirko se zbunjeno okrene i kaže:
- Pozvao bih ja, ali nemam broj od dizala.

MUDROLIJE

- Ljudi će uvijek bacati kamenje na tvoj put. Hoće li ti to biti zid ili most, to je tvoj izbor.
- Moje greške su samo moje. Neke ispravim, neke isprave mene.
- Nemoj s ljudima tako kako oni s tobom. Naljute se.

Vremeplov – iz naše arhive

Veliko prelo, 2005.

PETAK 24.1.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:19 Gorski liječnik
11:08 Riječ i život: Roditelj - odgojitelj
12:00 Dnevnik 1
12:29 Divlja zemlja
13:19 Dr. Oz
14:03 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Agatha Raisin
17:00 Vijesti u 17
17:21 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Odmetnici, američko-francusko-njemačko-belgijski film
21:52 5.com s Danielom, zabavni talk show
22:48 Dnevnik 3
23:22 Gospodin Holmes, britansko-američki film
01:05 Jamestown
01:52 Dr. Oz
02:34 Dnevnik 3
03:00 Imperij, telenovela
03:44 Voli me zauvijek
05:08 Skica za portret
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja
05:31 Kultura s nogu

06:01 Regionalni dnevnik
06:45 Vrtuljici, crtana serija
07:07 Juhuhu
08:43 Pepa Prašić
08:53 Malo kraljevstvo Bena i Holly, crtana serija
09:07 Hej Dagi, serija
09:14 Priča iz kućice na drvetu, serija za djecu
09:21 Nella, viteška princeza
09:44 Alvin i vjeverice
10:08 Anadroidi
10:32 David Attenborough: Čuda prirode
11:00 Otok ljubimaca
11:31 Heartland
12:16 Izradi sam: Kućica za mačke
12:26 Nećemo reći mladenki
13:14 Istina ili mit: Žena ne može zatrudnjati za vrijeme mjesečnice

13:25 Tečaj za mladenke, američki film
15:00 Velika Britanija iz zraka: Sjeverna Engleska, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Puls, reportaža
17:00 Budimpešta: EP u vaterpolu, emisija
17:20 Budimpešta: EP u vaterpolu
18:40 Budimpešta: EP u vaterpolu, emisija
18:50 Budimpešta: EP u vaterpolu
20:10 Budimpešta: EP u vaterpolu, emisija
20:30 67. Zagrebački festival, prijenos
22:35 Kiri, serija
23:27 Kiri, serija
00:18 Tečaj za mladenke, film
01:51 POPROCK.HR
02:21 Noćni glazbeni program

SUBOTA 25.1.2020.

06:53 Klasika mundi: Radovan Vlatković i Varaždinski komorni orkestar
07:49 Slomljeno koplje, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:29 Veterani mira
13:21 Zdrav život
13:48 Zajedno u duhu
14:23 Prizma
15:12 Istrage prometnih nesreća
15:40 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:13 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:17 Manjinski mozaik: Foto-Fanni
17:39 Lijepom našom: Bjelovar
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 The Voice Hrvatska
21:48 Plaćenici, američki film
23:38 Dnevnik 3
00:16 More ljubavi, film
02:04 Dnevnik 3
02:34 Slomljeno koplje, američki film
04:06 Fotografija u Hrvatskoj
04:19 Veterani mira
05:04 Dnevnik 2
05:47 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
09:45 Moj Puškin, dokumentarna serija
10:50 Vrtlarica
11:24 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup
12:45 Špica, riva, korzo
14:00 Auto Market
14:35 Gradski junak, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 NBA Action
16:55 Odbrojanje do Tokija
17:25 Zabranjeno smijanje, hrvatski film
19:00 Inspektor Gadget, crtana serija
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Pikseli, američko-kinesko-kanadski film
21:55 Arabija s Levisonom Woodom: Svete zemlje, dokumentarna serija
23:00 Košarka, NBA liga: Utah - Dallas, prijenos
01:30 Noćni glazbeni program

NEDJELJA 26.1.2020.

06:58 Dnevnik Anne Frank, američki film - Zlatno doba Hollywooda
09:47 Biblija
09:58 Tužno: Misa, prijenos
11:04 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:29 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:01 Za vas s ljubavlju, kanadsko-američki film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton:
17:27 Misterij na Sorboni, francuski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6/45 - izvještaj
20:40 U ime pradjeda, dokumentarni film
21:38 Priča o nama s Morganom Freemanom: Snaga ljubavi, dokumentarna serija
22:29 Dnevnik 3
23:09 Dnevnik Anne Frank, američki film - Zlatno doba Hollywooda
01:52 Nedjeljom u dva

02:48 Dnevnik 3
03:21 Fotografija u Hrvatskoj
03:36 Imperij, telenovela
04:20 Dnevnik Woodstocka, glazbeno-dokumentarni film
05:20 Dnevnik 2
06:02 Zadar: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
08:30 Top-lista DTV-a
09:10 Luka i prijatelji: Kukci
09:35 Velečasni Brown
10:24 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup
11:20 The Voice Hrvatska
12:59 Sjedni, odličan
13:24 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup
14:23 Klub 7
15:25 Rukomet
17:20 Arabija s Levisonom Woodom: Svete zemlje, dokumentarna serija
18:40 Budimpešta: EP u vaterpolu, emisija
18:50 Budimpešta: EP u vaterpolu - finale, prijenos
20:20 Budimpešta: EP u vaterpolu, emisija
20:35 Niti vidim niti čujem, američki film - Filmovi s 5 zvjezdica
22:20 Ana Karenjina - Priča Vronskoga, serija
23:25 Graham Norton i gosti
00:10 Dnevnik Woodstocka, glazbeno-dokumentarna serija
01:10 Noćni glazbeni program

PONEDJELJAK 27.1.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Agatha Raisin

17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Predsjednik, dokumentarna serija
21:00 General, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1: Paul Bradbury, talk show
00:10 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:40 Jamestown
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:41 Priča o cibetki, dokumentarni film
03:31 Imperij, telenovela
04:16 Voli me zauvijek, telenovela
05:01 Skica za portret
05:06 Dnevnik 2
05:48 Divlja zemlja

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
09:39 Alvin i vjeverice
10:04 Juhuhu
10:05 Anadroidi
10:30 David Attenborough: Čuda prirode
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Heartland
12:30 Nećemo reći mladenki
13:30 Pau, moć tišine - španjolski film
15:00 Velika Britanija iz zraka: Wales, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Priča o cibetki, dokumentarni film
17:40 Auto Market
18:10 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Alvin i vjeverice, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Život je lijep, talijanski film
22:55 Amerikanci
23:50 Sretnik
00:40 Pau, moć tišine - španjolski film
02:05 Noćni glazbeni program

UTORAK 28.1.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:12 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Agatha Raisin
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu: Davor Miličić

21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5
00:15 Istrage prometnih nesreća
00:40 Jamestown
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:41 Australijski patuljasti pingvin, dokumentarni film
03:31 Imperij, telenovela
04:16 Voli me zauvijek, telenovela
05:01 Skica za portret
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu

06:35 Vrtuljici, crtana serija
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Anadroidi
10:30 David Attenborough: Čuda prirode
11:35 Heartland
12:30 Nećemo reći mladenki
13:20 10 dana bez mame, talijanski film
15:00 Velika Britanija iz zraka: Škotska
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Australijski patuljasti pingvin, dokumentarni film
17:39 Schlading: Svjetski skijaški kup
18:35 Luda kuća
19:10 POPROCK.HR
19:45 Kuhan i pečen
20:39 Schlading: Svjetski skijaški kup
21:30 Dvorac od stakla, film
23:35 Amerikanci
00:30 Pad
01:30 10 dana bez mame, talijanski film
03:05 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 29.1.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:12 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Agatha Raisin
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet: Mračne tajne čokolade, dokumentarni film
21:00 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
21:25 Kultura s nogu
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Kraljevske žene windsorske
00:10 Jamestown
01:00 Dr. Oz
01:45 Dnevnik 3
02:11 Divlja Irska
02:56 Imperij, telenovela
03:41 Voli me zauvijek
04:26 Kultura s nogu
04:56 Skica za portret
05:11 Dnevnik 2
05:53 Divlja zemlja

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
09:14 Nella, viteška princeza
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Anadroidi
10:30 David Attenborough: Čuda prirode
11:05 Luka i prijatelji: Pjevanje
11:35 Heartland
12:30 Nećemo reći mladenki
13:30 L'Économie du couple
15:00 Na obalama Crnoga mora: Turska, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja Irska, dokumentarni film

17:35 Luda kuća
18:15 Kuhan i pečen
19:05 Crtani film/serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Kuhan i pečen
21:00 Nestale, američki film
23:15 Amerikanci
00:10 Pad
01:10 L'Économie du couple
02:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 30.1.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Karnevale, dobro moje: Paški ričavci, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Život na Dunavu
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Agatha Raisin
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Licem u lice
00:20 Agatha Raisin
01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3

02:21 Borba za opstanak u Yellowstoneu: Najoštija zima, dokumentarna serija
03:05 Imperij, telenovela
03:50 Voli me zauvijek
04:35 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:40 Emisija pučke i predajne kulture
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Anadroidi
10:30 David Attenborough: Čuda prirode
11:05 Pozitivno
11:35 Heartland
12:30 Nećemo reći mladenki
13:25 Random Encounters, američki film
15:00 Na obalama Crnoga mora: Gruzija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Borba za opstanak u Yellowstoneu: Najoštija zima, dokumentarna serija
17:35 Luda kuća
18:10 Kuhan i pečen
19:00 Dan Paraolimpijskog odbora, prijenos
20:05 Kuhan i pečen
21:00 Ustav Republike Hrvatske, hrvatski film
22:35 Amerikanci
23:30 Pad
00:30 POPROCK.HR
01:00 Random Encounters, američki film
02:30 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Konačno na vodi

Kada ste amater veslač za vas gotovo nema uživanja mimo lijepog vremena. Naravno, mislim na uživanje u veslanju. I nije hladnoća samo izgovor osjetljivih nego nije ni realno veslati u poluzaleđenom kanalu, niti mi imamo opremu koja bi nas mogla dovoljno ugrijati i održati suhim.

Dakle, sudbina nam je čekati proljeće i vesla pakirati u jesen, a zima je previše dugo razdoblje i uvijek uzme danak, pa na proljeće sve krećemo ponovo. I sve bi to bilo možda teže podnošljivije da se nismo zaljubili i u *dragon boat* natjecanja koja organiziraju u zatvorenim bazenima i za koja nam ni malo ne smeta snijeg vani. Tih natjecanja nema kod nas, ali srećom ima ih u Mađarskoj i da sreća bude veća, živimo na samoj granici pa si uspijemo priuštiti po neki odlazak i sudjelovanje. Zapravo, uspije nam priuštiti Društvo i hvala HKUD-u *Vladimir Nazor* za to.

O čemu se tu radi

Dragon boat natjecanja, o kojima ovog puta pričam, nisu ono što mnogi pomisle. Dakle, nema zmaja, nema bubnjara, ovo je skroz drugačiji koncept. *Dragon boat* čamac je postavljen u bazen, a natjecanje se odvija tako što dvije ekipe, istovremeno sjedaju u čamac okrenuti jedni prema drugima. Dakle, jedna ekipa sjedi na jednoj polovici čamca, okrenuta prema sredini, a isto tako sjedi i druga ekipa. Čamac se namješta na sredinu bazena i obje ekipe čekaju znak suca. Na njegov znak obje ekipe veslaju naprijed, a cilj je nadjačati suprotnu ekipu i izgurati kroz obilježeno polje. Utrka je ograničena vremenski na jednu minutu i ukoliko su ekipe ujednačene, nakon jedne minute sudac zaustavlja utrku i ekipe se ponovo suočavaju. Nama se do sada desilo jednom da ponovimo utrku i to bude zaista zahtjevno, jer je ovaj stil natjecanja eksplozivan i nevjerovatno je koliko snage možete izgubiti za jednu minutu i onda to sve ponoviti je zaista teško. Odmjerava se čiji su posljednji atomi snage jači.

Mađarska je zemlja u kojoj je ovaj tip natjecanja, a generalno i veslanje na veoma zavidnom nivou i postoje brojne uspješne ekipe. Ekipa *Salašari somborski* je do sada bila veoma uspješna prilikom svojih odlazaka, gostovanja i nastupa u Mađarskoj i često smo se vraćali s medaljama i velikim planovima za nastavak sudjelovanja.

III. Hírös medencés sárkányhajó verseny

Malo mađarskog nije na odmet, pogotovo kada dočara-va gdje smo to bili i što smo radili prošlog vikenda. Bili smo u Kecskemétu na čuvenoj utrci zmajeva u bazenu, ako ćemo po nazivu natjecanja. I odmah da krenem od dojma koji je

ostao poslije: sve je bilo mnogo više od onoga što sam očekivala. Prvo, sam Kecskemét je nešto veliko, nešto razvijeno i nikako ne odgovara mojoj ideji da idemo u neko malo mjesto. Bazen je ogroman i divan. Tribine pune brojnih ekipa i sve do jedne ekipe budu uzbuđene, zagrijavaju se, prave taktike i dižu atmosferu do zavidnog nivoa. Divno je naći se na takvom mjestu. Uplašeni da nam magla ne bi mogla biti faktor kašnjenja, krenuli smo dosta ranije, tako da među prvima stizemo na bazen i imamo priliku sve osmotriti. Dobijamo raspored utrka i saznajemo da smo uvršteni u grupu profesionalnih veslača, a da su sve one ekipe s kojima smo do sada odmjerali snage i natjecali se, u sasvim nekoj drugoj grupi. I ekipa iz Bezdana, s kojom često zajedno odlazimo na utrke je u toj drugoj grupi, samo mi smo nekom silom prilika upali u grupu najjačih veslača i po svemu sudeći tu ćemo i ostati jer je raspored napravljen, sve je organizirano i to nam je što nam je. Prva pomisao mi je bila: pa dobro, mi smo sjajni veslači i ovo je super izazov, hajde da vidimo kako stojimo. Ali već prilikom susreta s profesionalnim rivalima, sve mi je bilo jasno.

Prva utrka nam je bila odmah s domaćinima, a to je ujedno bila i prva utrka naše ženske ekipe na ovakvom natjecanju ikada. Uzbuđenje je bilo na nivou, osjećaj je bio divan ali ništa od toga nije bilo dovoljno. Vrlo brzo domaćini su nam pokazali gdje nam je mjesto u profesionalnom veslanju. Zapravo, nama tu nije mjesto. Slično je prošla i muška ekipa. Sjajno veslanje, dobar trening ali bez pobjede.

Nevjerojatan je osjećaj kada daješ sve od sebe i kada to sve nije dovoljno, a to se nama dogodilo. Pri tome, dobri smo u tome što radimo i to jako dobri, ali jako dobri amateri. Naš sljedeći izazov je Baja u ožujku. Spremite se za zapis s medaljom.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Pozivamo Vas
na predstavljanje

DIDAKTIČKI MATERIJAL

za pripremni predškolski program
na hrvatskom jeziku

Tri autorska udžbenika za predškolce
bit će predstavljena

29. siječnja 2020.
(srijeda) u 18 sati

u Gradskoj knjižnici
Subotica

(Cara Dušana 2, Subotica)

Srdačno Vas očekujemo!

Hrvatsko nacionalno vijeće i
autori udžbenika